

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

До захисту допустити:

Зав. кафедри

О. Г. Брежнєва

«___» _____ 20__ р.

Кваліфікаційна робота

за освітнім ступенем «Магістр» на тему:

**«Формування готовності майбутнього вихователя до застосування
мультимедійних навчальних систем у роботі з дітьми дошкільного віку»**

студентки факультету філології та
масових комунікацій
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
освітнього ступеня «Магістр»
Дем'янової Ірини Леонідівни

Науковий керівник:

Березіна Ольга Олексіївна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри
дошкільної освіти МДУ

Рецензент:

Єськова Тетяна Леонідівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти
Бердянського державного
педагогічного університету

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

«___» _____ 20__ р.

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Особливості використання мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти	
1.1. Теоретичні основи мультимедійних систем як педагогічної проблеми	9
1.2. Зарубіжний досвід підготовки майбутніх педагогів до застосування мультимедійних систем	23
1.3. Проблема мультимедійної підготовки майбутніх вихователів в умовах вищої освіти	29
Висновки до розділу 1	34
Розділ 2. Модель формування готовності студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта» до застосування мультимедійних навчальних систем	
2.1. Критерії та показники готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних систем	37
2.2. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних систем та організація експериментальної роботи	49
2.3. Особливості впровадження методики формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем	64
2.4. Результати формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем	75
Висновки до розділу 2	86
Загальні висновки	88
Список використаних джерел	90
Додатки	122

ВСТУП

Актуальність роботи. Сучасний освітній простір України вимагає переосмислення й пошуку нових організаційних форм і методів навчання, які покращили б його якість та ефективність, розширили та поглибили зміст професійної підготовки. Новітні тенденції розвитку соціальних, культурних, міждержавних зв'язків у галузі професійно-педагогічної підготовки фахівців є предметом особливої уваги держави, що відображено в основних документах, які визначають пріоритети освітньої політики України: Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», «Про національну програму інформатизації», державні програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки, Концепція впровадження медіа освіти в Україні (2010 р.), Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013 р.) тощо.

Активна взаємодія учасників освітнього процесу в сучасному інформаційному середовищі, для якого характерним є швидкий розвиток новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій, інформаційних систем, поява різноманітних програмних продуктів є основною умовою, що визначає успішне функціонування освітньої системи. Отже, результатом професійної підготовки майбутніх вихователів постає готовність до застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності, що визначається актуальною проблемою педагогічної науки і практики.

Окреслені тенденції спричинили ряд змін у системі освіти, не тільки у методології, структурі, технології процесу навчання, але й у її стратегічній орієнтації. Нині актуалізується розробка наукових підходів до використання педагогічного потенціалу засобів мультимедіа з метою розвитку творчої особистості студента, формування в нього здатності до альтернативного мислення, що сприяє підвищенню якості навчання.

Різні аспекти проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів та теоретико-методологічні засади їхнього становлення знайшли своє відображення в науковому доробку вітчизняних учених-педагогів, а саме:

філософські передумови обґрунтували С. Гончаренко, В. Кремень, Н. Ничкало; основи педагогіки вищої школи – А. Алексюк, С. Вітвицька, М. Євтух; педагогічні засади – О. Антонова, І. Бех, О. Дубасенюк, О. Коваленко, Н. Кузьміна, О. Пехота, І. Підласий, С. Сисоєва; питання формування комп'ютерної грамотності висвітлені у працях Н. Апатової, Л. Бабенко, Р. Гуревича, С. Дяченко, О. Кривлюк, О. Спіріна; проблемі інформаційної культури педагога присвячені праці Т. Демиденко, А. Коломієць, Г. Павленко, М. Жалдак, І. Підласого; перспективи та проблеми застосування мультимедійних засобів навчання у вищих навчальних закладах розглядають О. Бондаренко, В. Заболотний, В. Імбер, О. Коношевський, О. Фуштей та інші. Формування та розвиток творчої особистості педагога в інформаційному суспільстві досліджували І. Зязюн, В. Бондар, Н. Мойсеюк та ін. Особливості застосування відкритих мультимедійних систем у діяльності стали предметом наукового розгляду О. Осіна, Г. Трояна, А. Щапіна. Можливості мультимедійних засобів активно висвітлюються у працях зарубіжних дослідників Б. Андерсена, К. Брінк, Н. Вінера, П. Уейл, Дж. Росс.

Водночас, недостатньо дослідженою залишається проблема підготовки майбутнього вихователя з високим рівнем володіння мультимедійними навчальними системами, здатного не лише використовувати мультимедійні технології в професійній діяльності, а й формувати елементи інформаційної культури у дітей дошкільного віку.

На основі аналізу теоретичних напрацювань науковців, практичного досвіду професійної підготовки вихователів виявлено суперечності процесу формування готовності майбутніх педагогів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти, зокрема між:

- зростаючими потребами та вимогами щодо використання мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти та недостатнім рівнем готовності майбутніх вихователів до їх застосування у педагогічній діяльності;

- наявністю належної технічної бази у закладах вищої освіти, накопиченим значним освітнім потенціалом інформаційних ресурсів, мультимедійних засобів і відсутністю єдиної узгодженої системи щодо застосування мультимедійних навчальних систем у підготовці фахівців дошкільної освіти;

- необхідністю підготовки майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем та недостатнім рівнем науково-методичного забезпечення цієї підготовки у практиці сучасного закладу вищої освіти.

Таким чином, актуальність проблеми, а також її недостатня теоретична і практична розробленість, необхідність вирішення окремих суперечностей – зумовили вибір теми дослідження: **«Формування готовності майбутнього вихователя до застосування мультимедійних навчальних систем у роботі з дітьми дошкільного віку»**.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність моделі формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти.

Відповідно до мети визначено такі *завдання*:

1. Вивчити стан розробленості проблеми формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти та проаналізувати понятійно-категорійний апарат дослідження.

2. Виявити компоненти готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти, визначити критерії, показники та рівні її сформованості.

3. Науково обґрунтувати педагогічні умови, що забезпечують підготовку студентів до застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності.

4. Розробити та експериментально перевірити за допомогою

методики ефективність моделі формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – модель формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти.

Методи дослідження. Для реалізації окреслених завдань та досягнення мети використано комплекс взаємодоповнюючих методів дослідження: *теоретичних* – аналіз філософської, психологічної, педагогічної, методичної літератури, вивчення вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, програмних документів і методичних матеріалів закладів вищої освіти, а також спеціальної літератури з проблеми застосування мультимедійних навчальних систем; розгляду теоретичних питань з метою визначення понятійно-категоріального апарату дослідження, обґрунтування педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності; моделювання та системний аналіз; *емпіричних* – прогностичні методи, діагностичні методи (анкетування, тестування, бесіди, опитування) для виявлення рівня готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем, експериментальні (проведення педагогічного експерименту) для визначення та перевірки рівня готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем; *методів математичної статистики* – для проведення аналізу отриманих результатів на основі встановлення кількісних показників оцінювання досліджуваного явища та підтвердження їх вірогідності.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальну роботу виконано на базі Маріупольського державного університету. Усього дослідженням охоплено студентів 3 та 4 курсів спеціальності «Дошкільна

освіта».

Дослідження проводилось упродовж 2019 – 2020 років і охоплювало три етапи науково-педагогічного пошуку.

На першому етапі дослідження (жовтень 2019 – лютий 2020 рр.) – *теоретико-діагностичному* – здійснено теоретичне вивчення стану розробленості проблеми у філософській, історичній, психолого-педагогічній літературі, а також проаналізовано навчальні плани, програми, підручники та навчальні посібники; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та розроблено програму дослідження.

На другому етапі (березень 2020 – вересень 2020 рр.) – *аналітико-пошуковому* – з'ясовано сучасний стан формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем, оцінено його результативність; розроблено модель та методику формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти; визначено сутність, структуру, критерії, показники та рівні сформованості досліджуваної готовності; проведено констатувальний етап експерименту.

На третьому етапі (жовтень 2020 – листопад 2020 рр.) – *експериментально-узагальнюючому* – проведено експериментальну перевірку ефективності моделі формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти; розроблено дидактичні матеріали; здійснено порівняльний аналіз початкових, проміжних та прикінцевих результатів дослідження, виявлено ефективність запропонованої методики; систематизовано результати формувального етапу експерименту, завершено оформлення кваліфікаційної роботи в цілому.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*: на основі вивчення історії становлення та розвитку мультимедіа розроблено структуру та окреслено компоненти досліджуваної готовності (мотиваційний, когнітивний, операційно- діяльнісний,

рефлексивно-корекційний компоненти), обґрунтовано модель формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти, охарактеризовано специфіку методики формування досліджуваного явища; *удосконалено* зміст, форми і методи формування готовності майбутніх вихователів у визначеному напрямі, уточнено поняттєво-термінологічний апарат проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів, а також зміст базових понять дослідження «готовність», «мультимедіа», «мультимедійні технології», «мультимедійні навчальні системи», «готовність майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти»; сучасні наукові підходи до проблеми формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем; критерії та рівні досліджуваної готовності; *подальшого розвитку* набули засоби формування професійної підготовки майбутніх вихователів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження. Матеріали дослідження можуть бути використані у підготовці студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», у роботі вихователя дітей дошкільного віку.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи відповідає логіці наукового дослідження і складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ СИСТЕМ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.1. Теоретичні основи мультимедійних систем як педагогічної проблеми

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у різні сфери діяльності. Невід'ємним і важливим складником цих процесів є інформатизація освіти, яка супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії і практиці, оновленням змісту навчання, що має сприяти гармонійному розвитку й інтеграції дитини в інформаційне суспільство. Використання ІКТ дозволяє створити умови для підвищення якості освіти та її доступності, ефективної навчальної і професійної комунікації, запровадження різних форм відображення даних, що відкриває значні освітні перспективи для дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Швидкий розвиток нових інформаційних технологій стає рушійною силою не тільки у виробничих галузях, але й у сфері освіти. Активна взаємодія учасників навчального процесу в сучасному інформаційному середовищі є основною умовою, що визначає успішне функціонування освітньої системи у закладі дошкільної освіти. Для такого середовища характерним є швидкий розвиток новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій, інформаційних систем, виникнення програмних продуктів. А отже, результатом професійної підготовки майбутніх вихователів постає готовність до використання мультимедійних навчальних систем у педагогічній діяльності, що визначає актуальну проблему нашого дослідження.

Формування особистості педагога в умовах інформаційного розвитку досліджували В. Бондар, І. Зязюн, Н. Мойсеюк та ін. [32; 100; 101]

Особливості використання мультимедійних технологій у професійній діяльності були метою вивчення багатьох наукових досліджень, а саме: О. Осіна, Г. Трояна, А. Щапіна та інших [202; 203]. Застосування мультимедійних засобів також активно вивчаються у працях зарубіжних науковців: Б. Андерсена, К. Брінк, Н. Вінера, П. Уейл, Дж. Росс [42].

Але недостатньо дослідженою на даний момент є проблема підготовки майбутнього вихователя з високим рівнем володіння мультимедійними навчальними системами, здатного не лише самостійно використовувати мультимедійні технології в професійній діяльності, але й формувати елементи інформаційної культури у дітей дошкільного віку.

Уперше термін «мультимедіа» з'явився у 1965 році й активно застосовувався аж до кінця 70-х років для опису екстравагантних, для того часу, театралізованих шоу *Exploding Plastic Inevitable*, які використовували різні види і форми подачі інформації: слайди, кіно, відео-, аудіофрагменти, світлові ефекти і живу музику [42; 85]. Наприкінці 70-х і початку 80-х років ХХ століття під мультимедіа почали розуміти подачу статичних або динамічних зображень із декількох проекторів, які супроводжувалися звуком або живою музикою. Таким чином, мультимедіа впливали відразу на кілька людських органів сприйняття і подавали інформацію в різних формах: візуальній та аудіальній, що створювало більш глибокий емоційний вплив. У процесі технічного та інформаційного розвитку людства це поняття стало ще більш багатозначним.

Мультимедійні технології поступово увійшли в усі сфери буття людини й стали невід'ємною частиною її життя. І. Вернер у дослідженні зазначав, що технологія мультимедіа є однією з нових технологічних форм інформаційного суспільства, оскільки їй властива інтерактивна функція [42; с. 267].

Мультимедійна навчальна система, на думку Р. Гуревича, є новою інформаційною технологією, якій притаманна сукупність прийомів, методів, способів продукування, обробки, зберігання, передавання аудіовізуальної

інформації, заснованої на використанні компакт-дисків та інших носіїв інформації [62, с. 178-234].

Термін «мультимедіа» усе ще продовжує розвиватися, і в міру виникнення і використання нових технологій він набуває нових властивостей. Таким чином, виходячи із проаналізованих визначень поняття «мультимедіа» будемо розглядати як інтерактивне середовище із можливістю комп'ютерної обробки і збереження цифрової інформації різних типів.

Процес становлення мультимедіа та мультимедійних технологій нерозривно пов'язаний із технологічним прогресом, тому зважаючи на нетривалу історію їх розвитку та відсутність у вітчизняній і зарубіжній педагогічній літературі науково обґрунтованої періодизації з цієї проблеми, вважаємо за доцільне проаналізувати авторську класифікацію основних етапів еволюції мультимедійних технологій, яку запропонувала М. Ковальчук. Основними критеріями визначення етапів послуговували: суспільний характер застосування мультимедійних технологій, їх масовість, наявність та розвиток якісно нових інтерактивних форм передачі інформації, етапи соціально-економічного та технічного розвитку суспільства.

Більш детально розглянемо мультимедійні засоби навчального призначення. Поняття «мультимедійні засоби навчання» деякі дослідники (Ю. Дорошенко, М. Жалдак, В. Імбер, Н. Стаднік, В. Трайнев та ін.) розуміють як комплекс засобів, який використовують для вдосконалення навчального процесу. Засоби мультимедіа дозволяють створювати й використовувати в початковому процесі комп'ютерні моделі, імітації, дидактичні та розвивальні ігри, головним завданням яких є зацікавити, створити відповідну атмосферу для продуктивної діяльності суб'єктів навчання [90, с. 4-5].

До мультимедійних додатків навчального призначення відносять: мультимедіа-презентацію, слайд-шоу, електронний журнал, віртуальний тур, мультимедіа-видання, flash-ігри (навчальні ігри), мультимедіа-тренажери, мультимедійні Internet-ресурси та інші [92].

У систематизованому словнику-довіднику «Інформатика» на сайті Рубікону «мультимедіа-технологія» визначена як «комп'ютерна технологія, що забезпечує можливість створення, збереження і відтворення різних видів інформації, включаючи текст, звук і графіку (в тому числі рухоме зображення й анімацію)».

Сьогодні вона є однією із передових технологій, що характеризується стрімким розвитком. Про це свідчить велика кількість великих і дрібних фірм, технічних університетів і студій (IBM, Apple, Motorola, Philips, Sony, Intel та ін.), які активно працюють над розробкою мультимедіа широкого спектру використання: інтерактивні навчальні та інформаційні системи, САПР, розваги тощо.

Основними характеристиками яких є: об'єднання багатокomпонентного інформаційного середовища (тексту, звуку, графіки, фото, відео, анімації) в однорідному цифровому поданні; забезпечення надійного (відсутність спотворень при копіюванні) й довговічного зберігання (гарантійний термін зберігання – десятки років) великих обсягів інформації; простота переробки інформації (від рутинних до творчих операцій).

Таким чином, мультимедійні технології інтегрують у собі потужно розподілені освітні ресурси, які можуть забезпечити середовище формування та розвиток ключових компетенцій, до яких ученими віднесено, у першу чергу, інформаційні та комунікативні.

На думку Р. Гуревича, досліджувана технологія є новою інформаційною технологією, тобто їй притаманна сукупність прийомів, методів, способів продукування, обробки, зберігання, передавання аудіовізуальної інформації, заснованої на використанні компакт-дисків [62, с. 178-234].

Під мультимедійною технологією розуміємо технологію, яка дозволяє за допомогою комп'ютера інтегрувати, зберігати, обробляти і водночас відтворювати різноманітні типи сигналів, різні середовища, засоби і способи обміну даними, відомостями.

Дослідження вищезазначених понять показало, що на сьогодні не існує єдиної методології для універсальної класифікації мультимедійних технологій та для опису змісту інформаційних масивів. Однак, залежно від способу створення, мультимедійні технології прийнято поділяти на:

- лінійні (аналогом лінійного способу подання є вікно. Людина, яка переглядає даний документ, у жодному разі не може вплинути на його висновок. Наприклад, якщо відеопрезентацію показують аудиторії, то слухачі у процесі перегляду не мають можливості впливати на її хід);

- нелінійні (представлена інформація дозволяє людині, програмам, мережі брати участь у поданні інформації, взаємодіючи якимось чином із засобом відображення мультимедійних даних, тобто для них характерна інтерактивність. Такий спосіб представлення мультимедійних даних іноді називається «гіпермедіа». Найяскравішим прикладом нелінійних мультимедійних технологій є комп'ютерні ігри, а також різноманітна навчальна література, в якій людині надається можливість вибору різних дій).

Залежно від сфери використання мультимедійні технології є: ділові, пов'язані з редакційною діяльністю (мультимедійні-видавництва); інформаційні та рекламні (презентації, брошури, рекламні листки); освітні (мультимедійні засоби навчального призначення: інтерактивні презентації; інтерактивні кросворди та в цілому інтерактивне навчання); розважальні (ігри, фільми, музика, віртуальна реальність і т.д.).

Узагальнення теоретичних досліджень та власний досвід роботи в закладах дошкільної освіти дозволили провести аналіз стану використання мультимедійних навчальних систем у роботі з дітьми дошкільного віку. Було визначено, що вихователі зіштовхуються з багатьма проблемами в роботі зі смарт-комплексами, пошуком необхідної інформації в інтернеті тощо. Наприклад, виникали проблеми з підключенням комп'ютерної та іншої техніки, пошуком або створенням необхідних матеріалів для занять, завантаження файлів на ПК та влучне використання у роботі з дітьми

дошкільного віку. Деякі вихователі відчувають певний страх та дискомфорт під час використання комп'ютерів, не володіють достатніми знаннями про можливості використання різноманітних програм.

Використання мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти спонукає до доповнення змісту підготовки майбутнього вихователя дітей дошкільного віку. Можна окреслити деякі напрями роботи зі студентами спеціальності «Дошкільна освіта». Сучасний вихователь має добре орієнтуватися в мережі Інтернет, розуміти, якими ресурсами можна скористатися для поповнення своїх методичних знань, як дізнатися через Інтернет про педагогічний досвід. Необхідними для вихователя є знання, вміння та навички щодо організації та пошуку потрібної інформації. Вихователь змушений працювати з різнопредметним матеріалом, а отже від нього вимагаються уміння інтегрувати міжпредметні відомості, створювати якісно новий розвивальний матеріал. При цьому вихователю слід вміти використовувати програмні сервери зі створення відео, анімації, ігор тощо. В умовах карантинних обмежень вихователь повинен вміти використовувати сучасні засоби комунікації та співпраці, такі, як електронна пошта, відео-конференції (Zoom, Teams, Skype тощо) для зв'язку зі своїми колегами, батьками, вебінари, форуми, курси підвищення кваліфікації, блоги для організації спільної роботи.

На сучасному етапі розвитку освіти все більше уваги приділяється формуванню конкурентоспроможного фахівця. Це стосується й майбутніх вихователів. Таким чином, аналіз науково-педагогічної літератури та власний досвід роботи дозволили нам зробити висновок, що сучасний заклад дошкільної освіти потребує вихователя, який володіє не лише педагогічними навичками, але й новими здібностями, серед них головне місце посідає готовність до застосування мультимедійних навчальних систем у педагогічній діяльності.

Незважаючи на широке дослідження питань, що стосуються комп'ютеризації освіти, розробки й упровадження в навчальний процес

мультимедійних технологій, все-таки досі є багато невирішених проблем. Науковці наголошують на існуванні труднощів при створенні інформаційно-освітнього середовища. Так, В. Биков до основних сучасних проблем електронної педагогіки зараховує й проблему “психолого-ергономічного обґрунтування характеру подання електронних навчальних об’єктів, що впливає на педагогічну ефективність сприйняття, розуміння та безпечного використання навчального матеріалу” [141, С. 26–29]. Тому актуальним є питання зовнішнього представлення навчального матеріалу.

Система дошкільної освіти залежить від розвитку суспільства, науки й техніки. Виникає необхідність використовувати нові засоби навчання, тому що дошкільний вік дитини вважають найсприятливішим для розвитку її пізнавальної активності та творчого потенціалу. Якісна дошкільна освіта є фундаментом якісної безперервної освіти. Особливо важливо, щоб дошкільник розвивався як особистість, активно вивчав і досліджував навколишній світ.

Зважаючи на актуальність проблеми, у варіативній складовій нової редакції Базового компонента дошкільної освіти введено освітню лінію “Комп’ютерна грамота”. Основна ідея освітньої лінії – формування інформатичної компетенції дошкільника, до якої входять: обізнаність дитини з комп’ютером, способами керування за допомогою маніпулятора “миш” клавіатури, здатність розуміти спеціальну термінологію, прості прийоми роботи з комп’ютером під час виконання ігрових та навчально-розвивальних програм, створених для дошкільників; уміння безпечно працювати за комп’ютером, дотримуючись певних правил поведінки.

Інновації в дошкільній освіті є предметом уваги багатьох сучасних українських і зарубіжних науковців. У дослідженнях В. Бондаревської, Ю. Горвица, К. Зворигіної, О. Кореганової, Г. Лаврентьевої розглянуто проблему впливу комп’ютерних технологій на загальний розвиток дітей дошкільного віку. Необхідність використання комп’ютера та комп’ютерних ігор у навчально-виховному процесі дошкільних закладів досліджують О.

Андрусич, Б. Гершунський, О. Кивлюк, Ю. Машбиць. У працях В. Бикова, Н. Полька, Л. Чайнова та ін. розглянуто питання санітарно-гігієнічних умов створення розвивального, навчально-інформаційного середовища із застосуванням комп'ютера в межах дошкільного навчального закладу [141, С. 26–29].

Характеризуючи сучасний період розвитку суспільства, варто відзначити вплив на нього інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ), які входять у всі сфери діяльності людини, забезпечуючи цим поширення інформації в суспільстві, створюючи глобальний інформаційний простір.

Нова система освіти в Україні орієнтується на включення у світовий інформаційно-освітній простір. Відбуваються істотні зміни в педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу, причиною цього є нові корективи в змістових частинах технологій навчання, адже вони мають відповідати сучасним технічним можливостям і сприяти поступовому включенню дитини в інформаційне суспільство.

В. Вембр, Г. Кузьминська, Н. Морзе стверджують, що включення інформаційних технологій, ґрунтуючись на ідеї збагачення дитячої діяльності й самого навчально-виховного процесу, дає позитивні результати тоді, коли мультимедіа входить у життя дитини через конструювання, гру, художню та інші види діяльності, лише за умови впровадження науково обґрунтованих комп'ютерно зорієнтованих засобів розвитку дитини [150].

Варто зазначити, що застосування ІКТ досить ефективно в навчально-виховній роботі з дітьми, насамперед, для формування природознавчих компетенцій, і це зумовлено складністю вивчення об'єктів, які практично неможливо продемонструвати, застосовуючи лише вербальні засоби. ІКТ робить видимим те, що неможливо побачити неозброєним оком, демонструє будь-які процеси й ситуації в докільці. Мультимедійні презентації покращують процес сприймання та запам'ятовування інформації через унаочнення, яскраві образи. Все це дає змогу вихователю самостійно й творчо скомпонувати весь навчальний матеріал, враховуючи особливості

конкретної вікової групи, добираючи теми так, щоб домогтися максимально позитивного результату заняття, спостереження, бесіди.

О. Волкова вказує, що одним із найдоречніших напрямів використання інформаційних комунікаційних технологій (ІКТ) в освіті вважають застосування мультимедійних можливостей комп'ютерної техніки. Ці ІКТ-засоби розкривають нові шляхи активізації процесу навчання через покращення наочності та поєднання логічного й образного способів засвоєння інформації. Інтерактивність мультимедійних технологій надає широкі можливості для реалізації особистісно зорієнтованих моделей навчання [45, с. 5].

Р. Савченко дає таке визначення мультимедіа : “Це поєднання спеціальних апаратних засобів і програмного забезпечення, що дозволяє на якісно новому рівні сприймати, обробляти і надавати різну інформацію: телевізійну, звукову, анімаційну, текстову, графічну тощо” [249, с. 134].

Відомо, що предметно-ігрове розвивальне середовище впливає на інтелектуальний, фізичний та емоційно-ціннісний розвиток дошкільника. Як невід'ємні елементи розвивального середовища дедалі частіше використовують нові інформаційні технології, і комп'ютерна техніка є основною в цьому процесі. Комп'ютеризація впевнено проникає практично в усі аспекти життя та діяльності сучасної людини, при цьому привносить свої корективи і в погляди на розвиток та освіту дошкільника.

Б. Корчевський наголошує, що комп'ютер не заміщає собою викладача, а лише виконує роль засобу педагогічної діяльності, стає гарним помічником освітнього процесу. У зв'язку з розвитком технічних засобів і широким спектром можливостей мультимедійні технології легко можуть бути задіяними під час проведення майже всіх видів навчальних занять [144, с. 11].

О. Бурело зауважує на тому, що комп'ютери й надалі впевнено завойовують світ, тому формувати інформаційну культуру вже майже неможливо без залучення нових інформаційних технологій [37, с. 307].

Науковці вважають мультимедійну презентацію (яка входить до ІКТ) однією з найвдаліших форм розробки й представлення навчального матеріалу для дітей дошкільного віку (особливо на заняттях із ознайомлення з навколишнім світом або вивчення англійської мови).

Дані ЮНЕСКО резюмують, що коли людина дивиться, вона запам'ятовує 25% видимої інформації, коли слухає – 15% мовної інформації, коли слухає й дивиться – 65% усієї інформації.

Вихователі застосовують у навчально-виховному процесі дошкільників мультимедійні технології як аудіовізуальний засіб, що впливає на різні органи чуття.

І. Леус виділяє низку дидактичних можливостей мультимедійних засобів навчання для підвищення якості освітнього процесу. До них належать:

- підвищення мотивації навчання;
 - посилення ролі дітей як суб'єктів навчальної діяльності сприяє активізації їх навчальної діяльності;
 - створення умов для самостійної діяльності дітей дошкільного віку;
 - індивідуалізація навчально-виховного процесу;
 - варіювання форм подання інформації;
 - використання різноманітних типів навчальних завдань;
 - оновлення навчального середовища, яке забезпечуватиме “входження” дошкільника в уявний світ, у певні розвивальні ситуації;
 - часте використання ігрових прийомів;
 - забезпечення швидкого зворотного зв'язку, здатність до рефлексії
- [254, с. 52].

Мультимедійна презентація – це набір кольорових слайдів, оформлених засобами інформаційних технологій. Слайди призначені для розкриття певних питань теми.

Переглянути мультимедійні презентації пропонують дошкільникам під час групових і фронтальних занять, при індивідуальній роботі. Вони дають

дітям дошкільного віку змогу краще зрозуміти новий навчальний матеріал, узагальнити отримані знання. Презентації сприяють активізації пізнавальної діяльності стосовно нової теми, покращують процес засвоєння запропонованого матеріалу.

Будь-яка мультимедійна презентація повинна мати мету та перелік компонентів, що входять до її складу. Варто вказувати, на якому занятті (з розвитку мовлення, з ознайомлення з навколишнім світом, з природою тощо) ця презентація може бути використана.

Мультимедійну презентацію безперечно варто вважати зручним і дієвим способом представлення інформації за допомогою комп'ютерних програм. Вона поєднує в собі динаміку, зображення та звук – ті основні чинники, які ефективно утримують увагу дитини дошкільного віку. Так, вплив одночасно на два найважливіші органи сприймання – зір і слух – дає змогу досягти найпозитивнішого результату в навчально-виховному процесі.

Вчені виділяють такі позитивні сторони застосування слайдових комп'ютерних презентацій:

- полісенсорне сприйняття матеріалу;
- використання мультимедійного проектора та проекційного екрану уможливорює демонстрацію будь-яких об'єктів у значно більшому виді;
- об'єднання аудіо-, відео- й анімаційних ефектів у єдину презентацію сприяє ефективному засвоєнню інформації;
- сприяння активізації зорових функцій, розвиток окомірних можливостей дошкільника; з великим шрифтом як роздавальний матеріал для занять із дітьми дошкільного віку [254, с. 20].

О. Осин виділяє в мультимедіа такі складові: символічну інформацію, візуальний ряд і звуковий ряд. Візуальний ряд поділяється на: реалістичний (що відображає реально існуючий світ) і синтезований (той, що творила людина, тобто намальований). Реалістичний візуальний ряд включає статику (фото) й динаміку (кіно), синтезований візуальний ряд, відповідно, малюнок і анімацію (“мультик”) [202; 203].

Звукоряд на комп'ютері буває реалістичним (жива музика, мова) й синтезованим (MIDI-музика). Звук – це процес, який завжди динамічний [202, с. 20–21].

Отже, використання мультимедійних технологій робить процес навчання більш ефективним. Використання інформаційних мультимедійних технологій робить процес навчання більш технологічним і результативним. Цей процес має свої труднощі, виникають помилки, яких важко уникнути і в майбутньому. Але його головний успіх – це інтерес тих, хто навчається, їх бажання до творчості, позитивна необхідність в отриманні нових знань і самостійна діяльність і, як результат, – відчуття самостійності та відповідальності.

Кожне заняття, де використовують комп'ютер, має більше шансів стати творчим і не схожим на будь-яке інше. Постійне відчуття новизни формує в дітей дошкільного віку стійкий інтерес до навчання.

Мультимедійні технології не лише ефективні як засіб розвитку інтересу до навчання в дошкільників – вони розкривають широкі можливості візуалізації навчання в дошкільному навчальному закладі, а також сприяють розвитку різних сторін особистості через усебічний вплив на формування майже всіх якостей дитини.

Як уже зазначалося, сучасні мультимедійні технології мають потужний дидактичний потенціал який складають: анімаційна графіка, відеофільми, звук, інтерактивні можливості, використання віддаленого доступу і зовнішніх ресурсів, робота з базами даних тощо. Ці різноманітні інформаційні компоненти, що знаходяться під керуванням однієї чи декількох спеціальних програм, називають мультимедійною системою. Тому ще одне поняття потребує розгляду в межах нашого дослідження – це «мультимедійні навчальні системи».

У перекладі з давньогрецької (σύστημα) система – це «сполучення», «ціле», «з'єднання». У системному аналізі використовують різні визначення поняття «система». Зокрема, В. Перегудов і Ф. Тарасенко досліджують

термін «система» з позиції множини взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле, взаємодіють із середовищем та між собою [210]. За В.Сагатовським, система – це скінченна множина функціональних елементів і відношень між ними, виокремлена з середовища відповідно до певної мети в межах визначеного часового інтервалу. У працях Ю. Черняка система розглядається як відображення у свідомості суб'єкта (дослідника, спостерігача) властивостей об'єктів та їх відношень у вирішенні завдання дослідження, пізнання. Відомі також інші визначення поняття «система», які використовуються залежно від контексту, галузі знань та цілей дослідження [316].

У контексті нашого дослідження потребує розгляду поняття «навчальної системи».

У Нормативному документі ДСТУ 2482-94 «Комп'ютерні технології навчання. Терміни та визначення» вживається термін «навчальної системи» як проблемно-орієнтований програмно-апаратний комп'ютерний комплекс, призначений для навчання людини або групи людей безпосередньо в автоматичному режимі або спільно з викладачем (педагогом).

На нашу думку, більш точним є трактування досліджуваного поняття С. Гаркушою, як комплексу програмно-технічних і навчально-методичних засобів, що забезпечують навчальну діяльність, основне завдання якої полягає в ефективній передачі знань залежно від ступеня підготовленості користувачів та їх здатності засвоювати одержану інформацію. Навчальні системи забезпечують: навчання конкретним завданням; перевірку знань та умінь; можливість використання підказок; привабливість матеріалу, що вивчається.

Щодо мультимедійних систем, то В. Мірошніченко, акцентує увагу на їх унікальній можливості надавати величезну кількість корисної та цікавої інформації в максимально зручній і доступній формі. Саме завдяки цьому вони знаходять широке застосування у різних сферах діяльності: в науці, освіті, професійному навчанні тощо [175]. Про інтерактивність

мультимедійних систем говорить і С. Сіверт у своїх публікаціях, оскільки вони надають можливість користувачеві управляти поданням цифрового відео-, аудіо- та графічного контенту, щоб користувач міг як мінімум контролювати його відтворення.

Так О. Литвиненко мультимедійні системи розглядає як комп'ютерні технології, що забезпечують можливість створення, зберігання та відтворення різноманітної інформації, зокрема текст, звук, графіку та відео [157].

З позиції інтелектуальних систем управління, мультимедійна система – це сукупність однойменних підсистем, які забезпечують можливість створення, збереження і відтворення аудіо- та відеоінформації. Важливою характеристикою мультимедійних систем є висока якість відтворення всіх підсистем.

Умовно системи мультимедіа прийнято розділяти на системи: домашнього призначення (для розваги і відпочинку); комерційного або загального призначення (для оптимізації робочого процесу, навчання співробітників, проведення відеопрезентацій та ін.).

Домашні мультимедійні системи – це цілісна організована робота різного обладнання (домашній кінотеатр, мультирум, телебачення, аудіосистеми, медіасервер), пов'язаного в єдиний комплекс. За допомогою пристроїв керування (сенсорних панелей, пультів управління) здійснюється програмування сценаріїв, робота та їх запуск.

Власне мультимедійні навчальні системи можна розглядати як інтегроване об'єднання багатьох автономних навчальних систем. Так, наприклад, Л. Пархуць та С. Ясинська під автоматизованою навчальною системою розуміють узгоджену сукупність навчальних матеріалів, засобів їх розробки, зберігання, передачі й доступу до них, призначену для цілей навчання і засновану на використанні сучасних інформаційних технологій [205, с. 90-94].

Н. Поліхун, досліджуючи дистанційну підтримку дослідницької

діяльності дітей, акцентує увагу на високоінтелектуальних творчих мультимедійних навчальних систем, які належать до адаптивних навчальних систем, що розробляються з використанням методів та технік штучного інтелекту. Вона окреслює перспективи їх застосування, оскільки їх розробка полягає у використанні сучасних досягнень мультимедійних технологій та висновків педагогічної науки, уявлень про інтелектуальну та творчу діяльність людини [225].

Розвиток мультимедіа-систем здійснюється у напрямку інтеграції можливостей навчальних, мультимедійних та телекомунікаційних засобів на основі використання комп'ютерної техніки.

Отже, сформулюємо визначення терміну «мультимедійні навчальні системи»: це комплекс мультимедійних навчально-методичних матеріалів та програмно-технічних засобів, що передбачає інтегроване використання різного виду інформації (текст, графіка, звук, відео, анімація) і підпорядкований єдиному інформаційному середовищу зі спільним інтерфейсом.

У сформульованому визначенні мультимедійні навчальні системи розглядаються з позиції взаємної інтеграції з адаптивними мультимедійними технологіями подання інформації та взаємодії з користувачем. На сьогоднішній день з урахуванням інтенсивного розвитку і отриманих високих результатів як в області дослідження навчальних систем, так і в технологіях мультимедіа подальший розвиток і застосування мультимедійних технологій у досліджуваній області слід розглядати з позиції партнерського злиття обох напрямків.

1.2. Зарубіжний досвід підготовки майбутніх педагогів до застосування мультимедійних систем

Сьогодні багато країн світу прагнуть модернізувати систему освіти на основі широкого використання інформаційних технологій та

мультимедійних навчальних систем, які пропонують нові перспективи і вражаючі можливості для навчання. Про це неодноразово заявляють у своїх працях В. Алексєєв та М. Давидов, О. Андрєєв та О. Барабанщиков, М. Апостол.

Так питаннями організації навчання із використанням мультимедіа займалися вчені: Ю. Єгорова, І. Захарова, Н. Клемишова, О. Смолянинова, О. Осін.

У передових освітніх закладах навчальний процес із використанням сучасних комп'ютерних технологій неухильно стає новим освітнім стандартом. Наприклад, упровадження у навчальний процес мультимедійних навчально-контролюючих систем, які характеризуються інтерактивністю та дозволяють суб'єкту навчання безпосередньо включитися у потрібну йому тему – це один із найбільш дієвих способів підвищення ефективності навчання. Так мультимедійна технологія може виступати як «проникаюча» технологія (застосування мультимедійних продуктів для вивчення окремих тем, розділів, вирішення окремих дидактичних завдань) та монотехнологія (коли все навчання, управління навчальним процесом, включаючи всі види діагностики, моніторинг, відбувається лише у мультимедійному середовищі).

Одним із визнаних світових лідерів у сфері застосування інноваційних, зокрема мультимедійних, технологій та навчальних систем в освіті вважається *Великобританія*. Британські вчені, освітяни й урядовці вважають, що за умови правильного використання цифрові технології здатні підвищити рівень освіти у їхніх школах і коледжах, стимулювати розвиток промисловості та комерційного сектору, дати можливість здобути освіту всім дітям, особливо тим, хто в іншому випадку не міг би її здобути, а також значно підвищити рівень життя.

У 60-70-х рр. у системі підвищення кваліфікації зростає інтерес до особистості педагога і формується напрям медіаосвіти. За статистичними даними, у Великобританії до 2003 р. майже 99 % шкіл були під'єднані до мережі Інтернет, а одним із ключових завдань британський уряд вважає

забезпечення високошвидкісного Інтернету для всіх шкіл – 2 Мб/с. Поряд із інформатизацією шкіл відбувалося і їх забезпечення підручниками нового покоління, навчально-методичними комплексами, що спрямовані на використання інтерактивних методів і мультимедійний супровід навчального процесу.

Упродовж останніх двадцяти років у цій країні щорічно проводиться найбільша у світі міжнародна виставка освітніх методик (BETT). Виступаючи на її відкритті у 2003 році, Державний секретар Великобританії з питань освіти та зайнятості Ч. Кларк сказав: «Я хотів би, щоб політика уряду стосовно інноваційних технологій в освіті забезпечила більш інтенсивне їх застосування. Я вірю, якщо їх використовувати належним чином, то вони позитивно вплинуть на навчальну діяльність учнів. Це слід усвідомити та зрозуміти всім».

У результаті такої політики майже кожна британська школа та університет мають мультимедійні кабінети та необхідне програмне забезпечення. Підготовка педагогів у сфері створення і використання мультимедійних засобів для навчання здійснюється у межах предметно-орієнтованих курсів, що мають практичну спрямованість та побудовані на основі діяльнісного підходу.

Аналіз зарубіжного досвіду підготовки майбутніх педагогів до застосування сучасних технологій дозволяє відзначити, що велика увага до формування компетентних педагогів приділяється з боку уряду, суспільства і науки ще у *Сполучених Штатах Америки*. Зокрема, регіональними управліннями освітніми справами у цій країні розроблені спеціальні стандарти для вчителя щодо сформованості належних умінь використання інноваційних та мультимедійних технологій у професійній діяльності.

Могутній потенціал комп'ютерних технологій у США з 80-х років ХХ ст. почали використовувати із метою модернізації та покращення якості освіти. Комп'ютер став відігравати роль засобу для покращення навчання, який дозволяє використовувати програмні засоби навчального призначення,

що розвивають навички та вміння критично мислити.

Послідовні кроки у підвищенні якості підготовки американських учителів увінчалися певними успіхами. Сучасна система підготовки вчителів у США включає професійну педагогічну освіту (Preservice Teacher, Teacher Education) і перепідготовку вчителів та викладачів (Inservice Teachers, Graduate Teacher Education, Faculty & Staff Development), яку пропонують центри підвищення кваліфікації або продовження освіти (continious education), створені на базі університетів та коледжів.

Система позашкільного навчання, в якій було здійснено спробу цілеспрямованої організації мас-медійного навчання, охоплює педагогічні інститути й коледжі. Ряд педагогічних коледжів та університетів у рамках співробітництва з місцевими школами пропонують програми, орієнтовані на підготовку студентів до викладання спеціалізованих мас-медійних курсів. Одна з таких програм розроблена американськими експертами в галузі медіа-освіти Мак Дугалом і Сквайєзом. Їх програма побудована на опануванні такими рівнями використання мас-медіа: часткове використання мас-медіа в навчальному процесі; інтеграція мас-медіа в чинні програми шкільних дисциплін; зміни в розкладі, пов'язані із введенням мас-медійних курсів; зміна вчительських ролей та фундаментальна теорія навчання.

Модель комп'ютеризованої освітньої реформи, засновану на інтеграції окремих предметів навчання з використанням інноваційних технологій було розроблено групою вчених, викладачів та програмістів у *Болгарії* 1978 року. Експеримент проводився впродовж дванадцяти років: з 1979 до 1991 рр. у 29-и болгарських школах. Навчальний матеріал, створений спеціально для цих шкіл, містив підручники, рекомендації для вчителів та уніфіковані комп'ютерні осередки, які створювалися для кожного конкретного предмету. Результати показали, що учні, які брали участь в експерименті, отримали такі ж знання, як і учні звичайних шкіл, але з більшою цікавістю та з меншим фізичним і психічним навантаженням.

Отриманий досвід дозволив реалізувати освітні проекти на шкільному

та університетському рівнях, серед яких: середовище Geomland, система Logo та Comenius Logo. Відтак, сучасні болгарські дослідники зосереджують свою діяльність на формуванні в майбутнього вчителя комп'ютерної грамотності та вміння використовувати мультимедіа.

У 1983 році Міністерство національної освіти *Франції* сформулювало головні напрями інформатизації початкової школи – етапу «ознайомлення з інформатикою»: гуманітарний і соціальний (вплив комп'ютерної техніки на людину і суспільство); технологічний, який передбачає практичне використання комп'ютерних технологій як засобу керування; логічний, що містить усі аспекти програмування.

Інформатизація освіти розпочалася у *Швеції* у 70-х рр. ХХ ст. Національна рада з питань освіти разом з університетами та коледжами почала здійснювати низку дослідницьких проєктів щодо використання комп'ютерних засобів у навчанні. Одночасно в декількох середніх школах було введено навчання програмуванню у процесі вивчення математичних та окремих технічних предметів. Проєкти були завершені на початку 80-х рр., однак їхній досвід дозволив виявити певні стратегії запровадження комп'ютерів школі. Тому на основі результатів експерименту було прийнято рішення про запровадження в університетах нових навчальних програм, які містять дисципліни з комп'ютерної грамотності вчителів.

Інформатизація освіти у *Польщі* відбувається за двома складниками: вивчення окремого предмету інформатики та використання інформаційних технологій, у тому числі комп'ютерної техніки і педагогічних програмних засобів, тобто навчаючих програм, на уроках.

Так, Г. Кедровіч у своїй праці пропонує використовувати мультимедійні технології як один із найефективніших засобів інформатизації освіти. Реформа Міністерства Народної Освіти Польщі, проведена в польській школі, поставила інформаційну освіту в ряд першочергових напрямів.

Для підвищення впливу інформаційно-комунікаційних технологій на

освіту і її вдосконалення у низці європейських країн було виділено значні інвестиції. Це явище характерне також і для *Угорщини*.

За даними PISA, протягом 2000-2004 років студентська молодь і школярі Угорщини були забезпечені новими комп'ютерами та доступом до Інтернету. На думку Г. Молнара, значну увагу варто приділити використанню:

- відкритого програмного забезпечення для організації освіти, що дасть змогу користувачу самому обирати програми і не обмежуватися правами лише користувача;
- соціальних мереж та технології Web 2.0 (Facebook, YouTube, Twitter, Вікіпедія та ін.);
- співпраці та обміну знаннями, оскільки існують веб-програми, які мають різні можливості: одні дозволяють спільне редагування документів, інші полегшують зв'язок (Skype) або обмін контентом (Bit Torrent) та створюють віртуальні світи (Second Life), котрі можуть допомогти в імітації навчального середовища; всі ці можливості значно змінюють роль викладача в навчально-виховному процесі, він перестає бути керівником, а постає в ролі наставника.

У початковій школі в *Ізраїлі* з 1996 р. реалізується освітня програма «Наука в технологічному суспільстві» (МАВАТ), створена для підготовки молодого покоління до життя в умовах інформаційних змін. Цей проект зорієнтовано на отримання людиною специфічних знань та умінь про науку та техніку, необхідних для життя в сучасному суспільстві, реалістичного сприйняття світу, підвищення рівня взаєморозуміння між людьми й різними державами. Програма МАВАТ передбачає вивчення предметів, які включають у себе інноваційні технології, до яких входять: лабораторії, оснащені комп'ютерною технікою; бази даних із новими навчальними програмами; мультимедійна апаратура; середовище Logo-Lego.

На основі вивченого зарубіжного досвіду визначимо перспективні напрями підготовки майбутніх вихователів до застосування мультимедійних

технологій:

- державна підтримка освітніх програм підготовки майбутніх педагогів до застосування мультимедійних засобів (Великобританія);
- розробка спеціальних стандартів для педагогів стосовно сформованості належних знань, умінь і навичок щодо використання мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності (США);
- створення курсів підвищення кваліфікації педагогів, побудованих за принципами мультимедійного навчання (Франція, Швеція);
- упровадження мультимедійних освітніх середовищ у різні типи шкіл (Болгарія, Польща, Ізраїль).

Відтак, аналіз комплексу наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених у руслі проблеми дослідження свідчить, що існують різні підходи до можливостей використання мультимедійних навчальних систем та технологій у навчальному процесі.

1.3. Проблема мультимедійної підготовки майбутніх вихователів в умовах вищої освіти

Упровадження мультимедійних систем у галузь дошкільної освіти – одна з найновіших актуальних науково-педагогічних проблем. Актуальність цього напрямку зумовлена пріоритетним завданням освіти, що полягає у забезпеченні сталого розвитку особистості дитини, її розумових здібностей, здатності до творчого й самостійного мислення. Інтерактивність, можливість відображення великих обсягів інформації у стислому доступному форматі, позитивний вплив на активізацію пізнавальних процесів, розвитку мислення, уваги, уяви, пам'яті, мовлення та ін., інтеграція різноманітних типів мультимедійних даних та вплив на різні органи чуття – ці та інші характеристики зумовлюють доцільність використання мультимедійних систем в навчанні, вихованні й розвитку дошкільнят з особливостями психофізичного розвитку, зокрема в умовах інклюзивної освіти, та потребує вивчення.

Різні аспекти проблем інформатизації освіти ґрунтовно розглядаються в роботах вітчизняних і зарубіжних учених: В.Ю. Бикова, А.М. Гуржія, М.І. Жалдака, В.М. Кухаренка, Г.П. Лаврентьєвої, В.В. Лапінського, С.Г. Литвинової, А.Ф. Манако, Н.В. Морзе, Є.С. Полат, О.В. Овчарук, В.В. Олійника, О.П. Пінчук, С.А. Ракова, О.М. Соколюк, В.І. Солдаткіна, О.В. Співаковського, О.М. Спіріна, С.О. Семерікова, Ю.В. Триуса, М.П. Шишкіної та ін. Серед дослідників, які вивчали можливості застосування ІКТ у процесі навчання дітей дошкільного віку, – Л. Босова, Ю. Горвіц, А.Горячев, О. Даценко, О. Зворигіна, С. Іванова, Н. Кириченко, О. Кореганова, Г. Лаврентьєва, Т. Марковська, В. Моторін, С. Новосьолова, Ю. Первін, Т. Поніманська та ін.

Вивченню ефективності впровадження й використання засобів ІКТ у навчанні дошкільників присвячені роботи таких дослідників, як С.Л. Новосьолова, Ю.М. Горвиць, Є.В. Зворигіна, С.М. Іванова, Н.М. Кириченко, О.І. Кореганова, Г.П. Лаврентьєва, Л.Д. Марголіс, В.Г. Моторін, О.В. Цимбалюк та ін. Проблеми залучення дітей з особливими потребами в освітній процес, зокрема питання інклюзивної освіти, стали предметом досліджень таких вітчизняних учених, як В. Бондар, Т. Євтухова, І. Іванова, А. Колупаєва, В. Ляшенко, О. Столяренко, А. Шевчук, О. Щербина та ін. Про доцільність і важливість упровадження ІКТ в дошкільну освіту наголошено у низці державних нормативно-правових документів: Законі України про дошкільну освіту; Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті; Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року; Державній цільовій соціальній програмі розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року; стандартах дошкільної освіти, рекомендованих Міністерством освіти і науки України (програми «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Я у Світі»); новій редакції Базового компонента дошкільної освіти та ін. Зокрема, у «Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року» зазначено, що «пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що

забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві», а також наголошується на необхідності повного забезпечення дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів навчальними комп'ютерними комплексами [188]. У Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») визначено необхідність «забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження в навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень», а також «оновлення змісту, форм і методів виховання і розвитку дітей дошкільного віку» [68]. У Базовому компоненті дошкільної освіти (нова редакція) у варіативній складовій введено освітню лінію «Комп'ютерна грамота», що передбачає формування основ інформаційної грамотності дошкільників.

Однією зі складових фахової компетентності педагога, важливість якої обумовлена останніми змінами в освіті, є компетентність у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Але під ІКТ-компетентністю педагога не можна розуміти розрізнені знання і навички роботи на комп'ютері. ІКТ-компетентність — це насамперед здатність до засвоєння відповідних знань і розв'язання завдань в освітній та професійній діяльності за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. В останні роки суттєво змінилася роль інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах діяльності людини. Система освіти не є винятком. Державний стандарт, Концепція Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій і, нарешті, технічний прогрес ставлять перед освітою завдання сприяти формуванню у педагогів ІКТ-компетентності. Адже сучасний педагог має бути професіоналом, здатним сформувати у дошкільника вміння жити в інформатизованому суспільстві та допомогти дитині успішно соціалізуватися в сучасному світі.

Сучасний бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій вимагає від майбутнього вихователя значно більше знань та вмінь з використання сучасного програмного забезпечення та новітніх апаратних засобів в навчанні. Наприклад, педагоги зіштовхуються з багатьма проблемами в роботі зі смарт комплексами, пошуком інформації в інтернеті. Найчастіше виникали проблеми з підключенням смарт комплексу до комп'ютера, пошуком необхідних матеріалів для заняття, завантаженням файлів на ПК. Вихователі відчувають певний страх та дискомфорт під час використання комп'ютерів, не володіють достатніми знаннями про можливості використання різноманітних програм, розміщених як у самому комп'ютері, так і в мережі Інтернет.

Звідси випливає необхідність розробки й побудови методичної системи формування інформаційних компетентностей майбутнього вихователя, яка б включала весь комплекс навчальних дисциплін із відповідно побудованим змістом, сукупністю методів, організаційних форм і засобів навчання, орієнтованих на широке використання інформаційно-комунікаційних технологій, і забезпечувала методологічну, спеціальну й методичну підготовку майбутнього вихователя разом з формуванням готовності до застосування мультимедійних навчальних систем й підготовкою до практичного використання цих технологій у майбутній професійній діяльності. У процесі формування готовності до застосування мультимедійних навчальних систем майбутніх вихователів особливу увагу необхідно приділити вивченню тих інформаційно-комунікаційних технологій, які є базовими для майбутньої професійної діяльності. З усього різноманіття програмних засобів у зв'язку з їх важливістю використання в практиці освітнього процесу виокремлюють програмні засоби навчального призначення. В процесі навчання майбутніх вихователів використовують різні типи програмних засобів навчального призначення.

Широке застосування ІКТ у закладі дошкільної освіти спонукає до перегляду змісту підготовки майбутнього вихователя. Можна окреслити основні напрямки підготовки майбутніх вихователів:

1. Сучасний вихователь дітей дошкільного віку повинен володіти основними прийомами роботи в мережі Інтернет, розуміти, як організовані служби глобальної мережі, якими ресурсами можна скористатися для поповнення своїх методичних знань, як дізнатися через Інтернет про педагогічний досвід. Необхідними для вихователя є знання, навички та вміння щодо організації та виконання пошуку потрібної інформації, що зберігається у веб-документах.

2. Від вихователя, який, з огляду на специфіку його діяльності, змушений працювати з різнопредметним матеріалом, створювати якісно новий власний навчальний матеріал. При цьому слід використовувати програмні сервіси застворення відео, анімації, ігор тощо.

3. Вихователь має використовувати сучасні засоби комунікації та співпраці, такі як електронна пошта, відеоконференції для зв'язку зі своїми колегами, батьками; вебінари, форуми, блоги для організації спільної роботи.

4. У майбутнього вихователя необхідно сформувати інформаційно-мережеву культуру, яка передбачає вміння використовувати інтернет-ресурси для своєї професійної діяльності (навчальної, авторської). Високий рівень сформованості інформаційно-мережевої культури дозволить майбутньому фахівцеві під час підготовки розробок занять посилатися на результати діяльності провідних педагогів дошкільного фаху, знайти в мережі Інтернет та застосувати нові прикладні програми, звукові та графічні елементи, дізнатися про новинки в галузі дошкільної освіти тощо. Інформаційно-комунікаційна підтримка навчального процесу розвиває наочно-образний, наочно-дієвий, інтуїтивний, творчий види мислення дошкільника, дозволяє залучити дітей до активної роботи на занятті.

На сучасному етапі вчені наголошують на доцільності та ефективності впровадження мультимедійних навчальних систем у дошкільну та початкову

освіту, оскільки у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку відбувається зміна провідної діяльності з ігрової на навчальну, а використання ігрових можливостей комп'ютера в поєднанні з дидактичними дозволяє зробити цей процес більш плавним.

Проте проблема впровадження мультимедійних навчальних систем у освіті дотепер залишається актуальною. Це пов'язано із методичними помилками в їх використанні та вартістю таких програм навчального призначення. Тому, для виправданого та ефективного використання мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти варто враховувати їх позитивні та негативні аспекти.

Так до негативних аспектів використання мультимедійних навчальних систем відносять: формування індивідуалізму; обмеженість спілкування у соціумі; складність виконання дій у системі практичної діяльності, яка відрізняється від знакової.

Позитивними аспектами є: удосконалення методів і технологій відбору та формування змісту освіти; внесення змін у традиційну систему навчання; організація нових форм взаємодії педагога та дитини в навчальному процесі; підвищення інтересу, мотивації навчальної діяльності; навчання будується на рівні індивідуального сприйняття; здійснюється диференційований підхід; кожна дитина стає суб'єктом процесу навчання; великий об'єм інформації дається частинами; інтенсифікація процесу навчання; полегшення процесу контролю та оцінки знань; розвиток звички до навчальної діяльності (планування, рефлексія, самоконтроль, взаємоконтроль); можливість самореалізації дітей через процеси моделювання, конструювання і прогнозування проблеми.

Висновки до розділу 1

У першому розділі розглянуто мультимедійні навчальні системи як науково-педагогічну проблему; обґрунтовано теоретичні аспекти готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до застосування мультимедійних

навчальних систем; висвітлено досвід зарубіжних країн у сфері мультимедійної підготовки майбутніх фахівців освітньої галузі; визначено провідні наукові підходи до проблеми формування готовності майбутніх вихователів застосовувати мультимедійні навчальні системи.

На основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми уточнено сутність основних понять дослідження: мультимедіа; мультимедійна технологія; мультимедійні навчальні системи.

На основі змістово-теоретичного аналізу наукових джерел надано наступне визначення: готовність майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти розглядається як сукупність спеціальних знань і вмінь, стійких вмотивованих бажань здійснювати цю діяльність, здатність оцінювати рівень власної підготовки та підвищувати його, а також ефективно використовувати можливості мультимедійних навчальних систем в умовах педагогічної діяльності в процесі навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах раннього включення в інформаційно-комунікаційне освітнє середовище.

У межах дослідження формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти визначено як комплексний педагогічний процес, в основу якого покладено методику формування професійних знань, умінь, навичок та особистісних характеристик майбутніх вихователів, що формуються з використанням сукупності мультимедійних засобів та мультимедійних навчальних систем під час навчання у ЗВО.

Проаналізований вітчизняний та зарубіжний досвід із проблеми дослідження засвідчив актуальність упровадження мультимедійних навчальних систем в освітній сфері та уможливив висновки про те, що в умовах розвитку сучасної освіти України доцільним є запозичення досвіду зарубіжних країн за такими напрямками: підтримка освітніх програм підготовки майбутніх педагогів до застосування мультимедійних засобів на

державному рівні (Великобританія); розробка спеціальних стандартів для педагогів щодо сформованості належних знань, умінь та навичок застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності (США); запровадження курсів підвищення кваліфікації педагогів за принципами мультимедійного навчання (Франція, Швеція); створення мультимедійних освітніх середовищ у різних типах шкіл (Болгарія, Польща, Ізраїль).

На сучасному етапі вчені наголошують на доцільності та ефективності впровадження мультимедійних навчальних систем у дошкільну та початкову освіту, оскільки у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку відбувається зміна провідної діяльності з ігрової на навчальну, а використання ігрових можливостей комп'ютера в поєднанні з дидактичними дозволяє зробити цей процес більш плавним. Широке застосування ІКТ у закладі дошкільної освіти спонукає до перегляду змісту підготовки майбутнього вихователя.

РОЗДІЛ 2.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА» ДО ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ СИСТЕМ

2.1. Критерії та показники готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних систем

На основі аналізу наукових досліджень І. Гавриш, І. Дичківської, К. Дурай-Новакової, М. Дьяченко, І. Зимньої, В. Імбер, Л. Кандибович, Н. Кузьміної, Г. Коджаспірової, І. Колеснікової, Т. Коломійця, Дж. Равена, В. Сластьоніна, О. Спіріна, Ю. Шаповала з проблеми формування готовності фахівців у галузі освіти раніше нами визначено структуру готовності вихователів до застосування мультимедійних технологій, яка включає такі компоненти: мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивно-корекційний. Усі ці компоненти повинні стати основою діяльності викладачів, які здійснюють підготовку майбутніх вихователів. Розглянемо їх більш детально.

Мотиваційний компонент досліджуваної готовності вміщує мотиви, інтереси, установки, які стимулюють майбутніх вихователів застосовувати мультимедійні навчальні системи; передбачає наявність потреби у підвищенні рівня знань щодо мультимедіа; стійкість інтересу до вивчення та використання мультимедійних засобів; усвідомлення важливості використання сучасних технологій у навчально-пізнавальній діяльності дошкільників.

Застосування мультимедіа вдосконалює всі види пізнавальних інтересів, перш за все інтерес до знань, змісту та процесу навчання. Навчання з використанням мультимедійних навчальних систем супроводжується підвищенням рівня мотивації та прагнення до поглиблення знань.

У педагогічній практиці застосування мультимедійних навчальних систем студентами може бути зумовлене різними мотивами: підвищення ефективності навчального процесу; намагання привернути до себе увагу, здобути визнання тощо, справжню суть яких з'ясувати буває нелегко, оскільки із часом вони можуть змінюватися [26; 173; 322]. Мотиваційна готовність, сприйнятливість до мультимедіа майбутніми вихователями є важливою характеристикою, оскільки лише адекватна цілям мотивація забезпечує ефективну діяльність і саморозкриття особистості майбутнього педагога.

Ще одним важливим елементом мотиваційного компонента є навчальна мотивація. На думку Л. Божович, навчальна мотивація визначається самою освітньою системою, навчальними установами, організацією освітнього процесу, суб'єктивними характеристиками студента, суб'єктивними особливостями педагога, зокрема характером ставлення до студента, специфікою навчальної дисципліни [30].

Мотивація навчальної діяльності має спонукальну, організуючу та смислотворну функції. Крім того, навчальна мотивація залежить від об'єктивних і суб'єктивних чинників. До об'єктивних можна зарахувати особливості системи і власне самого навчального закладу, особливості організації навчального процесу, склад і характер викладацького колективу. До суб'єктивних чинників належать вік, стать, здібності, рівень домагань студента.

Навчальні мотиви як система ставлень до різноманітних аспектів навчального процесу майбутніх вихователів включає різні сторони особистих та педагогічних потреб, інтересів, соціальних установок, що взаємодіють між собою.

Таким чином, знання мотивів діяльності майбутніх вихователів щодо застосування мультимедійних навчальних систем є важливим компонентом управління педагогічною діяльністю, оскільки допомагає сформувати позитивне ставлення до педагогічних професій, до інновацій та мультимедіа і

розуміння їх ролі у розв'язанні актуальних проблем педагогічної освіти, потребу використовувати набуті знання, уміння й навички з розвитку інформаційної культури дітей у майбутній діяльності, стійке переконання в доцільності застосування мультимедійних навчальних систем для навчання та виховання дошкільників.

Мотиваційний компонент є стрижнем, навколо якого конструюються основні якості педагога як професіонала, оскільки від того, чим мотивує педагог свою готовність до застосування мультимедійних навчальних систем, залежать досягнуті результати у навчанні та вихованні дітей.

Когнітивний компонент передбачає наявність у студентів специфічних знань, необхідних для успішного застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності:

- психолого-педагогічні – знання психолого-педагогічних, індивідуальних особливостей дошкільників, ергономічних і здоров'язберезувальних вимог до застосування мультимедійних навчальних систем для навчання дітей; сутності та дидактичних функцій мультимедійних засобів навчального призначення; особливостей сприйняття інформації в електронному вигляді; технології проектування мультимедійних навчальних продуктів;

- предметні – знання із фундаментальних дисциплін та дисциплін, що вивчаються у курсі, способи їх інтерпретації у мультимедійних навчальних системах;

- методичні – знання способів реалізації дидактичних функцій у мультимедійному продукті навчального призначення; специфіки подання навчального матеріалу із використанням мультимедійних засобів; методики роботи за мультимедійними навчальними системами;

- технологічні – знання сутності, видів і функціональних можливостей педагогічних інструментальних засобів для створення дидактичних мультимедійних засобів; етико-правових норм використання електронних ресурсів у професійній діяльності; технічних вимог до

мультимедійних електронних ресурсів.

В організації навчально-виховної діяльності дошкільників майбутнім вихователям необхідно враховувати особливості змісту програм закладу дошкільної освіти, особливості методики навчання дошкільників. Застосування мультимедійних навчальних систем у навчальному процесі вищої школи, навчання ним студентів дозволяє у майбутньому вже вихователю, а не студенту, спираючись на принцип оптимальної взаємодії, поєднувати різні засоби мультимедійної технології й працювати в напрямку формування дитячого колективу та розвитку індивідуальності кожної дитини. Це, у свою чергу, підвищує ефективність навчально-виховної діяльності дошкільників, якість знань, сприяє успішній соціалізації дітей 6 річного віку.

Операційно-діяльнісний компонент включає комплекс специфічних умінь, необхідних студентам для застосування мультимедійних навчальних систем у майбутній професійній діяльності:

- психолого-педагогічних – умінь проектувати мультимедійні навчальні системи та мультимедійні навчальні засоби на технологічних засадах; аналізувати переваги й обмеження створеного мультимедійного навчального продукту; проектувати дидактичні ситуації на занятті з використанням мультимедійних технологій; вибирати форми організації діяльності дошкільників з мультимедійними ресурсами навчального призначення;

- предметні – уміння з предметів, що вивчаються у закладі дошкільної освіти, способи їх реалізації під час застосування мультимедійних навчальних систем;

- методичних – умінь визначати цільове й функціональне призначення мультимедійних навчальних засобів; розробляти ефективні прийоми і способи реалізації передбачених функцій; визначати найкращу форму подання навчального матеріалу, структурувати його й унаочнювати; розробляти структуру мультимедійного навчального продукту та його

покрокове наповнення; підбирати і створювати навчальні матеріали в електронній формі; передбачати варіанти інтерактивної роботи дитини з мультимедійними навчальними системами; організувати діяльність дошкільників із розробленим мультимедійним навчальним засобом; визначати критерії оцінювання ефективності створеного мультимедійного продукту;

технологічних – умінь створювати, редагувати й інтегрувати текстові, графічні, фотоматеріали, аудіо- й відеозаписи; використовувати педагогічні інструментальні засоби, оволодівати ними й оцінювати їх можливості; коректно й правомірно використовувати електронні матеріали, зібрані з різних джерел; розробляти дизайн мультимедійного програмного засобу; систему навігації в ньому, здійснювати його візуальне оформлення; забезпечувати коректність, доцільність та своєчасність реакції мультимедійного продукту (системи) на дії дитини тощо.

Вищеозначений компонент означає активне застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності як засобів пізнання і розвитку, самовдосконалення і творчості, а також виховання подібних якостей у своїх вихованців. Він відображає уміння майбутніх педагогів реалізовувати набуті знання щодо застосування мультимедійних навчальних систем та технологій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Операційно-діяльнісний компонент готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти реалізується переважно під час педагогічної практики в оригінальному вирішенні педагогічних завдань із питань застосування мультимедійних засобів та мультимедійних навчальних систем.

Ознаками цього компонента є здатність до створення нового, нетрадиційний підхід до організації навчального процесу, вміння творчо вирішувати будь-які професійні питання, взаємодіяти з вихованцями, колегами, вміння розвивати власну творчість та творчість своїх дітей, що

втілюється в їх поведінці.

Він уміщує досвід пізнавальної діяльності, зафіксований у формі його результатів – знань із застосування мультимедійних навчальних систем; досвід здійснення відомих способів діяльності у формі вмінь діяти за зразком; досвід творчої діяльності у формі вмінь ухвалювати ефективні рішення в проблемних ситуаціях; досвід здійснення емоційно-ціннісних ставлень у формі особистісних орієнтацій; уміння працювати з апаратним і програмним забезпеченням на рівні кваліфікованого користувача; вміння спілкуватися з використанням мультимедіа; уміння орієнтуватися в інформаційному середовищі; він ґрунтується на загальних прийомах і способах інтелектуальної діяльності (аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизації), загальних і специфічних (опосередкованих комп'ютером) уміннях роботи з даними, які в своїй сукупності становлять інформаційні вміння.

Комунікативна складова цього компонента виявляється в умінні встановлювати міжособистісні зв'язки, вибирати оптимальний стиль спілкування в різних ситуаціях, опановувати засоби вербального і невербального спілкування.

Отже, операційно-діяльнісний компонент об'єднує певні засоби, форми, методи організації навчання та оригінальне розв'язання комплексних педагогічних завдань, пов'язаних із застосуванням мультимедійних навчальних систем закладі дошкільної освіти.

Рефлексивно-корекційний компонент включає уміння критично аналізувати й оцінювати педагогічну ефективність розробленого мультимедійного навчального засобу; перевіряти якість реалізації дидактичних функцій мультимедійних засобів; контролювати дотримання комплексу вимог, що пред'являються до мультимедійних електронних ресурсів для дошкільників; оцінювати результат апробації ресурсу в навчальному процесі; аналізувати власну обізнаність з інструментальними способами створення мультимедійних навчальних засобів та педагогічним

досвідом їх застосування у навчальному процесі закладу дошкільної освіти.

Рефлексивні вміння та навички стали об'єктом наукового аналізу в працях М. Гуткіної [63], А. Захарової [97], Ю. Кулюткіна [151], В. Лефевра [156], Г. Щєдровицького [326; 327] та ін.

В. Слободчиков зазначає, що, оскільки найважливішою умовою, яка дозволяє людині стати суб'єктом саморозвитку, є рефлексія, необхідно на заключних етапах професійно-педагогічної підготовки надати майбутньому педагогу можливість для реалізації та розвитку рефлексивних здібностей у процесі особистісного та професійного зростання [282, с. 172-176].

Здатність особистості до продуктивного самовираження, – зазначає І. Зязюн, – істотно визначається її рефлексуванням, особливо в реалізації функції проблематизації, самооб'єктивації, виявлення особистих смислів, побудови образу «Я-концепція», і наголошує при цьому на необхідності ставити і вирішувати завдання управління рефлексією, а отже – виробляти методику такого управління [100, с. 67-89].

За допомогою рефлексії як процесу самопізнання суб'єктом внутрішніх властивостей і станів здійснюється розвиток самосвідомості. На відміну від свідомості, самосвідомість – це не лише пізнання себе, орієнтування у власній особистості, але й певне ставлення до себе, що проявляється у самооцінці.

Так на основі проведеного аналізу в процесі формування готовності майбутніх вихователів застосовувати мультимедійні навчальні системи у закладі дошкільної освіти виділяємо такі етапи, що включають рефлексію, яка спонукає до професійного становлення, самопізнання й самовизначення:

- самоаналіз власних мультимедійних розробок;
- формулювання моделі викладацької діяльності із

застосування мультимедійних навчальних систем для навчання і виховання дошкільників, у якій визначається порядок і послідовність дій педагога щодо використання мультимедіа, час, умови, прогнозуються результати, способи та прийоми їх реалізації;

- контроль та оцінка ефективності проведеної роботи з внесенням коректив у подальшу роботу над собою щодо свого професійного розвитку.

Формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних технологій, зумовлює необхідність уточнення засобів оцінювання якісних і кількісних змін, які відбуваються в особистості студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», щодо здатності застосовувати мультимедійні навчальні системи у своїй майбутній професійній діяльності. Такими засобами можуть бути критерії та їх показники й відповідні рівні розвитку досліджуваної готовності.

Для визначення критеріїв оцінки стану готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти розглянемо відповідне поняття.

У науковій літературі поняття «критерій» трактується по-різному. Так у «Великому енциклопедичному словнику» подається таке визначення: «Критерій – ознака, на основі якої здійснюється оцінка, визначення або класифікація чого-небудь, мірило суджень, оцінки».

Поняття «критерій» використовується в різних значеннях: у якості мірила, оцінки, суджень, ознаки достовірності або умови, як сукупність ознак. Критерій як мірило оцінки, судження, як необхідну та достатню умову проявлення або існування якогось явища чи процесу визначає З. Курлянд. Учена вважає, що розгляд будь-якої досліджуваної величини повинен включати в себе не тільки її ознаки, а й критерії, які визначають вираженість тієї чи іншої ознаки в розглядуваному процесі або явищі [152].

Ми цілком погоджуємося із думкою Н. Баловсяк, що кожний критерій розкривається через систему показників, які його характеризують [13]. Як наголошує А. Семенова, показники фіксують певний стан або рівень розвитку певного критерію. Показник – це явище або подія, за якими можна судити про динаміку певного процесу [257].

Тому будемо виходити з того, що критерії – це якості, властивості,

ознаки об'єкта, що вивчається, які дають можливість зробити висновки про стан і рівень його сформованості та розвитку; показники – це кількісні та якісні характеристики сформованості кожної якості, властивості, ознаки об'єкта, що вивчається, тобто ступінь сформованості того чи іншого критерію.

Критерії потрібно задати так, щоб можна було виділити рівні готовності. Критерії готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти включають ознаки, за допомогою яких можна виявити у майбутніх вихователів наявність або відсутність кожного з названих аспектів готовності.

Під час виділення критеріїв готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти було враховано такі вимоги: критерії мають розкриватися через ряд показників, прояв яких дозволить визначати більший чи менший рівень його вираженості; мають відображати динаміку вимірюваної якості в часі й просторі. Таким чином, аналіз наукових праць В. Євдокимова, В. Імбер, І.Саєва, З. Курлянд, А. Коломієць, Т. Коломійця, Т. Олійник, О. Савченко став підґрунтям для розгляду готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти як єдності її компонентів і виділення таких критеріїв: мотиваційно-цільового, змістово-когнітивного, діяльнісно-творчого, результативно-корекційного.

Включення яких обумовлене важливістю для мультимедійної діяльності педагога таких аспектів: наявність мотивів, прагнення та потреби здобувати знання та передавати їх використовуючи мультимедійні навчальні системи, здатність до вирішення педагогічних ситуацій із застосуванням мультимедійних технологій, прогнозування результатів навчання та виховання дітей. Їх розуміння необхідне для досягнення майбутнім вихователем проблеми застосування їх у закладі дошкільної освіти, ініціювання їх безпосереднього застосування у професійній діяльності й ефективного виховання. Формування у студентів означених умінь дозволяє

їм у майбутньому стикатися із меншими складнощами під час застосування мультимедійних навчальних систем у процесі проходження педагогічної практики і швидше включатися у цей процес. Окрім того, під час визначення критеріїв та показників було враховано необхідний аспект мультимедійної діяльності вихователя – створення мультимедійних навчальних продуктів.

Охарактеризуємо ознаки визначених критеріїв:

1) мотиваційно-цільовий критерій дозволяє з'ясувати інтерес студента до майбутньої професійної діяльності; ставлення до дітей; спрямованість майбутнього вихователя на застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності, наявність мотивів, прагнення та потреб застосовувати свої знання, досвід у цьому виді роботи; прагнення постійно удосконалюватися та передавати набуті знання; високі духовні цінності;

2) змістово-методичний критерій – наявність знань, умінь і навичок з фахових дисциплін, а також здатність їх використовувати на практиці; знання про сутність мультимедійних технологій, особливості їх застосування у закладі дошкільної освіти; володіння системою знань, необхідних для успішної майбутньої професійної діяльності; знання про технічні особливості мультимедійних навчальних систем та мультимедійних навчальних засобів, їх вплив на здоров'я вихователя та дошкільників;

3) діяльнісно-творчий критерій – наявність сукупності професійних умінь та навичок, якими має володіти вихователь дітей дошкільного віку для ефективної діяльності з організації мультимедійного навчання та виховання дітей, визначати оптимальні мультимедійні засоби для використання на занятті відповідно до його змісту, мети та форми проведення; створення власних мультимедійних навчальних засобів та систем; постійне їх удосконалення з метою переходу на вищий рівень педагогічної майстерності; прояв ініціативи, самостійності, творчості в організації та проведенні занять із застосуванням мультимедіа;

4) результативно-корекційний критерій – якості та здібності

вихователя, що сприяють успішній організації, здійснення та аналізу мультимедійної навчальної діяльності з дітьми дошкільного віку; здатність до самонавчання та самооцінки.

Виділені нами критерії та показники готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти потребують розробки діагностичного інструментарію для оцінки їх якісних та кількісних характеристик. Для проведення такого аналізу необхідним є застосування рівневого підходу. У словнику з педагогіки термін «рівень» означає ступінь досягнення у чому-небудь [130].

У нашому дослідженні рівень – це ступінь сформованості професійних умінь. Під рівнем сформованості готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти будемо розуміти ступінь вимірювання досягнутих студентами результатів щодо оволодіння знаннями, уміннями та навичками створення і застосування мультимедійних навчальних систем у процесі предметної підготовки і під час проходження психолого-педагогічної практики.

Тому на основі розроблених вище критеріїв та показників було визначено чотири рівні її сформованості: початковий, середній, достатній та високий. Ці рівні характеризують готовність майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти й визначають ступінь, величину цієї якості.

Початковий рівень характеризується інертним ставленням майбутнього вихователя до застосування мультимедійних навчальних систем у педагогічній діяльності; недостатньо сформованим бажанням працювати за обраним фахом; відсутністю ціннісного ставлення до оволодіння теорією й методикою організації навчальної діяльності дітей дошкільного віку засобами мультимедіа; низьким ступенем знань, у тому числі знань про навчальну мотивацію дошкільників; нездатністю контролювати перебіг навчального процесу із використанням мультимедійних технологій; незнанням науково-теоретичних основ застосування мультимедійних

навчальних систем у процесі навчання дошкільників; неглибокими знаннями про засоби, інструменти та способи застосування мультимедійних засобів у професійній діяльності; байдужим ставленням до самовдосконалення, яке здійснюється переважно на інтуїтивному рівні.

Середній рівень визначається ситуативним ставленням до застосування мультимедійних навчальних систем у педагогічній діяльності; позитивно-активним ставленням до педагогічної діяльності; низьким рівнем прагнення розширювати свої знання в галузі мультимедіа; поверховими знаннями науково-теоретичних основ створення власних мультимедійних навчальних продуктів для закладу дошкільної освіти; умінням використовувати готовий мультимедійний засіб, забезпечувати комунікативний контакт із кожним дошкільником, контролювати успішність навчання, об'єктивно оцінювати її поточні результати, своєчасно виявляти необхідність внесення певних змін у власну організаторську діяльність; ситуативним вибором необхідних мультимедійних засобів для педагогічного процесу; здатністю оцінювати рівень власної готовності до використання мультимедійних навчальних систем у процесі навчання дітей дошкільного віку.

Достатній рівень характеризується стійким професійно-пізнавальним інтересом до мультимедійних технологій, позитивним ставленням до педагогічної діяльності та оволодіння теорією й методикою навчання із використанням мультимедійних засобів; знанням науково-теоретичних передумов застосування мультимедійних навчальних систем у стандартних навчально-виховних ситуаціях; умінням формувати позитивну мотивацію, забезпечувати комунікативний контакт із кожним дошкільником, своєчасно виявляти необхідність внесення певних змін у власну діяльність із застосуванням мультимедійних навчальних систем і коректив у навчальну роботу дошкільників; бажанням до самоосвіти, розширення власних знань, отримання нового досвіду з питань використання мультимедійних технологій.

Високий рівень визначається глибоким усвідомленням необхідності

застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності; здатністю доводити оточуючим необхідність застосування мультимедійних навчальних систем у педагогічній діяльності; знаннями науково-теоретичних основ створення власних мультимедійних продуктів для закладу дошкільної освіти; забезпечувати продуктивну взаємодію з кожним дошкільником, своєчасно виявляти і вносити зміни у власну організаторську діяльність та об'єктивно оцінювати поточні результати своєї роботи; здатністю відбирати й застосовувати на практиці оптимальні для конкретної педагогічної ситуації мультимедійні засоби; адекватністю самооцінки щодо сформованості власної готовності до застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності.

Таким чином, у підрозділі обґрунтовано структурні компоненти, критерії, показники і рівні готовності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до застосування мультимедійних технологій. Виявлено й охарактеризовано зв'язки між ними. Відповідно до логіки нашого дослідження виникає потреба в обґрунтуванні педагогічних умов забезпечення результативної підготовки майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем.

2.2. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних систем та організація експериментальної роботи

Важливим фактором, що визначає характер змін у системі освіти, є науково-технічний прогрес, який на сучасному етапі розвитку неможливий без мультимедійних технологій. У цих умовах кардинальних змін вимагає й система вищої освіти, зокрема у галузі підготовки майбутніх вихователів. Вітчизняні та зарубіжні науковці, працюючи над проблемою запровадження інноваційних технологій у процес навчання у вищій школі, виділяли певні умови, які могли б забезпечити їхню ефективність. Проте, зауважимо, що не

існує єдиного переліку умов формування готовності майбутніх педагогів до застосування мультимедійних технологій.

Український радянський енциклопедичний словник поняття «умова» трактує як філософську категорію, в якій відображаються універсальні відношення речі до тих факторів, завдяки яким вона виникає та існує; завдяки наявності відповідних умов властивості речей переходять із можливості в дійсність.

Словник української мови пояснює досліджуваний термін як необхідну обставину, що робить можливим здійснення чого-небудь або сприяє чомусь.

У великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «умови» розглядається із двох позицій: 1) необхідна обставина, від якої залежить здійснення чого-небудь; 2) особливості реальної діяльності, за яких відбувається чи здійснюється що-небудь.

У педагогіці та психології для визначення причин, як зумовлюють певні явища або процеси, вживають поняття «умова» як наукову категорію, що виражає відношення предмета, що вивчається, до навколишніх явищ, в екзистенційну сферу яких він входить. Таким чином, умови становлять певне середовище, оточення, у якому явище виникає, існує й розвивається. При цьому сам предмет виступає як дещо зумовлене, а умови – як зовнішнє до нього розмаїття об'єктивного світу, тобто вони складають те середовище, обстановку, в якій явище або процес виникають, існують та розвиваються.

Розглядаючи закономірність педагогічного процесу, Ю. Бабанський зазначав, що його ефективність залежить від умов, у яких він проходить [11].

Відтак, умову в педагогіці розглядають як філософську категорію, в якій відображається відношення речі до тих факторів, завдяки яким вона виникає й існує (Л. Онучак); спосіб формування чого-небудь або зовнішня обставина середовища, яка є причиною якісних змін особистості (К. Недялкова); оптимальне поєднання різних факторів (Ю. Бабанський); спеціально організований вплив на психолого-педагогічні фактори (О. Березюк) тощо.

Більшість дослідників під поняттям «педагогічні умови»

характеризують в науковій літературі (В.Беліков, І. Мухров, В. Смирнов та ін.) як сукупність заходів, які дають можливість досягти поставлених педагогічних цілей і зробити педагогічну діяльність більш ефективною. В. Ляудіс, А. Найн, Л. Кустов під педагогічними умовами розуміють сукупність об'єктивних можливостей, обставин і заходів, які супроводжують освітній процес, певним чином структуровані та спрямовані на досягнення мети М. Боритко вважає педагогічні умови зовнішніми обставинами, які суттєво впливають на педагогічний процес; В. Андреев – результатом цілеспрямованого добору й застосування елементів змісту й форм навчання для досягнення поставлених педагогічних цілей; Н. Бугаєць трактує їх як необхідність і достатність обставин, від яких залежить ефективність навчально-виховного процесу. Попри розбіжності в ключових словах, використаних для визначення поняття «педагогічні умови», залишається спільним, що педагогічні умови – це певного роду чинники, які впливають на перебіг, цілепокладання й результат педагогічного процесу.

Загалом, як засвідчує аналіз наукових джерел, навчально-виховний процес вміщує два магістральних напрями організаційно-педагогічної діяльності з формування готовності майбутніх педагогів до певного виду діяльності: створення оптимальних *зовнішніх умов* – макро- та мікросоціального середовища (взаємовідносини «викладач-студент», об'єктивність оцінки навчальної праці, місце навчання, приміщення, постійність робочого місця та його оснащення тощо) через спільну діяльність і спілкування в освітньому процесі (Ю. Бабанський, О. Бодальов, Б.Гершунський, А. Макаренко, А. Мудрик та ін.); забезпечення *внутрішніх умов* (стан здоров'я, психологічні настанови, особистісні новоутворення, потреби, досвід, знання, уміння, навички тощо) для саморозвитку й самовиховання всіх учасників освітнього процесу через механізми самопізнання, рефлексії, цілеутворення (Б. Ананьєв, Л. Божович, Б. Братусь, Т. Давиденко, С. Рубінштейн та ін.).

На підставі проаналізованих наукових джерел визначаємо педагогічні

умови формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем як сукупність чинників, що детермінують мету, зміст та результат процесу формування означеної готовності із використанням мультимедійних технологій.

Так В. Імбер у своєму дослідженні виділила три умови застосування мультимедійних засобів у підготовці майбутніх вихователів: мотиваційне забезпечення оволодіння студентами мультимедійними навчальними системами в умовах створення мультимедійно-навчального середовища; алгоритмізація викладачами навчального процесу у ЗВО на основі системного використання мультимедійних навчальних систем; оволодіння студентами етапами мультимедійної візуалізації навчального матеріалу [105].

Т. Коломієць до основних педагогічних умов забезпечення готовності педагогів до інноваційної діяльності з використанням ІКТ віднесено: усвідомлення студентами цінності, необхідності та потреби використання ІКТ у навчальному процесі; формування системи знань про інновації в педагогіці та в галузі ІКТ; формування відповідних умінь і навичок щодо використання ІКТ у навчально-виховному процесі; підготовка майбутнього педагога до створення авторських ІКТ-продуктів; залучення студентів до участі в педагогічних Інтернет-спільнотах [135].

Аналізуючи особливості формування готовності майбутніх педагогів до застосування особистісно орієнтованих технологій, А. Коломієць пропонує дотримуватися таких педагогічних умов: вивчення студентами методологічних засад особистісно-орієнтованого підходу на заняттях з філософії, психології та педагогіки; 2) впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання в професійній підготовці майбутніх педагогів; 3) самостійне розроблення студентами дидактичних матеріалів з урахуванням принципів індивідуалізації та диференціації навчання й виховання і застосування особистісно орієнтованих технологій на практиці [136].

Для виділення педагогічних умов формування готовності майбутніх

вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладах дошкільної освіти ми використали різні методи, зокрема аналіз науково-педагогічної та методичної літератури, а також власний досвід роботи. Таким чином, аналіз стану підготовки майбутніх вихователів у науковій літературі дозволили виділити такі провідні педагогічні умови ефективності цього процесу:

1) створення спеціального інформаційного середовища, що сприятиме усвідомленню студентами цінності, необхідності та потреби використання мультимедійних навчальних систем у навчальному процесі закладу дошкільної освіти;

2) формування відповідних знань, умінь і навичок щодо використання майбутніми вихователями мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності; побудова у закладі вищої освіти навчального процесу з обов'язковим включенням мультимедійної технології та її елементів до різних дисциплін;

1) підготовка майбутнього вихователя до створення авторських мультимедійних продуктів.

Перша педагогічна умова передбачає створення спеціального інформаційного середовища, яке сприятиме усвідомленню студентами цінності, необхідності та потреби застосовувати мультимедійні навчальні системи у навчальному процесі закладу дошкільної освіти.

Для того, щоб вихователь був готовим до використання мультимедійних технологій, він має, насамперед, усвідомлювати цінність і необхідність використання мультимедійної технології для роботи з дітьми дошкільного віку.

Для цього необхідно залучити студентів у самостійну діяльність – учіння, імітуючи практику, багато разів підсилюючи можливості аналізу та синтезу явищ і процесів. Застосування мультимедійних навчальних систем (комп'ютерних тренажерів, відеоматеріалів, різних програмних засобів, графічних і текстових редакторів тощо) дозволяє це реалізувати.

Мотивація студентів до застосування в професійній діяльності мультимедійних навчальних систем зростає упродовж усього періоду навчання в університеті. Про це свідчать результати анкетування студентів, проведеного нами. В анкетуванні брали участь студенти напряму підготовки «Дошкільна освіта».

Респондентам було запропоновано таке завдання: «Вказати, які з перерахованих проблем у дошкільній освіті є найактуальнішими, на вашу думку?». Всього було запропоновано 5 варіантів відповіді, які необхідно було розташувати в порядку значущості.

Респонденти виділили серед запропонованих, як одну з найбільш значущих, проблему освоєння мультимедійних навчальних систем і їх використання в процесі навчання. Вона виявилася третьою після проблем, пов'язаних із працевлаштуванням і матеріальним станом.

Усвідомлення цінності мультимедійних навчальних систем для навчально-виховного процесу та необхідності їх упровадження в закладі дошкільної освіти є першим кроком у формуванні досліджуваної готовності. Наступним є мотивація студентів до такої діяльності.

Застосування мультимедійних навчальних систем створює умови для організації такої форми навчального процесу, за якої студенти отримують можливість постійного самоконтролю і самооцінки своєї навчальної діяльності. При цьому контролюючі програмні засоби дають можливість представляти будь-яку дію в розгорненій послідовності операцій, показати результат, умови виконання; фіксують проміжні післяопераційні результати, дозволяють інтерпретувати й оцінювати кожен крок виконання завдань тощо. Це, з однієї сторони, слугує важливим засобом мотивації й, з іншої – забезпечує можливість результативної самостійної навчальної роботи.

Студентам пояснюємо, що мультимедійні технології є могутнім інструментом отримання знань щодо розвитку не тільки пізнавальних, творчих, а й управлінських здібностей і можливостей.

Важливою складовою цієї роботи є використання й створення

мультимедійних електронних освітніх ресурсів: презентації, тренажери й мультимедійні ролики. Таким чином, поступово комп'ютер стає для майбутнього вихователя одним із основних навчальних засобів, інструментом діяльності. Студенти починають усвідомлювати, що сучасні мультимедійні технології відкривають можливість принципово нового підходу до навчання.

Результати проведених занять дозволяють зробити висновок, що майбутні вихователі позитивно сприймають мультимедійні навчальні засоби, із задоволенням беруть участь у їх створенні. Унаслідок цього підвищується їх активність, самостійність, формуються стійкі практичні навички роботи із мультимедійною технологією.

Критерієм ефективності функціонування такого інформаційного середовища, на нашу думку, мають стати: ефективність застосування в навчально-виховному процесі мультимедійної технології; достатній рівень підготовки викладачів до використання мультимедіа; достатній рівень організації навчального процесу з доцільним залученням мультимедійних засобів; наявність стійких зв'язків із закладами дошкільної освіти для знайомства студентів із кращим досвідом використання мультимедійних навчальних систем при занятті з дітьми дошкільного віку, орієнтацію мотивів і завдань педагогічної практики на застосування мультимедіа.

Друга педагогічна умова стосується формування відповідних знань, умінь і навичок у майбутніх вихователів щодо застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності.

Реалізація цієї умови передбачає відповідну організацію навчального процесу, в якому студент повинен посідати центральне місце з точки зору його активної діяльності, оскільки організація навчання відображає взаємодію студентів і педагогів, їх співробітництво, організацію й управління процесом навчання, орієнтовані на запланований результат (досягнення мети і завдань навчання).

Робота з формування комп'ютерних знань, умінь і навичок починається

з навчальної діяльності переважно на заняттях з інформатичних дисциплін починаючи з 1 курсу. У процесі їх вивчення студенти набувають навичок роботи з певними програмними засобами, знайомляться з можливими сферами їх застосування, навчаються виконувати в конкретному програмному середовищі певні завдання практичного змісту. Але зазвичай неврахування специфіки спеціальності «Дошкільна освіта» сприяє необґрунтованому використанню мультимедійних навчальних систем у майбутній професійній діяльності.

Реалізація досліджуваної умови забезпечується шляхом упровадження елементів мультимедійного навчання у різні дисципліни за фахом «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям», «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва» та інші, які мають практичне спрямування в змістовому й технологічному плані, та наповнені тренінгами, організаційно-діяльнісними іграми, характеризуються співробітництвом і співтворчістю студентів і викладачів, передбачають знайомство із передовим педагогічним досвідом, елементами проектування педагогічних технологій. Освоївши курси, майбутні педагоги усвідомлено вибирають моделі професійної поведінки і реалізації різних педагогічних систем, механізмів їх упровадження. Відповідно, застосування мультимедійних навчальних систем у процесі вивчення означених дисциплін допомагає студентам не тільки краще засвоювати програмний матеріал, а й спробувати себе у ролі вихователя, який використовує мультимедіа як засіб навчання дітей.

Проте, як показали наші спостереження, багато цікавих і корисних можливостей щодо застосування мультимедійних навчальних систем через брак часу залишаються невивченими. Надолужувати пропущене майбутньому вихователю доводиться вже під час професійної діяльності, коли він залишається наодинці із своїми проблемами.

Для ефективного використання мультимедійних навчальних систем майбутнім вихователям необхідне глибоке знання психолого-педагогічних особливостей дошкільників. Урахування педагогом вікових, індивідуальних

та фізіологічних особливостей дітей дошкільного віку визначає характер їх педагогічної підтримки, стимулює бажання навчатися.

Цілком погоджуємося із думкою Л. Виготського, який зазначає, що «... кожен вік є якісно особливим етапом психічного розвитку і характеризується безліччю змін, які становлять у сукупності своєрідність структури особистості дитини на даному етапі її розвитку. При цьому важливо, що основні лінії інтелектуального, особистісного розвитку, розвитку діяльності по-різному реалізуються на кожному з вікових етапів» [50]. Отже, специфіку навчання дошкільників не можна розглядати окремо від характеристики вікових особливостей.

Отже, для застосування мультимедійних навчальних систем у організації навчально-пізнавальної діяльності дошкільників майбутнім вихователям необхідно враховувати особливості змісту виховання та навчання у закладах дошкільної освіти, психолого-педагогічні особливості дітей дошкільного віку та методики їх навчання.

Третя педагогічна умова полягає у побудові навчального процесу у закладі вищої освіти з обов'язковим включенням мультимедійної технології та її елементів до різних дисциплін.

Орієнтованість навчального-виховного процесу на формування у майбутніх педагогів готовності до мультимедійної педагогічної діяльності потребує відповідних змін в організації навчання. Розглянемо ці зміни ґрунтовніше. Для початку зауважимо, що в поняття «організація навчання» ми включаємо методи, методичні прийоми, форми та засоби навчання.

Провідна роль в організації навчання у контексті нашого дослідження, безумовно, належить активним методам. Така позиція пояснюється не тільки предметом дослідження, а й усвідомленням і визнанням того факту, що характер провідного типу навчальної взаємодії не лише відіграє важливу роль для особистості, яка навчається, але й має серйозні соціальні наслідки.

Застосування мультимедійної технології у навчанні студентів дозволяє майбутньому вихователю виступити в ролі активного суб'єкта педагогічної

взаємодії, здатного самостійно організовувати свою діяльність у напрямку розв'язання конкретних професійно-орієнтованих завдань.

За умови організації такого навчання ми фактично прискорюємо засвоєння тих знань, які одержують студенти під час проведення теоретичних і практичних занять.

Зокрема, методична підготовка викладача до заняття з використанням мультимедійних засобів має включати такі етапи: обґрунтування доцільності застосування мультимедійних технологій; вибору мультимедійних засобів із змістом, що відповідає темі; визначення типу, структури заняття; визначення місця мультимедійного продукту в структурі заняття; підбору найбільш раціональних та оптимальних форм роботи.

Отже, мультимедійне навчальне середовище, яке використовує будь-який викладач в процесі роботи в умовах карантинних обмежень, з використанням дистанційних форм навчання, включає: матеріал лекції; роботу з додатковими джерелами інформації (література, Інтернет); самостійну роботу студентів із лекційним матеріалом і складання опорного конспекту; роботу на практичних, лабораторних і семінарських заняттях за темою лекції; оцінку рівня знань студента як на основі практичних робіт, так і на основі аналізу викладачем опорного конспекту лекції.

Активність студентів на таких лекціях традиційно зводиться до прослуховування і перегляду матеріалу, складання конспекту, діалогу з лектором, участі в обговореннях.

Однак, через великий обсяг нового матеріалу студент не може його цілком засвоїти. Саме тому слід організувати самостійне вивчення і аналіз лекції студентом.

Така форма підготовки майбутнього вихователя вирізняється тим, що студент займає активну позицію: він може задавати запитання педагогу, діалогічно працювати з іншими студентами та співпрацювати з мультимедійним навчальним засобом, яке використовується на занятті.

Так майбутній вихователь вчиться активно працювати в

мультимедійному середовищі, що безпосередньо впливає на формування готовності до застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності.

Таким чином, самостійність студентів збільшується, що дозволяє урізноманітнювати творчі завдання, які сприяють формуванню готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти.

У процесі створення власних мультимедійних проєктів студенти закріплюють здобуті знання та навички й розвивають творчі здібності, які сприяють креативному застосуванню мультимедійної навчальної системи.

Під час захисту свого проєкту студент характеризує його за таким алгоритмом: навчально-виховна мета; вік, для якого електронний мультимедійний засіб призначений; заняття, у процесі викладання якого можна використати свій творчий доробок; демонстрація проєкту. Це спонукає студентів розвиватися не лише у технічному аспекті, а й у комунікативному, розкриваючись як педагог-організатор та оратор.

Студенти, навчаючись за мультимедійною технологією, усвідомлюють, що у процесі її застосування викладач виступає як організатор процесу навчання, консультант, співрозмовник, одиодумець. А студент виступає в ролі активного суб'єкта педагогічної взаємодії, здатного самостійно організувати свою діяльність специфічно направленою на розв'язання професійно-орієнтованих завдань.

Отже, ця умова полягає у підготовці майбутніх вихователів до створення авторських мультимедійних продуктів.

Погоджуємося із думкою Т. Коломійця, що, одержуючи знання (нехай навіть первинні) в галузі ІКТ, майбутній педагог розуміє, як необхідно спілкуватися з сьгоднішніми дітьми, як підняти мотивацію, чим аргументувати потребу в знаннях [137].

Формуючи проєктні навички використання мультимедійних технологій, дуже важливо створювати умови для творчої діяльності педагога.

Особливий методичний ефект, як показали наші спостереження, дало виконання студентами творчих завдань із виготовлення мультимедійних навчальних засобів з «Основ образотворчого мистецтва з методикою керівництва». Студентами 4-го курсу під час вивчення цієї дисципліни було виготовлено комп'ютерне забезпечення до таких тем.

Результати виконання такого завдання характеризують рівень розвитку мультимедійної готовності майбутніх вихователів.

Відтак реалізація названої педагогічної умови передбачає цілісне формування усіх структурних компонентів досліджуваної готовності: потреба й інтерес до одержання знань, умінь і навичок; сукупності знань, що відбивають систему мультимедійних засобів; знань, що становлять основу для створення мультимедійних продуктів; способів й дії, що визначають операційну основу пошукової пізнавальної діяльності; досвіду пошукової діяльності в сфері створення мультимедійного навчального забезпечення й технічних ресурсів та відносин «людина-комп'ютер».

Ефективне формування досліджуваної готовності здійснюється в межах реалізації запропонованої моделі підготовки майбутніх фахівців дошкільної ланки освіти та має включати:

- реалізацію моделі формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти;
- адаптацію змісту професійної підготовки майбутніх вихователів відповідно до сучасних вимог;
- раціональне поєднання традиційних та інноваційних методів навчання й активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- забезпечення інтенсивного набуття професійних умінь і навичок зі створення і використання мультимедійних технологій, розвитку творчого педагогічного мислення студентів;
- залучення студентів до продуктивної науково-дослідної роботи;
- використання засобів гіпертекстових, мультимедійних і

дистанційних технологій як платформи побудови сучасної педагогічної системи навчання;

– систематичний, оперативний контроль і корекцію результатів навчальної діяльності студентів.

Майбутній педагог у процесі інноваційної діяльності інтегрує інноваційні та мультимедійні технології, активно використовує в навчально-виховному процесі засоби мультимедіа, набуває навичок створення власних мультимедійних навчальних продуктів.

Наприклад, однією з програм, за допомогою яких можна створювати мультимедійні інструкції, є *SnagIt*. Вона зручна у використанні, інтуїтивно зрозуміла для користувача і допомагає йому на всіх етапах підказками, керуючи процесом отримання скріншотів або відео.

Технологія створення мультимедійних програм у своїй сутності відрізняється від програмування, оскільки починається з побудови сюжету майбутньої програми, а не з тегів [193].

Програми для створення електронних публікацій можна розбити на три категорії. У першу входять редактори. Вони надають зручні інструменти для швидкого візуального об'єднання тексту, графіки, навігаційних елементів та ін. і володіють певною функціональністю в плані редагування. Найбільші можливості пропонуються для редагування тексту. Редактори дозволяють створювати будь-які типи електронних публікацій і домагатися їх унікального оформлення. Але, як правило, такі програми досить дорогі, вимагають певного часу для освоєння і розраховані в першу чергу на спеціально підготовлених у комп'ютерному плані користувачів. До них можна віднести пакети NeoBook Professional Multimedia, DeskTop Author і eBooksWriter.

Другу групу програмних продуктів утворюють HTML-компілятори, призначені для об'єднання у загальну структуру попередньо підготовлених HTML-файлів. HTML-компілятори мають значно менші можливості в оформленні зовнішнього вигляду публікації, але вони дешевші. Створення

публікацій у них вимагає мінімуму часу, а розібратися з нюансами роботи зуміє будь-який користувач. Серед HTML-компіляторів найпростіші eBookGold і eBook Maestro [195].

До третьої групи можна віднести програми, призначені для створення електронних книг як одного з варіантів електронних публікацій. Популярних форматів електронних книг існує дуже багато (Adobe Pdf, Mobipocket, Palm Doc, iSilo, Microsoft Reader, Franklin eBookMan, Hiebook, Rocket і т. д.), однак вони здебільшого орієнтовані на читання книг за допомогою різноманітних кишенькових пристроїв.

Це обмежує сферу застосування відповідних програмних засобів, оскільки вибір одного з вузькоспеціалізованих форматів – не найкращий варіант для підготовки освітніх, інформаційних та інших матеріалів, розрахованих на дошкільника.

Виняток становить додаток Adobe Acrobat (в силу того, що PDF сьогодні став провідним форматом для обміну документами і використовується державними установами та великими корпораціями у всьому світі) і BookDesigner, що підтримує величезне число форматів і дозволяє створювати електронні книги, призначені для читання на більшості існуючих пристроїв.

Процес розробки мультимедійного видання умовно можна поділити на декілька етапів:

1. *Інформаційно-змістовий* – підбір матеріалу, який включатиме мультимедійне видання.
2. *Ілюстративний* – підбір малюнків, рисунків, зображень для графічного оформлення майбутнього мультимедійного видання.
3. *Конструкторський* – розробка інтерфейсу, який характеризують зручність і простота, які повинні поєднуватися з ємнісним тематичним наповненням.
4. *Функціональний* – забезпечення функціональності мультимедійного видання, створення зручної навігації, яка здійснює

переходи від слайду до слайду. На цьому етапі можна скористатися online сервісом ZooBurst₂, або програмою *SwishMax*.

Приклад створення мультимедійної книги за допомогою сервісу ZooBurst подано у додатку М. Сервіс ZooBurst – інструмент для створення власних 3D книг. Після швидкої реєстрації можна увійти у систему і створити свої власні книги за допомогою посилання «Login» у правому верхньому куті екрану. Для вставки зображень використовується бібліотека Open Clip Art, але можна завантажувати і свої картинки [308].

Не меншу цікавість до створення власних мультимедійних розробок викликають тригери у відомій та поширеній програмі MS PowerPoint.

Тригер (перемикач) – це ефект анімації, що спрацьовує після клацання на об'єкті. Головна перевага використання тригерів, на відміну від звичайного використання ефектів анімації, полягає в можливості призначення дій як для об'єкта, на якому відбуватиметься клацання мишею, так і для інших об'єктів. Це відкриває можливості створення інтерактивних тестів у середовищі PowerPoint.

Із їх допомогою можна створювати вікторини, ігри, інтерактивні плакати та багато іншого. Вихователь, який створює презентації з тригерами для контролю знань дошкільників із застосування цікавих форм роботи: по-перше, створює авторські матеріали з невеликими затратами часу; по-друге, створює позитивний настрій у своїх дітей на контроль знань; по-третє, мотивує їх на поглиблене вивчення можливостей програмних середовищ.

Отже, застосування тригерів у середовищі PowerPoint надає широкі можливості педагогам для створення власних інтерактивних мультимедійних навчальних засобів, а також для контролю знань дітей (інтерактивні тести) і сприяє реалізації діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів у навчальному процесі.

Методична доцільність застосування мультимедіа якраз і полягає в тому, що інтерес до навчання збільшується завдяки сприйманню узгодженого потоку звукових і зорових образів.

Реалізація виокремлених педагогічних умов формування у майбутніх вихователів готовності до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти актуалізує пошук методики, яка б дозволила використати всі можливості для професійної підготовки студента. В основу такої методики покладено положення про структурно-функціональний взаємозв'язок усіх компонентів навчально-виховного процесу. При цьому така підготовка має забезпечувати формування визначених компонентів досліджуваної готовності.

З урахуванням теоретичних засад дослідження та визначених нами педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти, стала можливою розробка педагогічно обґрунтованої та логічно побудованої моделі, яка є схематичним способом відтворення методики формування означеної готовності у студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта».

2.3. Особливості впровадження методики формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем

Аналіз сучасних тенденцій у галузі професійно-педагогічної освіти засвідчує кардинальне зростання вимог до педагогічного професіоналізму й особистісних якостей вихователя. Якісно нові вимоги до професійної компетентності майбутніх вихователів зумовлені соціальною потребою інформаційного суспільства, модернізацією освіти та зміною світоглядної парадигми.

Зокрема, Т. Коломієць виділив головні цілі у підготовці майбутнього педагога до педагогічної діяльності в умовах інформаційного суспільства: формування нової особистісної позиції та нового змісту організації навчально-виховного процесу; формування нового типу аналітичного, методологічного

та проектно-конструктивного мислення; формування нового діалогічного стилю комунікабельної та інтелектуальної діяльності, нових способів соціальних та міжособистісних взаємодій; неперервна освіта і постійне самовдосконалення [136].

Перед тим, як перейти до конструювання та аналізу організаційно-педагогічної моделі формування готовності майбутніх вихователів до використання мультимедійних технологій, необхідно з'ясувати значення поняття «модель».

Поняття «модель» має латинське походження, що означає спосіб, образ, міру. Частіше за все термін «модель» використовувався в будівництві та математиці й мав значення зразка, приклада, еталону тощо. Поступово термін еволюціонував і став розумітися як теорія, що структурно подібна до іншої теорії, або як об'єкт, який описує теорія [51].

Власне, саме поняття «модель» використовують у різних галузях науки і розуміють його «як штучно створений зразок у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул, який, будучи подібним до досліджуваного об'єкта (або явища), відображає і відтворює в більш простому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки і відношення між елементами цього об'єкта» [66, с. 21-26]. В узагальненому розумінні «модель – це умовний образ будь-якого об'єкта чи системи, певний спосіб вираження властивостей, зв'язків предметів чи явищ реальної дійсності на основі аналогії, встановлення між ними подібності» [14]. Найпоширенішим прийомом пізнання соціальної дійсності є соціальні моделі як «умовно створені абстрактні копії соціального процесу, явища чи події» [291]. Одним із різновидів соціальних моделей є моделі педагогічні. У педагогічній науці моделлю вважають «систему об'єктів або знаків, що відображає певні природні властивості оригіналу, здатна замінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію про цей об'єкт» [129]. Найзагальнішою вимогою, яку ставлять до педагогічної моделі, є її інноваційна спрямованість.

Модель навчання – це «опис процесу навчання або його складових

частин ... що дає уявлення про його структуру та відображає функціональні зв'язки навчання з різними умовами і факторами, соціальним середовищем або позиціонує картину майбутнього стану процесу і його результатів» [284].

Об'єктом моделювання стає деяка частина реальної, фізично існуючої або придуманої системи, виділена з цілого, відповідно до цілей і завдань моделювання і відтворюється в штучно створеній системі, яку називають моделлю. У нашому випадку об'єкт моделювання – це частина процесу навчання майбутніх вихователів, під час якого формується готовність студента застосовувати мультимедійні технології у професійній діяльності.

Формування, стосовно особистісних змін студента і виходячи з тлумачення слова «формувати» (в значенні надавати певний вид, закінчену форму; складати що-небудь з окремих деталей, частин, надавати закінчений вигляд), є процесом і результатом розвитку особистості під впливом сукупності зовнішніх і внутрішніх умов навчання і виховання. Таким чином, «модель формування готовності» є опис навчального процесу, внаслідок якого відбулися заплановані зміни в особистості студента.

Розкриваючи суть методу моделювання, можна констатувати, що основою його є опосередковане оперування не безпосередньо об'єктом, а штучно створеною системою, яка перебуває у необхідній до об'єкта пізнання тотожності [304]. Тому головною проблемою методу моделювання, на думку більшості дослідників, є створення моделі, що повною мірою відтворювала причинно-наслідкові зв'язки, які існують у реальному об'єкті.

Моделювання – це метод дослідження об'єктів пізнання на їх моделях, тобто вивчення моделей реально існуючих предметів та явищ, які складаються для визначення або покращення їх характеристик [307]. Головна перевага моделювання — можливість охопити систему цілісно.

Як підкреслює Ю. Бабанський, моделювання допомагає систематизувати знання про явище або процес, який вивчається, підказує шляхи їх більш цілісного опису, дозволяє більш повно встановити зв'язки між компонентами, відкриває можливості для створення цілісної класифікації [11].

У наукових працях О. Антонової, Ю. Бабанського, С. Вітвицької, О. Дубасенюк, В. Сластьоніна, Е. Смирнової з проблем моделювання освітніх систем було визначено, що модель підготовки фахівців має вміщувати низку компонентів (соціальне замовлення, мету моделювання, структурні компоненти) залежно від природи об'єкта моделювання, його специфіки.

Розробляючи модель, ми поставили завдання вдосконалити методіку формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних технологій. Важливим у такому підході є поетапне ознайомлення студентів із сучасною педагогічною теорією, методологією навчання і виховання, засвоєння сутності мультимедійних технологій, формування в них потреби застосовувати ці технології у власній педагогічній діяльності, вироблення необхідних для цього професійних якостей і навичок.

Основною метою застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти є формування особистості вихователя – нового громадянина України, який вільно відчувається у сучасному інформаційному просторі, має свою особисту думку і вміє її висловлювати; здатний до самонавчання, взаємонавчання, самоаналізу і засвоєння нових знань. Такі вимоги обумовлені трансформаційними процесами в Україні, загальноцивілізаційними тенденціями розвитку і ставлять нові завдання, зокрема щодо науково-методичного забезпечення освіти, психолого-педагогічного обґрунтування і супроводу навчального процесу.

Для досягнення цієї мети майбутньому вихователю необхідно знати сутність інноваційних технологій, можливість, доцільність і специфіку їх застосування у закладі дошкільної освіти залежно від вікових і особистісних характеристик дошкільників. Серед найактуальніших технологій сьогодення є мультимедійні, якими мають оволодіти майбутні педагоги у процесі навчання і перенести їх на свою професійну діяльність.

В організації навчально-пізнавальної діяльності дошкільників майбутнім вихователям необхідно добре володіти методикою використання мультимедійних технологій та мультимедійних навчальних систем. Окрім

того, застосування згаданих технологій у навчальному процесі вищої школи, навчання студентів ним дозволяє у майбутньому вже вихователю, а не студенту, спираючись на принцип оптимальної взаємодії, поєднувати традиційне навчання і сучасні технології, працювати в напрямку формування колективу та розвитку індивідуальності кожного дошкільника.

Уся діяльність майбутнього вихователя з організації мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти складається з взаємозалежних елементів, кожний із яких певною мірою самостійний, має специфічне призначення та інтегративно входить у загальну систему професійної діяльності вихователя, тому цю діяльність можна розглядати як цілісну.

У нашому дослідженні готовність майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти розглядаємо як результат підготовки до даного виду діяльності і як складову їх професійної підготовки до педагогічної діяльності, оскільки досліджуваний вид готовності не тільки проявляється в професійно-педагогічній діяльності, а також у ній формується і розвивається.

Під моделлю формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти розуміємо опис та теоретичне обґрунтування компонентів цього процесу.

Теоретичний блок моделі формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти включає соціальне замовлення, мету, принципи та наукові підходи до процесу формування досліджуваної готовності. Мета визначає загальну спрямованість навчального процесу вищого навчального закладу за напрямом підготовки «Дошкільна освіта»: формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних технологій.

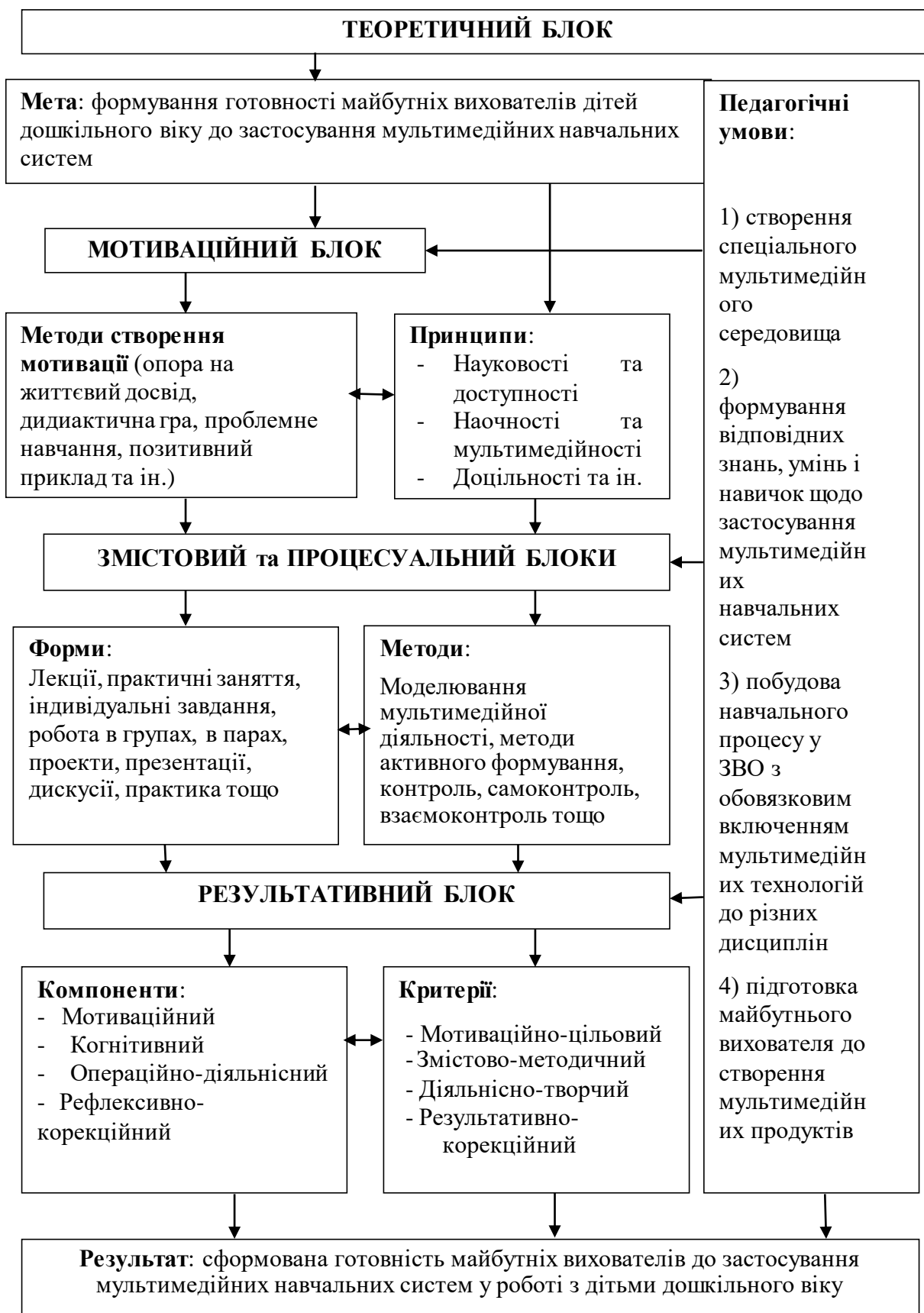

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти

Більш детально зупинимося на принципах, на основі яких буде здійснюватися процес навчання студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». Педагогічні принципи відображають загальні вимоги до змісту й організації навчального процесу, вибору та реалізації методів і засобів навчання, форм організації навчально-пізнавальної діяльності. На їх основі сформульовано вимоги, що забезпечують успішне досягнення поставлених цілей. Поняття «принцип» має латинське походження. Латинське слово «*principium*» означає початок, основу, підвалину. Відповідно, принципи навчання є теоретичними узагальненнями педагогічної практики, виникають з досвіду педагогічної діяльності, мають об'єктивний характер, безпосередньо впливають із закономірностей навчання.

Принципи використання мультимедійних технологій на заняттях визначає П. Гевал [54, с. 33-34]:

- принцип наочності (дозволяє використовувати на будь-якому занятті ілюстративний матеріал, аудіоматеріал, ресурси рідкісних ілюстрацій). Наочність матеріалу підвищує його засвоєння студентами, тому що задіяні всі канали сприйняття інформації – зоровий, механічний, слуховий і емоційний;

- принцип доцільності (використання презентацій навчального призначення є доцільним на будь-якому етапі вивчення теми і на будь-якому етапі заняття). Подача навчального матеріалу в такому вигляді скорочує час навчання;

- принцип міцності (використання занять-презентацій технічно дозволяє неодноразово повертатися до матеріалу, який вивчається). Використання навчальних програм дозволяє на одному занятті розглянути й попередній матеріал;

- принцип науковості (завдяки якому зміст освіти забезпечує об'єктивність наукових фактів, понять, законів, теорій усіх основних тем навчального предмета із опорою на візуалізацію. Реалізуючи цей принцип, викладач та студенти інформують один одного про нові досягнення в науці,

техніці, культурі України та іншомовних країн. Ця інформація подається у формі презентацій-повідомлень та пов'язується з системою знань, умінь та навичок, здобутих у процесі навчання);

– принцип доступності (ця технологія інтегрується з технологією диференційованого навчання і дозволяє одночасно на занятті виводити на монітор або екран різнорівневі завдання, контрольні-тестові завдання, завдання підвищеної складності);

– принцип системності (використання уроків-презентацій дозволяє розробити систему занять із однієї теми, а також, виводячи на екран елементи попередніх занять, пояснювати нове);

– принцип послідовності (як і на традиційних заняттях, навчальний матеріал запам'ятовується в більшому обсязі і міцніше).

Вважаємо за необхідне визначити певні етапи у процесі застосування мультимедійних навчальних систем у системі підготовки майбутніх вихователів.

Організаційно-мотиваційний етап – передбачає формування показників мотиваційного й когнітивного компонентів готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних технологій. Мета цього етапу – визначити стан сформованості знань, умінь та навичок у студентів, їх мотивацію щодо застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти.

Це необхідно для того, щоб зміст лекцій, практичних та лабораторних занять, самостійних та індивідуальних робіт був наповнений інформацією, яка сприятиме розвитку мотивації майбутніх вихователів до застосування мультимедійних технологій.

Мотиваційний блок *розкриває* методи та засоби формування мотиваційно-ціннісних установок майбутніх вихователів застосовувати мультимедійні технології; *відображає* спрямованість особистості майбутнього вихователя на розв'язання проблем, пов'язаних із засвоєнням та застосуванням мультимедійних навчальних систем у своїй професійній діяльності. Вибір форм та методів експериментальної роботи був зумовлений

сучасними тенденціями розвитку вищої освіти, аналізом практики підготовки майбутніх вихователів.

У межах нашого дослідження процес формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем включав відповідні методи (мотивація і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності: ігрові методи; моделювання мультимедійної діяльності в навчальному процесі; методи активного формування; контроль, самоконтроль та взаємоконтроль); засоби (словесні (мова, підручники, навчальні посібники), наочні (мультимедійні посібники, відеозаняття, мультимедійні тренажери, мультимедійні засоби)); способи контролю та корекції (тестування, опитування, індивідуальні завдання, співбесіди).

Мотиваційний блок реалізується за умови відповідної взаємодії викладача і студента, якщо емоційно-оцінювальна діяльність пронизує всі елементи навчання й безпосередньо передбачена результатами навчання. Таким чином, для забезпечення формування у студентів мотиваційного компонента готовності необхідно наповнити емоційно-ціннісну сферу навчального процесу відповідною інформацією, способами навчальної діяльності, формами спілкування тощо, які б надавали можливість формувати у студентів внутрішню мотивацію до фахової мультимедійної діяльності, інтерес до неї, позитивне особисте ставлення до мультимедійного навчання та прагнення до накопичення відповідного педагогічного досвіду. Це дозволяє досягнути мети навчання, яка визначається актуальними завданнями, висунутими суспільством перед університетом, і відображена в державних документах про освіту.

У свою чергу, ефективність підготовки майбутніх вихователів до організації навчального процесу за мультимедійними технологіями неможлива без усвідомлення ними важливості їх застосування для створення сприятливих умов для навчання і виховання дітей дошкільного віку відповідно до їх вікових та індивідуальних особливостей.

Обґрунтування змістового блоку моделі формування готовності

майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти передбачає визначення комплексу навчальних дисциплін для реалізації модельованого процесу.

Дослідження витоків проблеми ефективності засвоєння знань стосовно мультимедійних навчальних систем дозволяє представити отримання результатів навчання у процесі передачі й осмислення навчальної інформації. У навчальному процесі джерелом передачі інформації прийнято вважати викладача. Система навчання за мультимедійними технологіями являє собою багатопараметричний алгоритм, який реалізує і контролює передачу відповідної навчальної інформації, повідомлень, дій тощо між суб'єктами навчання. У ЗВО обмін інформацією відбувається у педагогічній системі, в основу якої покладено спільну роботу викладача і студентів, які інтерпретують знання і додатково надають знанням морально-естетичного значення, тобто формують емоційно-ціннісну складову готовності.

Процесуальний блок визначає форми, методи та засоби навчання змістовим аспектам вищезначених дисциплін. Організація цього процесу здійснювалася на основі обґрунтованих підходів та принципів формування досліджуваної готовності у майбутніх вихователів. Це дало можливість систематизувати зміст та завдання експериментальної роботи у три етапи: організаційно-мотиваційний, пізнавально-діяльнісний, практико-узагальнюючий.

Таким чином, процесуальний блок характеризується набуттям студентами досвіду застосування мультимедійних навчальних систем та мультимедійних технологій під час педагогічної практики.

У **результативному блоці** авторської моделі представлено рівень (високий, достатній, середній, початковий) сформованості структурних компонентів досліджуваної готовності (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивно-корекційний) за виділеними критеріями та показниками (мотиваційно-цільовий, змістово-методичний, діяльнісно-творчий та результативно-корекційний).

У цьому блоці окреслено умови формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти.

Створення спеціального інформаційного середовища, що сприятиме усвідомленню студентами цінності, необхідності та потреби використання мультимедійних навчальних систем у навчальному процесі закладу дошкільної освіти (мотиваційний компонент готовності).

1. Формування відповідних знань, умінь і навичок щодо використання майбутніми вихователями мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти (змістово-когнітивний компонент готовності).

2. Побудова навчального процесу у ЗВО із обов'язковим включенням мультимедійної технології навчання та її елементів до різних дисциплін (операційно-діяльнісний компонент готовності).

3. Підготовка майбутніх вихователів до створення авторських мультимедійних-продуктів (рефлексивно-корекційний компонент готовності).

Таким чином, готовність студентів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти – це результат спеціальної підготовки, який являє собою інтегровану освіту особистості майбутнього вихователя, яка виникає при об'єднанні мотивів, професійних знань, умінь, навичок і педагогічного досвіду, адекватних вимогам відповідного напрямку професійно-педагогічної діяльності. Цілісність цієї освіти визначається повноцінним розвитком мотиваційного, когнітивного, операційно-діялісного і рефлексивно-корекційного компонентів, ядром якого є усвідомлені дії майбутнього вихователя у розв'язанні проблем застосування мультимедійних навчальних систем у процесі організації навчально-пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку.

Отже, зважаючи на специфіку професії вихователя, спеціальні уміння й навички організації навчання дошкільників за мультимедійними технологіями стають особистісними цінностями, чітко визначеною метою, яка спонукає

вихователя до усвідомленої, вмотивованої поведінки і, відповідно, до дій.

2.4. Результати формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем

Метою педагогічного експерименту стала перевірка ефективності функціонування запропонованої моделі формування готовності майбутнього вихователя до застосування мультимедійних навчальних систем.

Гіпотеза нашого дослідження полягала в тому, що за умови впровадження запропонованої моделі у навчальний процес закладу вищої освіти у студентів спеціальності «Дошкільна освіта» буде сформовано належний рівень готовності до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти.

Для реалізації мети експериментального дослідження було передбачено виконання таких завдань: визначення етапів проведення експерименту, кількості та способів відбору учасників експерименту; перевірка стану готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних технологій; розробка методики реалізації моделі формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти та її упровадження у навчальний процес закладу вищої освіти; експериментальна перевірка та оцінювання ефективності впровадження.

У навчальний процес закладу вищої освіти було впроваджено матеріали дослідження, його основні положення, висновки та результати. Дослідження ефективності запропонованої моделі формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем реалізувалося за допомогою методики, та проходило відповідно до розробленого плану педагогічного експерименту.

Таблиця 2.1.

Етапи проведення педагогічного експерименту

Назва етапу	Зміст етапу експерименту	Методи дослідження
Констатувальний етап	Визначення об'єкта, предмета, мети дослідження, розробка концептуальних положень і програми дослідження.	Аналіз психолого-педагогічної, наукової та методичної літератури.
	Виділення компонентів, критеріїв, показників та рівнів готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем	Аналіз психолого-педагогічної, наукової та методичної літератури.
	Обґрунтування педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів до Застосування мультимедійних навчальних систем.	Аналіз психолого-педагогічної, наукової та методичної літератури; експертна оцінка.
	Вибір контрольної та експериментальної груп і перевірка їх однорідності. Виявлення базового рівня готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти.	Метод математичної статистики, анкетування, опитування, бесіди, спостереження.
Формувальний етап	Упровадження моделі формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у навчальний процес експериментальної групи.	Анкетування, тестування, проміжні зрізи.
	Виявлення підсумкового рівня готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у експериментальній та контрольній групах.	Анкетування, тестування підсумковий зріз знань.
Контрольний етап	Порівняльний аналіз результатів дослідження; проведення статистичної обробки отриманих даних для визначення ступеня достовірності; оцінка ефективності дослідно-експериментальної	Якісний аналіз результатів контролю, кількісний аналіз результатів контролю, методи математичної статистики.

	роботи.	
	Формулювання висновків експериментальної роботи; оформлення результатів дослідження.	Аналіз та синтез.

У процесі проведення педагогічного експерименту нами враховано загальні принципи організації експериментальної роботи, а саме: експериментальне дослідження повинне опиратися на методологічно обґрунтовану гіпотезу; обов'язковою є нейтралізація незалежних змінних, щоб вони не впливали на залежні змінні; експеримент повинен будуватися на дотриманні наукових основ; колективний характер роботи дозволяє глибоко дослідити умови, фактори, що зумовлюють педагогічні явища.

Експериментальна робота здійснювалася в умовах чинного освітнього процесу без порушення структури проведення занять та змісту навчальної програми, що передбачено навчальними планами. Основною базою для проведення педагогічного експерименту став Маріупольський державний університет. Усього в експериментальній роботі на різних її етапах брало участь студенти 3-4 курсів спеціальності «Дошкільна освіта» (денної та заочної форми навчання).

У процесі констатувального етапу експерименту визначали контрольні та експериментальні групи (КГ та ЕГ) студентів, вивчали рівні готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності; при цьому застосовували такі методи експериментального дослідження: анкетування, опитування, бесіди, спостереження.

На констатувальному етапі педагогічного експерименту для одержання даних стосовно рівнів сформованості готовності студентів до застосування мультимедійних навчальних систем у процесі навчання дошкільників було

використано методи анкетування; аналізу конспектів занять, проведених у період практики; бесіди; тощо. Методи математичної статистики застосовувалися для опрацювання отриманих даних та виявлення достовірності результатів дослідження. На цьому етапі вивчався стан підготовки майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем за результатами традиційної системи навчання студентів спеціальності «Дошкільна освіта».

На основі аналізу психолого-педагогічної та методичної літератури, в тому числі наукових досліджень та власного досвіду, нами було виділено основні складові організації навчання дошкільників із застосуванням мультимедійних навчальних систем, які лягли в основу показників, за якими здійснювалася оцінка ефективності застосування мультимедійних навчальних систем.

Отримані дані дозволили сформулювати наступні висновки: усі без винятку викладачі прагнуть якомога ширше застосовувати інноваційні технології у своїй практичній діяльності; переважна більшість студентів, маючи уявлення про мультимедійні технології не застосовують їх у практичній діяльності за кількома причинами: обмежені в методиці їх застосування; не бажають впроваджувати новації у своїй практичній діяльності; не цікавляться новинками.

Статистичні результати опитування були підсумовані з урахуванням кількості запитань, максимально можливої кількості балів, отриманих за відповідь на питання, та суми балів відповідно до рівня сформованості компонента, якій оцінювався.

Оцінка кожної ознаки запропонованих анкет на дослідження компонентів готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем здійснювалася за шкалою, де бал 5 означає наявність ознаки на високому рівні, 4 – достатньому рівні, 3 – середньому рівні, 2 – нижче середнього рівня, 1 – на початковому рівні, 0 – відсутність ознаки.

Другий опитувальник стосувався самооцінки студентами рівня сформованості своїх знань щодо психолого-педагогічних особливостей дошкільників та мультимедійних технологій та навчальних систем. У процесі експерименту студенти повинні були відповісти на запитання «Чи знаю...», наприклад, «Чи необхідно в закладі дошкільної освіти частіше використовувати символічну наочність замість об'єктної?», «Чи збільшує сприйняття інформації дітьми якщо вона підкріплена динамічним зображенням, звуком та графікою?», «Чи потрібно дотримуватися ергономічних та здоров'язбережувальних вимог під час організації мультимедійної діяльності дошкільників?» та ін. Текст цього опитувальника представлено в Додатку.

Результати визначення рівня сформованості змістового компонента готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти представлено нами в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Оцінка рівнів сформованості готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти в КГ та ЕГ на констатувальному етапі

Рівні	ЕГ	КГ
	%	%
Початковий	41,7%	40,7%
Середній	38,3%	39,5%
Достатній	13,3%	13,0%
Високий	6,7%	6,8%
Усього	100,0%	100,0%

Аналіз відповідей респондентів показав, що на констатувальному етапі експерименту рівень сформованості когнітивного компонента готовності майбутніх вихователів переважає середній (38,3 % в ЕГ та 39,5 % в КГ) та достатній (13,3 % в ЕГ та 13,0 % у КГ) рівні, високий – у обох групах складає

6,7% (ЕГ) та 6,8% (КГ) опитаних.

Таким чином, на констатувальному етапі спостерігаємо недостатній рівень сформованості когнітивного компонента до застосування мультимедійних навчальних систем майбутніми фахівцями дошкільної ланки освіти в професійній діяльності. Оскільки, студенти не мають достатніх знань, для сформованості вмінь та навичок оперувати інформацією в електронному вигляді, не здатні самостійно працювати з мультимедійним навчальним продуктом без допомоги викладача, не вміють раціонально організувати свій навчальний час у роботі з мультимедійною навчальною системою.

Аналіз результатів констатувального етапу експерименту засвідчив, що на підготовку майбутнього вихователя до застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності впливає багато об'єктивних і суб'єктивних факторів. Як зазначалося раніше, підготовка майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти здійснюється у процесі їх професійного навчання й охоплює етапи формування мотиваційної сфери, знань про сутність мультимедійних навчальних систем і вироблення умінь до її застосування у професійній діяльності.

На формувальному етапі експериментального дослідження не лише реалізовувалася розроблена нами методика, а й відстежувався сам процес, характер розвитку основних компонентів готовності. Суттєвою була робота щодо виявлення та теоретичного обґрунтування істотних зв'язків між перетвореннями в змісті та способах організації професійно-педагогічного навчання і результатами навчально-методичної роботи студентів – майбутніх вихователів, динамікою формування їх фахових знань і умінь із застосування мультимедійних навчальних систем у навчальному процесі закладу дошкільної освіти на кожному етапі навчання.

За проміжними результатами експерименту оцінювалася його ефективність, здійснювалася необхідна корекція, узагальнювався

експериментальний матеріал, проводився порівняльний аналіз експериментальних і контрольних груп, формулювалися висновки.

Контроль за ходом дослідно-експериментальної роботи здійснювався в процесі спостережень за діяльністю студентів експериментальних та контрольних груп, бесід тощо.

Метою формування мотиваційної й цільової сфери у змісті діяльності майбутнього вихователя щодо впровадження мультимедійної технології була активізація процесу самопізнання майбутнього педагога, усвідомлення ним значення застосування мультимедійної технології у навчанні дошкільників.

На цьому етапі студенти навчались вибирати та самостійно створювати мультимедійні навчальні системи до занять на основі отриманих знань із описаних вище дисциплін. Самостійне створення електронних освітніх засобів здійснювалося на основі методу проектів.

Майбутні педагоги створювали навчальні презентації, тести для дошкільників. Складність завдань поступово збільшувалася. Наприклад, 1 завдання – «Створити презентацію за зразком», 2 «Створити презентацію до заняття у гуртку з вивчення англійської мови», 3 – «Створення мультфільму», 4 – «Створення тестових програм» (див. додаток). Упровадження в руслі експериментальної роботи викладачами університету різних видів мультимедійних навчальних систем на лекційних, семінарських, практичних заняттях, під час яких студенти мали змогу взаємодіяти один із одним, взаємно навчати один одного, викликало зацікавленість студентів до удосконалення своєї готовності застосовувати мультимедійні системи при проведенні занять у закладах дошкільної освіти.

Самостійна робота з науковою і навчальною літературою, виданою на паперових носіях, зберігається як її важлива ланка, але її основу у межах нашого експерименту складала самостійна робота з навчальними програмами, з тестуючими системами, з інформаційними базами даних. По суті, всі відомі види електронних видань можуть бути основою для організації самостійної роботи, але найбільш ефективними є мультимедійні

видання.

Збільшення обсягу самостійної роботи студентів із використанням мультимедіа супроводжується розширенням інформативного поля, в якому працює студент. Це особливо важливо для організації науково-дослідницької роботи студентів.

Таким чином, використання мультимедійних засобів у навчальному процесі дозволяє змінити характер навчально-пізнавальної діяльності студентів, активізувати їхню самостійну роботу з різними електронними засобами навчального призначення. Найбільш ефективним є застосування мультимедіа в процесі оволодіння студентами первинними знаннями, а також відпрацювання навичок та вмінь, необхідних для професійної діяльності.

Для перевірки готовності студентів до застосування мультимедійної технології у виробничих умовах, під час навчального процесу при вивченні фахових методик було проведено творчі роботи, які вміщували завдання, з допомогою яких перевірялися початковий, середній, достатній і високий рівні сформованості.

У результаті проведеної роботи було виявлено, що частина студентів, які отримали хороші показники на початковому рівні, засвоївши теоретичний матеріал, відчують утруднення у його застосуванні під час практичної діяльності у процесі виконання практичних завдань і розробки фрагментів занять. Таким студентам надавалися рекомендація додатково опрацювати теоретичний матеріал і паралельно призначалися консультації з викладачем.

На практико-узагальнювальному етапі експериментальної роботи відбувалося формування у майбутніх вихователів установки на розвиток готовності застосовувати мультимедійних навчальних систем під час педагогічних практик.

Метою цього етапу було ознайомлення майбутніх вихователів з особливостями застосування мультимедійних навчальних систем у процесі навчання дошкільників; це вимагало вирішення таких завдань: оволодіння навичками застосування мультимедійних навчальних систем у навчальному

процесі; збагачення досвіду застосування мультимедійних навчальних систем на заняттях; рефлексія власної готовності до застосування мультимедійних навчальних систем у навчальному процесі.

Вирішення поставлених завдань на цьому етапі формувального експерименту відбувалося в процесі педагогічної практики, яка передбачала застосування майбутніми вихователями набутих знань, умінь і навичок застосування мультимедійних навчальних систем у навчальному процесі закладу дошкільної освіти, тобто закріплення навичок застосування мультимедійних навчальних систем під час роботи із дітьми дошкільного віку. У такий спосіб студенти експериментальних груп мали можливість самостійно моделювати свою поведінку та діяльність, приймати рішення, діяти за внутрішнім переконанням, нести відповідальність за свої вчинки, набуваючи, таким чином, власного досвіду свідомого застосування мультимедійних навчальних систем у навчальному процесі.

Використовувалися такі методи: моделювання ситуацій, мозковий штурм, створення ситуації успіху, доручення, спостереження та спеціальні: структуризація мультимедійно-педагогічної інформації, створення портфолію, аналіз досвіду роботи вихователів із застосування мультимедійних навчальних систем. Форми: тренінги, практикуми, майстер-класи, практична робота, складання сценарію заняття, проведення заняття із застосуванням мультимедійних навчальних систем.

Під час практико-узагальнювального етапу експерименту майбутні вихователі особисто оволодівали вміннями та навичками застосування мультимедійних навчальних систем у цілому. З цією метою використовували такі форми роботи, як практикум із збагачення мультимедійного досвіду, проводилися майстер-класи зі створення мультимедійних навчальних систем, комп'ютерних тренажерів і тестів.

Для визначення рівня готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем після формувального етапу експерименту були використані ті ж опитувальники, що й на початку

експерименту.

Аналіз результатів формувального етапу експерименту засвідчив ефективність розробленої моделі, оскільки рівень розвитку кожного з компонентів готовності до відповідної діяльності набув позитивної динаміки, зокрема, за результатами мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивно-корекційного компонентів готовності. Так, рівневий розподіл студентів експериментальних груп після формувального етапу експерименту наступний: початковий рівень – 12,4 % студентів (проти 41,7 % на початку експерименту), середній – 20,2 % (38,3 %), достатній – 42,7 % (13,3 %), високий – 24,7 % (6,7 %). У студентів контрольних груп відбулися незначні зміни у показниках відповідної готовності: початковий рівень – 26,0 % (40,7 %), середній – 44,6 % (39,5 %), достатній – 18,1 % (13,0 %), високий – 11,3 % (12,3 %), що засвідчує значну результативність підготовки студентів експериментальних груп.

Відтак, презентовані узагальнені результати дослідження свідчать про суттєві зміни в експериментальних групах за всіма показниками готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти. Студенти цих груп продемонстрували високу мотивацію, глибокі знання та достатній рівень сформованості вмінь. Динаміка досліджуваної готовності майбутніх вихователів контрольних та експериментальних груп відображена на рис.2.

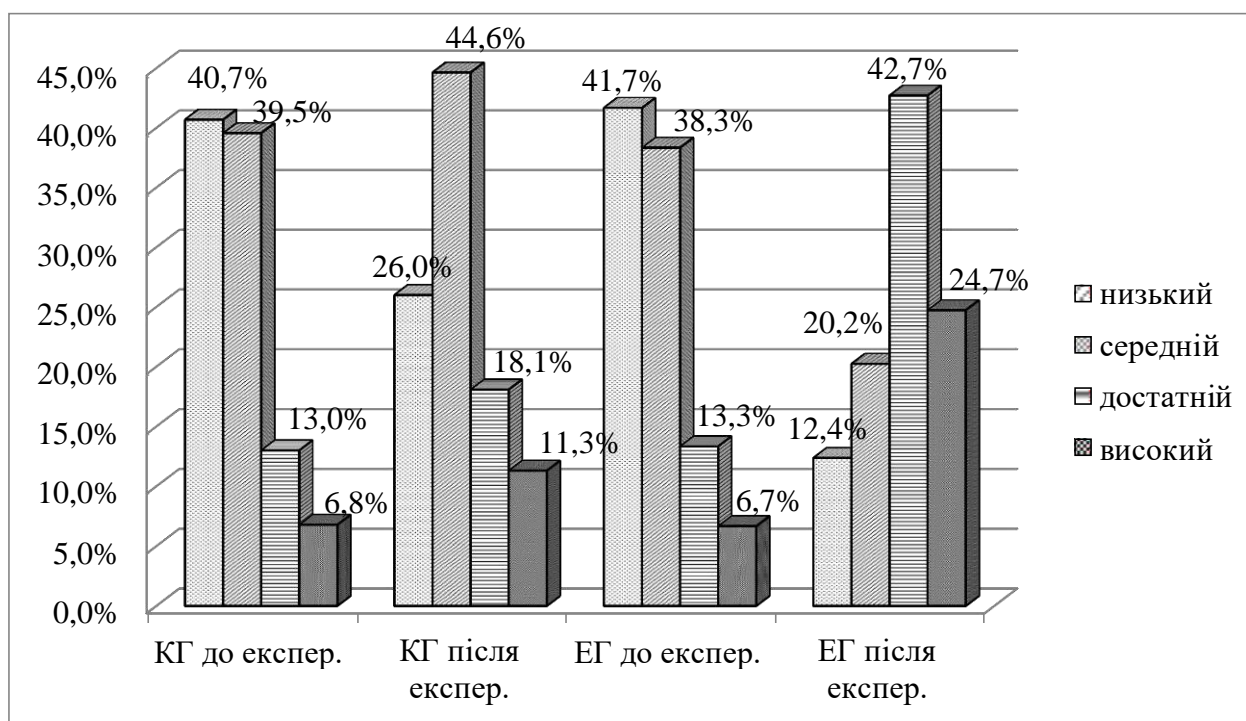

Рис.2. Динаміка рівнів готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти за результатами констатувального та формувального експерименту

Математично-статистична обробка підтвердила, що в експериментальній групі наявне істотне збільшення кількості студентів із високим та середнім рівнями готовності до застосування мультимедійних навчальних систем і їх одночасне зменшення із низьким рівнем сформованості. Таким чином, можна стверджувати, що між середніми значеннями виявлено статистично значущу різницю, яка підтверджує гіпотезу дослідження.

Отже, аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи засвідчив коректність висунутої нами гіпотези про те, що формувати готовність майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти можливо за умови теоретичного обґрунтування, розробки й упровадження в практику професійної підготовки запропонованої моделі.

Висновки до розділу 2

У другому розділі визначено структуру, критерії, показники та педагогічні умови формування досліджуваної готовності; обґрунтовано модель формування готовності студентів спеціальності «Дошкільна освіта» до застосування мультимедійних навчальних систем.

Охарактеризовано структурні компоненти готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем: *мотиваційний* (цілі, мотиви, потреби, інтереси, настанови); *когнітивний* (психолого-педагогічні, предметні, методичні та спеціальні (технологічні) знання про мультимедійні навчальні системи, способи їх створення і застосування); *операційно-діяльнісний* (психолого-педагогічні, методичні та спеціальні вміння, які сприяють використанню знань на практиці й ефективній організації навчального процесу); *рефлексивно-корекційний* (прагнення до професійного вдосконалення в напрямі застосування мультимедійних навчальних систем, самоаналіз, самокорекція, самоосвіта).

Визначено критерії та показники досліджуваної готовності. На основі аналізу наукових праць визначено педагогічні умови формування означеної готовності із використанням мультимедійних технологій: 1) створення спеціального мультимедійного середовища; 2) формування відповідних знань, умінь і навичок щодо застосування мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності; 3) побудова навчального процесу закладу вищої освіти з обов'язковим включенням мультимедійних технологій та їх елементів до викладання різних дисциплін та підготовка майбутнього вихователя до створення мультимедійних продуктів.

Розроблено модель формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти. Представлено експериментальну програму, визначено стан сформованості готовності майбутніх вихователів у визначеному контексті; охарактеризовано методику впровадження моделі; проаналізовано результати

реалізації у навчальний процес закладу вищої освіти розробленої моделі.

Аналіз та узагальнення результатів експерименту засвідчив позитивну динаміку кількісних і якісних змін у структурних компонентах досліджуваної готовності, що відбулися за період проведення формувального етапу експерименту.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі представлено вирішення наукової проблеми формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти, що полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці й експериментальній перевірці відповідної моделі.

На основі аналізу наукової психолого-педагогічної та методичної літератури, нормативних документів і узагальнення досвіду навчання та виховання визначено, що світовими тенденціями розвитку освітньої галузі є: розширення меж використання нових інформаційних технологій в освітньому процесі; широке використання мультимедійних навчальних систем у роботі педагога, особливо дошкільної ланки освіти, що потребує модернізації підготовки майбутніх вихователів.

На основі проведеного аналізу з'ясовано, що готовність майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти виявляється у сукупності спеціальних знань і вмінь, стійкому вмотивованому бажанні здійснювати цю діяльність, здатності оцінювати рівень власної підготовки та підвищувати його, а також ефективно використовувати можливості мультимедіа в умовах закладу дошкільної освіти. Формування готовності майбутнього вихователя до застосування мультимедійних навчальних систем – це комплексний педагогічний процес, в основу якого покладено методику формування професійних знань, умінь, навичок та особистісних характеристик майбутнього вихователя, що формуються з використанням сукупності мультимедійних засобів під час навчання у закладі вищої освіти.

Визначено основні компоненти готовності як комплексу взаємопов'язаних складових (мотиваційної, когнітивної, операційно-діяльнісної, рефлексивно-корекційної). Окреслено критерії та показники готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних

навчальних систем. Визначено й охарактеризовано рівні готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти (початковий, середній, достатній, високий).

Обґрунтовано педагогічні умови експериментальної підготовки майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем, що забезпечують ефективність застосування мультимедіа на заняттях у закладі дошкільної освіти. До таких віднесено: створення спеціального мультимедійного середовища; формування відповідних знань, умінь і навичок щодо використання мультимедійних навчальних систем у професійній діяльності; побудова навчального процесу закладу вищої освіти з різних дисциплін з обов'язковим включенням мультимедійної технології навчання та її елементів; підготовка майбутнього вихователя до створення мультимедійних-продуктів.

Розроблено й експериментально перевірено дієвість моделі формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти. Модель спрямована на вдосконалення процесу підготовки. Метою і результатом практичного впровадження моделі є формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти.

З метою реалізації моделі розроблено методику її впровадження, яка передбачала кілька етапів (організаційно-мотиваційний, пізнавально-діяльнісний, практико-узагальнювальний).

Результати формувального етапу експерименту засвідчили позитивну динаміку формування готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних навчальних систем у закладі дошкільної освіти за всіма її компонентами. Вірогідність результатів дослідження підтверджена методами математичної статистики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абдулина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования. Москва : Просвещение, 1990. 141 с.
2. Азгальдов Г. Г., Костин А. В., Садовов В. В. Квалиметрия для всех : [учеб. пособие] Москва : ИД ИнформЗнание, 2012. 165 с.
3. Алексеев В. Д., Давыдов Н. А. Педагогические проблемы совершенствования учебного процесса на основе использования ЭВМ. Москва : ВПА, 1988. 146 с.
4. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія Київ: Либідь, 1998. 560 с.
5. Андреев А. А., Барабанщиков А. В. Педагогическая модель компьютерной сети. *Педагогическая информатика*. 1995. С. 75–78.
6. Андреев В. И. Педагогика: учебный курс для творческого саморазвития [2-е изд.] Казань : Центр инновационных технологий, 2000. 212 с.
7. Андрієвська В. М., Олефіренко Н. В. Мультимедійні технології у початковій ланці освіти *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010. № 2 (16) : URL: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>
8. Антонова О. Є. Теоретичні і методичні засади навчання педагогічно обдарованих студентів : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 472 с.
9. Антонова Н. О. Ціннісні орієнтації студентів з різним типом готовності до професійної діяльності психолога. *Практична психологія та соціальна робота*. 2011. № 2/3. С. 16–18.
10. Апостол Н. А. Состояние и проблемы использования компьютерных средств в системе вузовского образования. Материалы Международной научно-практической конференции. Минск. : МГВРК. 2003. С. 40–45.
11. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований. Москва : Педагогика, 1982. 192 с.

12. Балл Г. О. Підготовка учнів до професійного навчання і праці (психолого-педагогічні основи) : навч.-метод. посіб. / Г. О. Балл, та ін. / за ред. Г. О. Балл ; АПН України. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. Київ : Наук. думка, 2000. 188 с.

13. Баловсяк Н. В. Формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. Київ, 2006. 334 с.

14. Баскаков А. Я., Туленков Н.В. Методология научного познания. Київ : МАУП, 2002. 216 с.

15. Басов М. Я. Личность и профессия: К научному обоснованию выбора профессии. Москва -Ленинград : Госиздательство., 1926. 68 с.

16. Батышев С. Я., Новиков А. М. Профессиональная педагогика : учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям. Москва : Ассоциация «Профессиональное образование», 1997. 512 с.

17. Бахтіярова Х. Ш., Радченко М. І. Мультимедійні технології у навчальному процесі як фактор підвищення мотивації учіння студентів. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* : зб. наук. праць. Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, Інститут духовного розвитку людини. / гол. ред. Г. П. Шевченко. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. Вип. 5 (40). С. 28–39.

18. Беликов В. А. Педагогические условия как цель педагогических исследования. *Проблемы образования и развития личности учащихся*. Магнитогорск : МаГУ, 2001. С. 69–73.

19. Беляков Е. В. Подготовка и использование презентаций в учебном процессе. URL: belyk5.narod.ru/Tresent.htm

20. Бережинська Т. В. Формування готовності майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів : дис канд. пед. наук: 13.00.04 / Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 2007. 280 с.

21. Березюк О. С. Про засоби формування педагогічного професіоналізму студентів педвузу. Ін-т змісту і методів навчання. *Нові технології навчання* : наук.-метод. зб. Вип. 23. Київ :1998. С. 40–46.
22. Берштейн Н. А. Физиология движения. *Основы физиологии труда*. Москва, 1994. С. 89–98.
23. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической. Москва : Педагогика, 1989. 192 с.
24. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. Київ : ІЗМН, 1998. 204 с.
25. Бекірова Л. Є. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2010. 374 с.
26. Біда Д. Д. Компоненти готовності вчителя до організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. *Серія Педагогічні науки*. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка : Чернігів : ЧДПУ, 2007. Вип. 46, т. 2. С. 3–5.
27. Блонский П. П. Как изучать школьника. изд. 3-е Москва : Работник просвещения, 1928. 235 с.
28. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій: дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04. Київ, 2003. 441 с.
29. Бодалев А. А. Психологические условия гуманизации педагогического общения. *Советская педагогика*. 1990. № 12. С. 12–15.
30. Божович Л. И. Изучение мотивации поведения детей и подростков. Москва : Педагогика, 1972. 351 с.
31. Большой энциклопедический словарь: 2-е изд. / под ред. В. Н. Ярцева. Москва : Большая российская энциклопедия, 1998. 685 с
32. Бондар В. І. Теоретичні основи і технологія педагогічного аналізу: управлінський аспект : навч. посібн. Київ. : Атек, 1996. 66 с.
33. Бондарчук О. І. Модель психологічної підготовки керівників освітніх

організацій до діяльності в умовах змін. *Організаційна психологія. Економічна психологія* : наук. журнал / за ред. С. Д. Максименко, Л. М. Карамушки. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2015. № 1. С. 33–42.

34. Борытко Н. М. Моложавенко А. В., Соловцова И. А. Методология и методы психолого-педагогических исследований : гуманитарно-целостный подход : учеб. для студентов и магистрантов. Волгоград : ВГИПК РО, 2005. Ч. 2. 132 с.

35. Бранский В. П. Социальная синергетика и теория наций. Основы этнологической акмеологии. Санкт Петербург : СПбАА, 2000. 107 с.

36. Браун Ю. С. Модульное обучение мультимедийным технологиям *Информатика и образование*. 2000. № 2. С. 71–77.

37. Бугаєць Н. А. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів до роботи з сім'єю учня : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Харків. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. Харків, 2002. 18 с.

38. Валуйський В. Статистика використання e-learning платформ в Україні. URL: <http://uiite.kpi.ua/ua/about-dl/regions.html>

39. Вахрушева Т. Ю., Кайдалова Л. Г. Методичні засади інтерактивних лекцій. *Нові технології навчання*. 2006. №45. С. 103–107.

40. Ващенко Г. Виховний ідеал. Брюссель, 1987. 128 с.

41. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 170000 / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

42. Вернер И. Все о мультимедиа. Київ: ВНУ, 1996. 352 с.

43. Вікова психологія : підручник / під. заг. ред. В. Є. Ключко. 2003. URL: <http://medbib.in.ua/vozzrastnaya-psihologiya782.html>

44. Вітвицька С. С. Педагогічна підготовка магістрів в умовах ступеневої освіти: теоретико-методол. аспект : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 440 с.

45. Волкова В. Н. Теория систем. Москва : Высшая школа, 2006. 348 с.

46. Вопросы изучения учителя / под ред. Н. Д. Левитова, Г. С. Прозорова, М. П. Соколова, Г. К. Чугуева. Москва : Учитель, 1995. 382 с.
47. Воронина Т. П. Информационное общество: Сущность, черты, проблемы. Москва : Издательский отдел ЦАГИ. 1995 269 с.
48. Воронкін О. С. Основи використання інформаційно- комп'ютерних технологій в сучасній вищій школі : навч. посіб. з дисципліни «Комп'ютерні технології в науці й освіті». Луганськ : Вид-во ЛДІКМ, 2011. 156 с.
49. Воспитательная деятельность педагога : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. завед. / И. А. Колесникова, Н. М. Борытко и др. ; под общ. ред. В. А. Сластенина. Москва : Академия, 2005. 336 с.
50. Выготский Л. С. Психология развития человека. Москва: Эксмо, 2005. 1136 с. URL: http://yanko.lib.ru/books/psycho/vugotskiy-psc_razv_chel-4-istoriya_razvitiya_vysshyh_psih_funkciy.pdf
51. Габдреев Р. В. Моделирование в познавательной деятельности Студентов. Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1983. 111 с.
52. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : дис. ... док. пед. наук : 13.00.04. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2006. 579 с.
53. Гальперін П. Я. Диагностика состояния мотивации познавательной деятельности студентов. Минск : Изд-во БГУ, 1989. 204 с.
54. Гевал П. А. Загальні принципи використання комп'ютера на уроках різних типів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2000. № 3. С. 33–34.
55. Геллерштейн С. Г. Проблема переноса упражнений. *Бюлл. ВИЭМ*. Москва ,1936. № 6. С. 34–47.
56. Гершунский Б. С., Пруха Я. П. Дидактическая прогностика Київ : Вища школа, 1979. 240 с.
57. Глузман Н. А. Методико-математична компетентність майбутніх учителів початкових класів : монографія Київ. : ВИЩА ШКОЛА - ХХІ, 2010. 407 с.
58. Головань М. С. Інформатична компетентність: сутність, структура та

становлення. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах* : науково-методичний журнал. 2007. № 4. С. 62–69.

59. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.

60. Гончаренко С. У. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні /С. У. Гончаренко, О. І. Ляшенко, Ю. І. Мальований., О. Я. Савченко. Київ : Генеза, 1997. 148 с.

61. Горбань О. М., Бахрушин В. Є. Основи теорії систем та системного аналізу. Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2004. 287 с.

62. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : навч. посібн. для студ. пед. ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної освіти. Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2004. 365 с.

63. Гуткина Н. И. О психологической сущности рефлексивных ожиданий. *Психология личности: теория и эксперимент*. Москва, 1982. С. 100–108.

64. Давыдов В. В., Ломшер Г. Х., Маркова А. К. Формирование учебной деятельности школьника. Москва : Педагогика, 1982. 216 с.

65. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка : В 4 т. Москва : Русский язык, 1978. 1800 с.

66. Дахин А. Н. Педагогическое моделирование: сущность, эффективность и ... неопределённость. *Педагогика*. 2003. № 4. С. 21–26.

67. Державна Національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). Київ : Райдуга, 1994. 61 с.

68. Державна програма «Вчитель». Кабінет Міністрів України // Про затвердження Державної програми «Вчитель» : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.03.2002 № 379. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/379-2002-%D0%BF>

69. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Початкова школа*. 2011. № 7. С. 1–18.

70. Деркач А. А. Акмеологические основы развития профессионала.

Москва : Воронеж: МОДЭК, 2004. 752 с.

71. Дзюба-Шпурик Л. Г. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Полтава, 2016. 290 с.

72. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.

73. Дичківська І. М. Основи педагогічної інноватики : навч. посіб. Рівне : Зелент, 2001. 222 с.

74. Діденко О. В. Педагогічні умови професійного самовдосконалення майбутніх офіцерів: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.14. «Теорія і методика професійної освіти». Хмельницький, 2003. 18 с.

75. Дослідження проблем педагогічної акмеології у діяльності Житомирської науково-педагогічної школи. *Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи* : зб. наук. Праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, ред. кол.: В. Г. Кременя, Т. Левовицького, І. А. Зязюн, П. Ю. Саух, Н. Г. Ничкало, О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І Франка. 2012. С. 404–413.

76. Древнегреческо-русский словарь : ок. 70000 слов. В 2 т. Т. 1. / сост. И. Х. Дворецкий ; под ред. С. И. Соболевского. Москва : Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1958. С 548.

77. Дубасенюк О. А. Акмеологічний підхід як стратегічний орієнтир особистісно-орієнтованої педагогічної освіти. *Проблеми освіти* : зб. наук. праць. Вип. 84. Житомир-Київ, 2015. С. 25–31.

78. Дубасенюк О. А. Концептуальні моделі педагогічної освіти: наукові пошуки та здобутки. *Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку* : монографія. вид. 2-е, доп / за заг. ред. проф. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. С. 8–29.

79. Дубасенюк О. А. Професійно-педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання : монографія / за ред. проф. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 444 с.

80. Дубасенюк О. А. Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. 367 с.

81. Дубасенюк О. А., Сидорчук Н. Г., М. О. Синица Использование мультимедийных средств в процессе профессиональной подготовки студентов университета. *Стратегические коммуникации, теоретические знания и практические навыки в экономике, управлении проектами, педагогике, праве, политологии, природопользовании, психологии, медицине, философии, филологии, социологии, технике, математике, физике, химии* : сборник научных статей по итогам Международной научно-практической конференции, 29–30 ноября 2013 года, г. Санкт-Петербург. Санкт-Петербург : Изд-во «КультИнформПресс», 2013. С. 129–135.

82. Дуплійчук О. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів-філологів до застосування проектно-комунікативних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» /Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2015. 22 с.

83. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности : автореф. дисс д-ра пед. наук. Москва : б. и., 1983. 32 с.

84. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологические проблемы готовности к деятельности. Минск : б. и., 1976. 321 с.

85. Егорова Ю. Н. Мультимедиа в образовании – технология будущего. *Новые технологии обучения, воспитания, диагностики и творческого саморазвития личности*: материалы. Третьей Всероссийской научно-практической конференции. Йошкар-Ола, 1995. С. 101–103.

86. Економічна інформатика: підручн. / М. В. Макарова, С. В. Гаркуша, Т. М. Білоусько, О. В. Гаркуша / за заг. ред. д. е. н., проф. М. М. Макарової. Суми : Університетська книга, 2011. 480 с.

87. Енциклопедія освіти. /гол. ред. В. Г. Кремень. Акад. пед. наук України Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

88. Ершова С. И. Психолого-педагогические основы формирования коммуникативной готовности студентов к профессиональной деятельности: дисс канд. пед. наук. Ростов на Дону, 1992. 137 с.

89. Єремєєва В. М. Педагогічна технологія підготовки майбутніх учителів до індивідуалізації навчання учнів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2002. 246 с.

90. Жалдак М., Дорошенко Ю. Інформатизація – пріоритетний напрям реформування освітньої галузі *Педагогічна газета*. 1999. берез. (№3). С. 4–5.

91. Загубин Ф. Труд педагога в требованиях психогигиены. *Педагогическая квалификация*. Москва, 1998. №4–5. С. 35–43.

92. Зайцева С. А. Система формирования информационной и коммуникационной компетентности будущих учителей начальных классов в педагогическом вузе : дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Шуя, 2011. 393 с.

93. Закон України « Про вищу освіту» *Освіта*. 2014. 1 липня (1556-VII). URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2235/list/1/>

94. Закон України « Про освіту» /*Освіта*. 1995. 15 серп. (№ 31). С. 1–4.

95. Закон України Про Національну програму інформатизації від 12.02.1998 № 74/98-ВР (із змінами N 2684-III (2684-14) від 13.09.2001, ВВР, 2002, N 1, ст.3) URL: http://cgntb.dp.ua/menu_198.html

96. Занюк С. Психология мотивации. Київ : Эльга Н.; Ника-Центр, 2001. 352 с.

97. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва : Академия, 2003. 192 с.

98. Захарова А. В., Боцманова М. Э. Особенности рефлексии как психического новообразования в учебной деятельности. *Формирование учебной деятельности школьников*. Москва : б. и., 1982. С. 152–162.

99. Зимняя И. А. Педагогическая психология : ученик для вузов. Москва : Изд-во «Логос», 2002. 384 с.

100. Зязюн І. А. Концептуальні засади теорії освіти в Україні.

Педагогіка і психологія професійної освіти. 2000. № 1. С. 67–89

101. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії: навч. посіб. Київ : Укр.-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с.

102. Ильина Т. А. Структурно-систематический подход к организации обучения. Москва : Просвещение, 1972. 82 с.

103. Ильясов И. И., Ляудис В. Я. Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Москва : Изд-во Моск. ун-та. 1980. 292 с.

104. Исаев И. Ф. Проблема критериев профессионально-педагогической культуры преподавателя. Тезисы докладов Межвуз. науч.-практ. конф. 28–30 сентября 1993. Курск, 1993. С. 90–92.

105. Імбер В. І. Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2008. 238 с.

106. Кайшева Р. Учебная книга нового типа как средство деятельной педагогической поддержки школьника в образовании / науч. ред. Н. И. Пушина. Ижевск : Удмуртский университет, 2012. 380 с.

107. Калініна І. О., Гожий О. П., Мусенко Г. О. Врахування компетентності експертів у методах багатокритеріального аналізу в задачах раціонального вибору. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Комп'ютерні технології.* 2012. Вип. 179. Т. 191. С. 116–123.

108. Каптелинин В. Н. Компьютеры в обучении: шведский путь. *Информатика и образование.* 1992. № 1. С. 112–117.

109. Кислий В. М. Методологія та організація наукових досліджень : конспект лекцій для студ. спец. 8.050201 «Менеджмент організацій» усіх форм навчання. Суми : СумДУ, 2009. 111 с.

110. Кількісні методи експертного оцінювання : наук.-метод. розробка / уклад.: В. П. Новосад, Р. Г. Селіверстов, І. І. Артим. Київ: НАДУ, 2009. 36 с.

111. Клемешова Н. В. Мультимедиа как дидактическое средство высшей школы : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук.

Калининград, 1999. 18 с.

112. Ковалев В. П. Формирование профессиональной готовности учителя начальных классов к работе в малокомплектной сельской школе : дисс. ... докт. пед. наук : 13.00.01. Чебоксары, 1998. 391 с.

113. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів у контексті розвитку початкової освіти : технологічний підхід : монографія. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2011. 330 с.

114. Ковальчук М. О. Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі ВНЗ як засіб формування педагогічних знань. *Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання* : монографія / за ред. проф. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014 С. 418–439.

115. Ковальчук М. О. Діагностика сформованості мультимедійної компетентності майбутніх учителів початкових класів. *Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Житомир, 22–23 травня 2014 р.) / за ред. О. А. Дубасенюк, В. А. Ковальчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 338–347.

116. Ковальчук М. О. Історичні аспекти розвитку мультимедіа та мультимедійних технологій. *Теоретичні і методичні засади розвитку і самовдосконалення особистості педагога-новатора в контексті модернізації нової української школи* : зб. наук.-метод. праць / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид. Євенок О. О., 2017. С. 133–139.

117. Ковальчук М. О. Комп'ютерні технології у роботі з дітьми молодшого шкільного та дошкільного віку : навчально-методичний посібник Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 112 с.

118. Ковальчук М. О. Методика створення мультимедійної книги. *Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти*: зб. наук.-метод. праць / за заг. ред. В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник, Т. В. Наумчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С.

398–404.

119. Ковальчук М. О. Методична система формування готовності вчителів початкових класів до використання мультимедійних технологій. *Нові технології навчання: наук.-метод. зб.* Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України. Київ, 2016. Вип. 89. С. 112–117.

120. Ковальчук М. О. Методичний аспект створення навчального мультимедійного курсу для студентів вищої школи. *Українська полоністика.* Вип. 13. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2016. С. 198–206.

121. Ковальчук М. О. Мультимедійні технології в системі професійної діяльності майбутніх вихователів ДНЗ та вчителів початкової школи : навчально-методичний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 94 с.

122. Ковальчук М. О. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання мультимедійних технологій у професійній діяльності. *Актуальні питання сучасної педагогіки.* Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. м. Львів, 22–23 жовтня 2014 року. –Херсон : ВД «Гельветика», 2014. С. 63–67.

123. Ковальчук М. О. Особливості реалізації інноваційного потенціалу суб'єктів психолого-педагогічної діяльності. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: зб. наук.-метод. праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк.* Житомир : ФОП Левковець, 2014. С. 107–133.

124. Ковальчук М. О. Особливості створення навчального мультимедійного курсу. *Молодий вчений.* № 9 (24). Ч. 1, 2015. С. 156–160

125. Ковальчук М. О. Проблеми впровадження освітніх інновацій в Україні. *Історичні аспекти, сучасний стан і перспективи розвитку системи дошкільної і початкової шкільної освіти* : зб. наук.-метод. праць / за ред. О. О. Максимової, М. А. Федорової. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка. 2014. С. 240–249.

126. Ковальчук М. О. Теоретичні засади впровадження

мультимедійних технологій у вищій школі. *Сталий розвиток: проблеми та перспективи* / за ред. О. А. Дубасенюк : зб. наук. праць. Житомир: Вид-во «Полісся», 2015. С. 253–267.

127. Ковальчук М. О. Технологія створення мультимедійного курсу *Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка* : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, 3 грудня 2015 року. У 4 ч. Суми : Мрія, 2015. Ч. 3. С. 118–121.

128. Ковальчук М. О. Технологія створення мультимедійної книги. *Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 4–5 вересня 2015 року. Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2015. С. 56–59.

129. Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. Словарь по педагогике. Москва : ИКЦ «МарТ», 2005. 448 с.

130. Коджаспирова Г. М., Коджаспирова Ю. А. Педагогический словарь для студ. высш. и сред. пед. учеб. Заведений. Москва : Академия, 2000. – 176 с.

131. Коджаспирова Г. М., Петров К. В. Технические средства обучения и методика их использования : учеб. пособие для студ. высш. пед. заведений. Москва : Академия, 2003. 256 с.

132. Козлова О. Г. Підготовка вчителя до інноваційної діяльності в системі післядипломної освіти : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка і історія педагогіки». Київ, 1999. 20 с.

133. Колесникова И. А. Педагогическая реальность: опыт межпарадигмальной рефлексии: курс лекций по философии педагогики. Санкт-Петербург : «Детство-Пресс», 2001. 288 с.

134. Коломієць А. М. Інформаційна культура вчителя початкових класів : монографія. Вінниця : ВДПУ, 2007. 379 с.

135. Коломієць А. М. Теоретичні та методичні основи формування

інформаційної культури майбутнього вчителя початкових класів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2008. 526 с.

136. Коломієць А. М., Мазайкіна І. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до використання особистісно зорієнтованих технологій навчання *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. Педагогічні науки. 2016. № 3. С. 53–59. :URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpuirupp_2016_3_10

137. Коломієць Т. Д. Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності із застосуванням інформаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 /Вінниця, 2013. 255 с.

138. Комар О. А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Умань., 2011. 512 с.

139. Комар О. А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій. Теоретико-методичні аспекти : монографія. Умань: РВЦ «Софія», 2008. 332 с.

140. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/konceptsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukrayini>.

141. Концепція інформатизації освіти. В. Ю. Биков, Я. І. Вовк, М. І. Жалдак та ін. *Рідна школа*. 1994. № 11. С. 26–29.

142. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / під. ред. Л. М. Проколієнко. Київ : Радянська школа, 1989. 612 с.

143. Кох А. Об изучении психологического профиля педагога. *Педагогическая квалификация*. 1990. № 3. С 4–13.

144. Крижановський А. І. Формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед.

наук : спец. 13.00.04 « Теорія та методика професійної освіти». Вінниця, 2017. 264 с.

145. Крутецкий В. А. Психология. Москва : Просвещение, 1986. 336 с.

146. Кузьмина Н. В. Способности, одаренность и талант учителя Ленинград : Знание, 1985. 32 с.

147. Кузьмина Н. В. Методы исследования педагогической деятельности. Москва : Педагогика, 1970. 114 с.

148. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. Москва : Высшая школа, 1990. 118 с.

149. Кузьмина Н. В. Педагог как организатор педагогического воздействия. *Основы вузовской педагогики*. Ленинград: Изд. ЛГУ, 1972. С. 84–101.

150. Кузьмина-Гаршина Н. В. Акмеологические законы фундаментального образования. *Акмеология деятельности: сб. статей*. Санкт-Петербург., 2007. С. 5–25.

151. Кулюткин Ю. Н. Рефлексивная регуляция мыслительных действий. *Психологические исследования интеллектуальной деятельности*. Москва, 1979. С. 22–28.

152. Курлянд З. Н. Професійна усталеність вчителя – основа його педагогічної майстерності. Одеса : б. и, 1995. 160 с.

153. Курлянд З. Н. Формирование и развитие профессиональной устойчивости учителя : автореф. дис. на соискание уч. степени док. пед. Наук : 13.00.01. Одесса, 1992 39 с.

154. Кыверялг А. А. Методы исследования в профессиональной педагогике. Таллин : Валгус, 1982. 228 с.

155. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва : Политиздат, 1975. 304 с.

156. Лефевр В. А. Рефлексия Москва : Когитоцентр, 2003. 496 с.

157. Литвиненко О. О. Мультимедійне середовище: сутність та структура. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2011. Вип. 32.

С. 200–207. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2011_32_24.

158. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. Москва, 1984. 444 с

159. Ломов Б. Ф. Системность в психологии. Москва : Институт практ. психологии, 1996. 384 с.

160. Лук'янова Л. Акмеологічний ресурс андрагогічної моделі навчання. *Проблеми освіти: збірник наукових праць*. Вип. 84. Житомир-Київ, 2015. С. 21–36.

161. Ляудис В. Я. Психологические предпосылки проектирования моделей инновационного обучения в школе. *Инновационное обучение в школе: стратегия и практика*. Москва : ИНИОН, 1994. С. 13–32.

162. Макаренко А. С. Сочинения: 2-е изд. Москва : АПН РСФСР, 1957. Т. 4. С. 132–137.

163. Максимова В. Н. Акмеология: новое качество образования: книга для педагога. Санкт-Петербург : Из-во РГПУ им.А. И. Герцена, 2002. 99 с.

164. Максимова В. Н. Организация учебно-воспитательного процесса как управляемой системы : конспект лекций. Санкт-Петербург : Изд. С. Петербургского ун-та, 1991. 63 с.

165. Максимова В. Н. Сущность и функции межпредметных связей в целостном процессе обучения : автореф. дисс. на соискание уч. степени докт. пед. наук : 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» Ленинград, 1981. 40 с.

166. Малкиоди К. Палитра души. Преображающая сила искусства: путь к здоровью и благополучию. София, 2004. 341 с.

167. Малый энциклопедический словарь: В 4 т. Репринтное воспроизведение издания Брокгауза-Ефрона. Москва: Терра, 1997. 569 с.

168. Маралов В. Г. Основы самопознания и саморазвития. Москва : «Академия», 2002. 256 с.

169. Маркарьян Т. К. Школа, ребенок и учитель. Ростов на Дону-Краснодар : Буревестник, 1995. 68 с.

170. Маслоу А. Мотивация и личность: 3-е изд. – Санкт-Петербург: Питер, 2003. 352 с.
171. Масуда Ё. Информационное общество. Вашингтон, 1981 /пер. с англ. Тоффлер А. Третья волна Москва: Изд-во АСТ, 1999. 776 с.
172. Матяш О. І. Теоретико-методичні засади формування методичної компетентності майбутнього вчителя математики до навчання учнів геометрії: монографія / наук. ред. д. пед. н., проф. О. І. Скафа. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. 450 с.
173. Машбиц Е. И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения: (Педагогическая наука – реформе школы). Москва : Педагогика, 1988. 192 с.
174. Мерлин В. С. Лекции по психологии мотивов человека. Пермь : б. и., 1971. 120 с.
175. Мірошниченко В. О. Використання сучасних інформаційних технологій: формування мультимедійної компетентності (для спеціальності – Історія) : навч. посіб. / за ред. К. О. Баханова. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 296 с.
176. Міщенко О. А. Види мультимедійних засобів навчання. URL: http://www.rusnauka.com/25_DN_2008/Pedagogica/28714.doc.htm
177. Модели обучения автоматизированных обучающих систем. URL: <http://systech.miem.edu.ru/2004/n2/Cibulskiy.htm>
178. Мокрогуз О. П. Інноваційні технології на уроках. Харків : Вид. група «Основа» ; «Тріада+», 2007. 192 с.
179. Мокрогуз О. П. Психолого-педагогічні аспекти сприйняття навчальної інформації у контексті застосування мультимедіа URL: archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Mokroguz%20O..pdf
180. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ : Знання, 1989. 48 с.
181. Монхов В. М. Теоретические основы проектирования и конструирования учебного процесса. Волгоград : Перемена, 1995. 157 с.

182. Мультимедийные системы. URL: <http://www.elite-systems.ru/integration/multimedia/>
183. Мухров И. С. Условия формирования профессиональной компетентности молодых квалифицированных рабочих в системе начального профессионального образования. *Проблемы науки и образования*. 2012. № 3. URL: <http://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1023650>
184. Мыльник В. В., Титаренко Б. П., Волочиенко В. А. Исследование систем управления : учеб. пособие для ву-зов. Москва : Академический Проект; Екатеринбург : Деловая книга, 2003. 352 с.
185. Мясищев В. Н. Структура личности и отношение человека к действиям. Москва : АПН РСФСР, 1956. 184 с.
186. Найн А., Кустов Л. Гуманизация непрерывного профессионального образования: вариант, концепция, модели : учеб. Пособие. Челябинск : ЧГИФК, 1994. 76 с.
187. Науково-дослідна робота в закладах освіти : метод. посібник / упоряд. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль : АСТОН, 2001. 140 с.
188. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. Указ Президента України Про Національну доктрину розвитку освіти: Затверджено Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
189. Недялкова К. В. Педагогічні умови інтелектуального розвитку майбутніх учителів математики у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / ПДПУ ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2003. 218 с.
190. Никофоров В. И., Сурыгин А. И. Теория и практика высшего профессионального образования. Термины, понятия и определения : учеб.-метод. пособие. Санкт-Петербург : Изд-во Политехн. ун-та, 2009. 141 с.
191. Ничкало Н. Г. Державній політиці в галузі професійної освіти – наукове обґрунтування. *Вісник Академії педагогічних наук України*. 1993. № 1. С. 52–62.
192. Нова школа. URL:

<http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/21/2016-08-17-3-.pdf>

193. Новоселова С. Л., Петку Г. П. Компьютерный мир дошкольника. Москва : Новая школа, 1997. 128 с.

194. Новосельцев С. Мультимедиа – синтез трех стихий. *Компьютер-пресс*. 1991. №7. С. 3–14.

195. Норенков И. П., Зимин А. М. Информационные технологии в образовании : учебное пособие. Москва : Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2004. 351 с.

196. Савченко О. Я. Об'єкти, функції і види контролю навчальних досягнень учнів початкових класів. *Початкова школа*. 2002. № 8. С. 6.

197. Обрізан К. М. Програмні засоби навчального призначення. Інформатизація середньої освіти: програмні засоби, технології, досвід, перспективи. Київ : Педагогічна думка, 2003. С. 156–165.

198. Овакимян Ю. О. Моделирование структуры и содержания процесса обучения. Москва : Проспект, 2009. 123 с.

199. Ожегов С. И. Словарь русского языка: 19 изд. испр. / под ред. Н. Ю. Шведовой. Москва : Русский язык, 1987. 750 с.

200. Онучак Л. В. Педагогічні умови організації самостійної позааудиторної роботи студентів економічних спеціальностей : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» Київ, 2002. 21 с.

201. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за заг. ред. О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.

202. Осин А. В. Мультимедиа в образовании: контекст информации : монография. Монография : Издательский сервис, 2005. 320 с.

203. Осин А. В. Открытые образовательные модульные мультимедиа системы : монография. Москва : «Издательский сервис», 2010. 328 с.

204. Павлик Н. П. Зміст і програма експертного оцінювання ролі

неформальної освіти у фаховій підготовці майбутніх соціальних педагогів. *Вісник ЖДУ ім. І. Франка*. 2016. Вип. 1(83). С. 100–104.

205. Пархуць Л., Ясинська С. Інформаційні системи в освіті: автоматизовані навчальні системи. *Гармонізація суспільства – новітній напрямок розвитку держави* : всеукр. наук. конф. аспірантів та молодих вчених, 25 березня 2014 р.: матер. конф. Одеса : ОНЕУ. С. 90–94.

206. Пащенко Д. І. Формування готовності майбутніх вчителів початкових класів до гуманістичного виховання учнів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. пед. наук / Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. Київ, 2006. 36 с.

207. Педагогічний експеримент : навч. посіб. для студ. пед. вузів / В. І. Євдокимов, Т. П. Агапова, І. В. Гавриш, Т. О. Олійник. Харків : «ОВС», 2001. 148 с.

208. Педагогічний словник / за ред. дійсного члена АПН України М. Д. Ярмаченка. – Київ : Педагогічна думка, 2001. 516 с.

209. Педагогічні технології в неперервній освіті : монографія / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. В. Воловик, О. І. Кульчинська та ін. /за ред. С. О. Сисоєвої. Київ : Віпол, 2000. 560 с.

210. Перегудов Ф. И., Тарасенко Ф. П. Введение в системный. Москва : Высшая школа, 1989. 283 с.

211. Перець О. Основні критерії, рівні та показники сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів *Проблеми підготовки сучасного вчителя* : наук. зб. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. 2010. № 2. С. 119–126.

212. Петерсон Л. Г., Агапов Ю. В. Мотивация и самоопределение в учебной деятельности : монография. Москва : АПК и ППРО, Институт СДП. 2011. 64 с.

213. Петрушкин С. Ф. Формирование готовности будущих учителей к воспитательной работе в школе: дисс. на соискание уч. степени д-ра пед. наук : 13.00.01. Брянск, 1992. 255 с.

214. Пехота О. М., Старєва А. М. Особистісно орієнтоване навчання : підготовка вчителя : монографія. Миколаїв : Іліон, 2005. 272 с.
215. Пиаже Ж. Избранные психологические труды. Психология интеллекта. Монографія : Просвещение, 1969. 659 с.
216. Підласый И. П. Аксиомы педагогики. *О новых педагогических технологиях с применением компьютерной техники*. Київ : Нар. образование. 1991. № 1. С. 19–25.
217. Підласый И. П. Педагогика. Москва : Просвещение, 1996. 432 с.
218. Підготовка вчителя в умовах євроінтеграції : навч. посібник / В. І. Євдокимов, Г. Ф. Пономарьова, Л. Д. Покроєва, В. В. Луценко. Харків : ХОНМІБО, 2006. 204 с.
219. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посіб. / О. М. Пехота, В. Д. Будаєв, А. М. Старєва та ін. / за ред. І. А. Зязюна, О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2003. 240 с.
220. Підласый И. П. Диагностика та експертиза педагогічних проєктів Київ : Україна, 1998. 343 с.
221. Платонов К. А. Краткий словарь системы психологических понятий. Москва : Высшая школа, 1981. 175 с.
222. Пов'якель Н. І. Психологічна готовність до партнерства як ознака психічного здоров'я особистості та умова превенції конфліктів. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2010. Вип. 2. С. 139–150. URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnf_2010_2_15
223. Поваренков Ю. П. Психологические основы целостного подхода к процессу профессионализации личности. *Психологические исследования проблемы формирования личности профессионала*. Москва, 1991. С. 67–83.
224. Подолянчук С. В. Формування кількісного і якісного складу експертної групи зі створення моделі моніторингу наукової діяльності у педагогічних ВНЗ. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент* : зб. наук. праць. Київ : Фенікс, 2014. Вип. 15. С.

177–187.

225. Поліхун Н. І. Дистанційна підтримка дослідницької діяльності учнів : методичні рекомендації. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2014. 87 с.

226. Поляков А. О. Педагогічні умови мотивації професійного зростання студентів педагогічних університетів у процесі неперервної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2008. 222 с.

227. Управління школою, що змінюється. Порадник сучасного директора / О. Пометун, Л. Середняк, І. Сущенко, О. Янушевич. Тернопіль : Астон, 2005. 192с.

228. Попова Н. А. Информатизация учебного процесса. *Начальная школа*. 2000. № 17. С. 71–73.

229. Попова Н. Е. Применение мультимедийных средств в обучении: проблемы и противоречия. *Вестник Новосибирского государственного университета*. 2015. № 3 (25). URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/primenenie-multimediynyh-sredstv-v-obuchenii-problemy-i-protivorechiya>.

230. Поташник М. М., Вульф Б. З. Педагогические ситуации. Москва : Педагогика, 1983. 144 с.

231. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 09.01.2007 № 537-V / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. 23.03.2007. № 12. С. 511.

232. Проект программы начального образования. *Информатика и образование*. 1996. № 2. С. 121–122

233. Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І. Сучасні педагогічні технології в підготовці вчителів : навч. посібн. Харків : Колегіум, 2008. 344 с.

234. Професійна освіта : словник : навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко та ін. / за ред. Н. Г. Ничкало Київ : Вища школа, 2001. 380 с.

235. Психолого-педагогічні проблеми професійної освіти : наук.-метод. зб. АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти / гол. ред. І.

А. Зязюн та ін. Київ : ІСДО, 1994. 384 с.

236. Равен Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация. Москва : «Когито-Центр», 2002. 396 с.

237. Райхман Э. П., Азгальдов Г. Г. Экспертные методы в оценке качества товаров. Москва : Экономика, 1974. 151 с.

238. Рейнвальд Н. И. Психология личности : учебн. пособ. Санкт-Петербург : б. и., 2011. 316 с.

239. Решетова З. А. Психологические основы профессионального обучения. Москва : Изд-во МГУ, 1985. 207 с.

240. Роберт И. В. Современные информационные технологии в образовании. Москва : Школа-Прессе, 1994. 205 с.

241. Роджерс К. Эмпатия. Психология эмоций. Москва : МГУ, 1984. 330 с.

242. Ростунов А. Т. Формирование профессиональной пригодности. Минск. : ВШ, 1984. 176 с.

243. Рош Уинн Л. Библия мультимедиа : пер. с англ. Київ : б. и., 1998. С. 85–104.

244. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург. : Питер, 1999. 679 с.

245. Руденко Н. М. Підготовка майбутніх учителів початкової школи в умовах коледжу до застосування інтерактивних технологій на уроках математики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 288 с.

246. Рудницька Н. Ю., Синиця М. О.. Інноваційні технології викладання математики у початковій школі : навч. посібн. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 125 с.

247. Рудницька Н. Ю., Синиця М. О. Педагогічні технології у початковій школі : навч. Посібн. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 114 с.

248. Савченко Е. М. Использование компьютера на уроках математики. *Начальная школа*. 2006. № 5. С. 56–57.

249. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручн. Київ: Грамота, 2012. 504 с.
250. Савченко С. В. Науково-теоретичні засади соціалізації студентської молоді у позанавчальній діяльності в умовах регіонального освітнього простору : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. пед. наук : 13.00.05 «Теорія і методика професійної освіти». Луганськ, 2004. 43 с.
251. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навч. посібн. Київ : Академвидав, 2007. 424 с.
252. Сагатовский В. Н. Основы систематизации всеобщих категорий. Томск : б. и. 1973. 258 с.
253. Салівон Т. Л. Підготовка педагогів до розробки навчальних занять з мультимедійним супроводом у класі інформаційно-комунікаційних технологій. Біла Церква, 2005. 273 с.
254. Самойленко О. М., Ручинська Н. С., Калачова Л. В. Електронний мультимедійний підручник як засіб здійснення профільного навчання за дистанційною формою. *Профільне навчання природничо-математичного та технологічного напрямків: проблеми, досвід, перспективи* : матеріали всеукр. наук.-метод. конф. / наук. ред. Юзбашева Г. С. Херсон : Айлант, 2009. Вип. 12. С. 22–25.
255. Самойленко О. М. Особливості технологічних підходів до навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 2. С. 266–274. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_2_36
256. Семенець С. П. Теорія і практика розвивального навчання в системі методичної підготовки майбутніх учителів математики : дис док. пед. наук : 13.00.04 / Житомир, 2011. 510 с.
257. Семенова А. В. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія. Одеса : Юридична література, 2009. 504 с.
258. Семенова Н. Г. Мультимедийные обучающие системы лекционных курсов: теоретические основы создания и применения в

процессе обучения студентов технических вузов электротехническим дисциплинам : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : 13.00.04 / Астрахань, 2007. 34 с.

259. Семиченко В. А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека : модульный курс психологи. *Модуль «Направленность» : лекции, практические занятия, задания для самостоятельной работы для преподавателей и студентов.* Київ : Миллениум, 2004. 521с.

260. Сендова Е. Унификационные компьютерные среды: болгарская модель образования. *Информатика и образование.* 1997. № 8. С. 109–113.

261. Сериков В. В. Образование и личность: теория и практика проектирования педагогических систем. Москва : «Логос», 1999. 272 с.

262. Серых А. Б. Формирование готовности педагога к работе с виктимными детьми. Калининград : БИЭФ, 2000. 157 с.

263. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии. Санкт-Петербург. : Соц.-психол. центр, 1996. 349 с.

264. Сидорчук Н. Г. Розвиток акмеологічної науки як одна із умов підвищення якості освіти. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: зб. науково-методичних праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк.* Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 321– 335.

265. Сеница М. О. Оценка готовности студентов к учебной деятельности с использованием мультимедийных технологий. *Актуальные проблемы педагогической теории и практики : материалы международной научной конференции / под общей ред. проф. О. И. Кирикова; проф. Н. И. Сметанского.* Москва : Наука: информ; Воронеж : ВГПУ, 2013. С. 234–243.

266. Сеница М. О. Формирование у будущих учителей начальных классов готовности к применению мультимедийных технологий в профессиональной деятельности. *Образовательно- инновационные технологии: теория и практика : монографія / Г. Ю. Волкова, А. Б. Измайлова, О. И. Кириков и др.; под общей ред. проф. В. Т. Прохорова.* Кн. 21. Москва : Наука: информ; Воронеж: ВГПУ, 2014. С. 278–288.

267. Синиця М. О. Використання мультимедійних технологій на уроках у початковій школі. *Інноваційний досвід педагогів дошкільної та початкової освіти Житомищини* : збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник. – Житомир : ФОРМ Левковець, 2012. С. 398–402.

268. Синиця М. О. Використання комп'ютерних технологій на уроках математики в початковій школі. *Сучасні технології навчання і виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку* : збірник науково-методичних праць / за заг. ред. Н. А. Басюк, Н. П. Тарнавської. Житомир : ФОРМ Левковець, 2012. С. 29–33.

269. Синиця М. О. Використання мультимедійних засобів у процесі вивчення педагогічного досвіду А. С. Макаренка. Інноваційність ідей А. С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття : монографія / за ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. С. 234–242.

270. Синиця М. О. Використання мультимедійних технологій в умовах сталого розвитку освіти. *Сталий розвиток: проблеми та перспективи* : збірник наукових праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. С. 369–374.

271. Синиця М. О. Роль методу проєктів та мультимедійних технологій в освітньому середовищі ВНЗ. *Наукові записки Малої академії наук України* : зб. наук. праць. Київ : ТОВ «Праймдрук». – 2012. (Серія: Педагогічні науки, вип. 2). С. 191–197.

272. Синиця М. О. Технологія використання студентами мультимедійних засобів під час захисту кваліфікаційних робіт. *Проблеми філології в педагогічному дискурсі* : зб. наук. праць / за заг. ред. К.Я. Климової. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. С. 35–40.

273. Синиця М. О. Технологія складання нестандартних математичних задач. *Професійно-компетентнісне становлення майбутніх педагогів початкової та дошкільної освіти у ВНЗ* : зб. науково-методичних праць / за заг. ред. В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.

Франка, 2011. С. 178–181.

274. Синиця М. О. Використання мультимедійних засобів у системі вищої освіти. *Нові технології навчання* : наук.-метод. зб. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки: В 2-х ч. Ч. I. Київ-Вінниця, ФОП Корзун Д.Ю., 2012. Вип. 73. С. 188–193.

275. Синиця М. О. Впровадження мультимедіа та медіаосвіти в Польщі та Україні. *Українська полоністика*. Вип. 10. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2013. С. 188–195.

276. Синиця М. О. Проблеми підготовки майбутніх учителів до застосування мультимедійних технологій у професійній діяльності. *Нові технології навчання*: наук.-метод. зб. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України. Київ, 2013. Вип. 79. С. 187–191.

277. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручн. Київ : Міленіум, 2006. 344 с.

278. Сисоєва С. О. Особистісно орієнтовані технології: сутність, специфіка, вимоги до проектування. *Педагогічна освіта: педагогіка і психологія*. Київ ; Ченстохова, 2003. С. 153–166.

279. Слостенин В. А. О современных подходах к подготовке учителя *Педагогика*. 1996. № 1. С. 17.

280. Слостенин В. А. Педагогика. Москва : Школа- Пресс, 2000. 512 с.

281. Слостенин В. А. Профессиональная готовность учителя к воспитательной работе. *Советская педагогика*. 1981. № 4. С. 76–84.

282. Слободчиков И. В. О понятии образовательной среды в концепции развивающего образования. 2-ая Российская конференция по экологической психологии : материалы (Москва, 12–14 апреля 2000 г.) / под. ред. В. И. Панова. Москва : Экопсицентр РОСС, 2000. С. 172–176.

283. Словарь педагогических терминов : метод. матер. для студ. по

- изуч. курса педагог / под ред. В.В.Макеева. Пятигорск : ПГЛУ, 1996. 51 с.
284. Словарь по образованию и педагогике / В. М. Полонский. Москва : Высшая школа, 2004. 512 с.
285. Словник української мови / за ред. І. К. Білодід. Київ : Наук. думка, 1979. Т. 10. 695 с.
286. Смолянинова О. Г. Мультимедиа в образовании (теоретические основы и методика использования) : монографія. Красноярск : Изд-во КрасГУ. 2002. 300 с.
287. Смирнов В. И. Общая педагогика в тезисах, дефинициях, иллюстрациях. Москва : Педагогическое общество России, 1999. 416 с.
288. Смирнова Е. А. Пути формирования модели специалиста с высшим образованием. Ленинград : Изд-во Ленинград. ун-та, 1977. – 136 с.
289. Смірнова-Трибульська Є. М. Структура та зміст інформаційної освіти у Польщі. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2001. № 6. С. 47–50.
290. Смолянинова О. Г. Мультимедиа в образовании (теоретические основы и методика использования). Красноярск : КрГУ. 2003. 140 с.
291. Соціологія: терміни, поняття, персоналії: навчальний словник-довідник / ук.: В. М. Піча, Ю. В. Піча, Н. М. Хома та ін. / за заг. ред. В.М. Пічі. Київ : Каравела, Львів : Новий Світ 2000, 2002. 480 с.
292. Спирін О. М. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів інформатики за кредитно-модульною системою : монографія / за наук. ред. акад. М. І. Жалдака. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 300 с.
293. Стаднік Н. В. Підготовка майбутнього вчителя до застосування мультимедійних засобів навчання в початковій 60 школі : Кн. 3 *Перлини наукового пошуку* : зб. наук. статей / за заг. ред. О. М. Докукіної / упоряд. К. І. Волинець, О. М. Ващенко, Т. В. Кравченко. Хмельницький : ХмЦНП, 2014. 167 с.
294. Субботина Л. Ю. Формирование профессиональной готовности студентов к самостоятельной деятельности. *Ярославский педагогический*

вестник 2011 № 4 Том II. С. 295–298. URL:
http://vestnik.yspu.org/releases/2011_4pp/62.pdf

295. Суховірський О. В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 303 с. С. 33–34.

296. Сухомлинський В. Вибрані твори : у 5 т. Київ : Рад. школа, 1976 Т. 2. 1976. 718 с.

297. Талызина Н. Ф. Формирование познавательной деятельности младших школьников : кн. для учителя. Москва : Просвещение, 1988. 175 с.

298. Тен Е. П. Методические аспекты использования мультимедийных технологий в учебном процессе. Междисциплинарные исследования в науке и образовании : сб. науч. тр. Первого междунар. науч.- практ. симпозиума. Київ, 2012. С. 9–14.

299. Тесленко Т. В. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до розв'язання типових задач професійної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 297 с.

300. Трайнев В. А., Трайнев И. В. Информационные коммуникационные педагогические технологии (обобщение и рекомендации) : учеб. Пособие. Москва : «Дашков и К», 2006. 280 с.

301. Тумоян С. П. Готовность учащихся и преподавателей к использованию современных информационных и педагогических технологий. URL: https://superinf.ru/view_helpstud.php?id=2320.

302. Український радянський енциклопедичний словник / ред. Бабичев Ф. С. Київ : Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1987. Т. 3. 736 с.

303. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори: у 2 т. / ред. О. І. Піскунова. Київ : Рад. школа, 1983. 618 с.

304. Федотов А. В. Моделирование в управлении вузом. Ленинград: Изд-во Ленингр. Ун-та, 1985. 120 с.

305. Филатов О. К. Основные подходы к построению

информационной модели процесса обучения. *Информатика и образование*. 2007. № 6. С. 3–7.

306. Философский энциклопедический словарь. Москва : ИНФРА-М, 2009. 568 с.

307. Філософський енциклопедичний словник / гол. ред. кол. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 744 с.

308. Фомичева О. С. Воспитание успешного ребенка в компьютерном веке. Москва: «Гелиос АРВ», 2000. 192 с.

309. Формування готовності майбутніх вчителів до інноваційної діяльності: теорія і практика : колективна монографія / авт. кол. : О. І. Огієнко, Т. Г. Калюжна, Л. О. Мільто, Ю. Л. Радченко, К. В. Ковтун. Київ, 2016. 258 с.

310. Фрейд З. Психология бессознательного. Москва : Прогресс, 1990. 448 с.

311. Фридман Л. М., Волков К. Н. Психологическая наука – учителю. Москва : Просвещение, 1985. 224 с.

312. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів : монографія. Київ : Магістр-S, 1998. 200 с.

313. Хрущ-Ріпська О. В. Психологічні засади формування у студентів педвузу готовності до майбутньої професійної діяльності. Київ : А.Т.С.1999. 258 с.

314. Царькова О. В. Формирование готовности будущего техника к решению инновационных производственных задач : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Оренбург, 2009. 240 с.

315. Черняк Ю. И. Анализ и синтез систем в экономике Москва: Экономика, 1970. 151 с.

316. Черняк Ю. И. Системный анализ в управлении экономикой. Москва : Экономика, 1975. 193 с.

317. Чичук В. М. Розвиток інформаційної освіти в різних країнах (ретроспективний аспект). Зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини.

2011. Ч. 1. С. 195–199.

318. Что такое мультимедиа. Страницы из неопубликованной книги «КМ-Школа» – контентная образовательная информационная система школы / под ред. Е. Н. Ястребцевой, авт. : М. Ю. Бухаркина, О. Н. Шилова, Е. Н. Ястребцева и др. Режим доступа : URL: <http://wiki.km-school.ru/wiki/index.php/>.

319. Шавир П. А. Психология профессионального самоопределения в ранней юности. Москва : Педагогика, 1981. 96 с.

320. Шалаєв В. М., Романчук О. П. Диференційний підхід до удосконалення професійної готовності курсантів ВНЗ МВС України на заняттях зі спеціальної фізичної підготовки. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. 2002. № 21. С. 74–82.

321. Шаповал Ю.Д. Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до особистісно орієнтованого навчання молодших школярів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2007. 20 с.

322. Шапран О. І. Система інноваційної підготовки майбутнього вчителя в умовах навчальних науково-педагогічних комплексів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 2008. 40 с.

323. Шаталов В. Ф., Шейман В. М., Хаит А. М. Опорные конспекты по кинематике и динамике. Кн. Для учителя : из опыта работы. Москва : Просвещение, 1989. 143 с.

324. Шищенко В. О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування позитивної навчальної мотивації молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Харків 2016. 212 с.

325. Шлыкова О. В. Феномен мультимедиа URL: <http://www.kmtis.ru/kafedra/pedagogi/olgashlikova/sp/pub2.html>

326. Щедровицкий Г. П. Философия. Наука. Методология. Москва :

МГУ, 1997. 277 с.

327. Щедровицкий Г. П. Избранные труды Москва: «Искусство. Культура. Политика», 1995. 800 с.

328. Эльконин Д. Б. Психологические вопросы формирования учебной деятельности в младшем школьном возрасте. Киев, 1961. 328 с.

329. Юнг К. Г. Психологические типы / пер. с нем. С. Лорис. Москва : Университет, кн. АСТ, 1998. 720 с.

330. Якиманская И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. Москва : Сентябрь, 1996. 96 с.

331. Яковлев А. И. Информационно-коммуникационные технологии в дистанционном обучении: Доклад на круглом столе «ИКТ в дистанционном образовании» Москва : МИА, 1999. 280 с.

332. Янушевич Ф. Технология обучения в системе высшего образования / пер. с польск. Ф. Янушевич. Москва : Высшая школа, 1986. 135 с.

333. Ярмаченко Н. Д. Шляхи вдосконалення курсу педагогіки в педагогічних вузах : науково- методичний збірник. *Вища педагогічна освіта*. Вип.17. Київ : Вища школа, 1994.– С. 5–8.

ДОДАТКИ

Додаток А

АНКЕТА ДЛЯ СТУДЕНТІВ Дослідження мотиваційного компонента готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних технологій

Шановні студенти!

Просимо Вас надати допомогу, відповідаючи на питання запропонованої анкети.
Ваші відверті відповіді дозволять нам об'єктивно оцінити результати професійної
освіти та підвищити її ефективність.

Прізвище та ім'я студента _____
Спеціальність _____ Курс _____

Будь ласка, поставте відмітку + у клітинці, що відповідає вашій відповіді

Запитання	так	скоріше так ніж ні	не знаю	скоріше ні ніж так	ні
1. Чи плануєте Ви в подальшому працювати за обраною спеціальністю?					
2. Чи лякають Вас несподіванки у професійній діяльності, які потребують пошуку нових шляхів виходу із ситуацій?					
3. Чи вважаєте Ви, що мультимедійні технології сприяють покращенню якості освіти?					
4. Чи згодні Ви з тим, що застосування мультимедійних технологій для навчання дошкільників є обов'язковим?					
5. На Вашу думку, чи застосування мультимедійних технологій обов'язково повинно супроводжувати Вашу професійну педагогічну діяльність?					
6. Чи викликає у Вас труднощі застосування мультимедійних технологій при підготовці до занять?					

Дякуємо за участь!

Ключ

Кількість балів за кожну відповідь відповідно до запитання

№ п/п	так	скоріше так ніж ні	не знаю	скоріше ні ніж так	ні
1.	4	3	2	1	0
2.	4	3	2	1	0
3.	4	3	2	1	0
4.	4	3	2	1	0
5.	4	3	2	1	0
6.	4	3	2	1	0
Всього	24	18	12	6	0

Рівні	Бали
високий	19-24
достатній	13-18
середній	7-12
початковий	0-6

Додаток Б

АНКЕТА ДЛЯ СТУДЕНТІВ
Дослідження когнітивного компонента готовності майбутніх
вихователів до застосування мультимедійних технологій

Шановні студенти!

Просимо Вас надати допомогу, відповідаючи на питання запропонованої анкети.

Ваші відверті відповіді дозволять нам об'єктивно оцінити результати професійної освіти та підвищити її ефективність.

Прізвище та ім'я студента _____

Спеціальність _____ Курс _____

Будь ласка, поставте відмітку + у клітинці, що відповідає вашій відповіді

Запитання	так	скоріше так ніж ні	не знаю	скоріше ні ніж так	ні
1. Чи володієте знаннями про психолого-педагогічні особливості дошкільника, що проявляються на занятті з використанням мультимедійних технологій.					
2. Чи збільшує сприйняття інформації дітьми, якщо вона підкріплена динамічним зображенням, звуком та графікою?					
3. Чи можливе створення мультимедійних засобів без комп'ютера?					
4. Чи потрібно дотримуватися ергономічних та здоров'язберезувальних вимоги під час організації мультимедійної діяльності дошкільників?					
5. Чи використання мультимедійних засобів дозволяє подавати навчальний матеріал у доступній для дошкільників формі?					
6. Чи необхідно в закладах дошкільної освіти частіше використовувати символічну наочність замість об'єктної?					

Дякуємо за участь!

Ключ

Кількість балів за кожну відповідь відповідно до запитання

№ п/п	так	скоріше так ніж ні	не знаю	скоріше ні ніж так	ні
7.	4	3	2	1	0
8.	4	3	2	1	0
9.	4	3	2	1	0
10.	4	3	2	1	0
11.	4	3	2	1	0
12.	4	3	2	1	0
Всього	24	18	12	6	0

Рівні	Бали
високий	19-24
достатній	13-18
середній	7-12
початковий	0-6

Додаток В

АНКЕТА ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Дослідження операційно-діяльнісного компонента готовності майбутніх вихователів до застосування мультимедійних технологій

Шановні студенти!

Просимо Вас надати допомогу, відповідаючи на питання запропонованої анкети.

Ваші відверті відповіді дозволять нам об'єктивно оцінити результати професійної освіти та підвищити її ефективність.

Прізвище та ім'я студента _____

Спеціальність _____ Курс _____

Будь ласка, поставте відмітку + у клітинці, що відповідає вашій відповіді

Запитання	так	скоріше так ніж ні	не знаю	скоріше ні ніж так	ні
1. Чи умієте Ви створювати мультимедійні презентації навчального призначення?					
2. Чи умієте Ви створювати інтерактивні кросворди?					
3. Чи можна використовувати тестуючі програми для дітей 6-7 років?					
4. Чи можна мультимедійні ігри використовувати, як форму і метод для досягнення певних навчальних цілей?					
5. Чи підвищує ефективність організації пізнавальної діяльності дошкільників застосування мультимедійної дошки?					
6. Чи можна організовувати групову роботу із використанням мультимедійних засобів?					

Дякуємо за участь!

Ключ

Кількість балів за кожен відповідь відповідно до запитання

№ п/п	так	скоріше так ніж ні	не знаю	скоріше ні ніж так	ні
13.	4	3	2	1	0
14.	4	3	2	1	0
15.	4	3	2	1	0
16.	4	3	2	1	0
17.	4	3	2	1	0
18.	4	3	2	1	0
Всього	24	18	12	6	0

Рівні	Бали
високий	19-24
достатній	13-18
середній	7-12
початковий	0-6

Додаток Г

АНКЕТА ДЛЯ СТУДЕНТІВ
Дослідження рефлексивно-корекційного компонента готовності
майбутніх вихователів до застосування мультимедійних технологій

Шановні студенти!

Просимо Вас надати допомогу, відповідаючи на питання запропонованої анкети.

Ваші відверті відповіді дозволять нам об'єктивно оцінити результати професійної освіти та підвищити її ефективність.

Прізвище та ім'я студента _____
 Спеціальність _____ Курс _____

Будь ласка, поставте відмітку + у клітинці, що відповідає вашій відповіді

Запитання	так	скоріше так ніж ні	не знаю	скоріше ні ніж так	ні
1. Чи хотіли б відвідувати додаткові заняття щоб отримати нові професійні знання щодо застосування мультимедійних технологій у педагогічній діяльності, навіть якщо це пов'язано з незручностями?					
2. Чи вважаєте Ви, що тільки знання, отримані Вами під час навчання у закладі вищої освіти, дають можливість здійснювати професійну педагогічну діяльність із застосуванням мультимедійних технологій?					
3. Чи знайомі Вам критерії вибору освітніх ресурсів навчального призначення для закладу дошкільної освіти?					
4. Чи бажали б Ви створити щось нове у сфері своєї майбутньої професійної діяльності?					
5. Чи аналізуєте проведені на практиці заняття з та без застосування медіатехнологій?					
6. Чи можете Ви на основі аналітичних роздумів визначати свої власні можливості, уміння, знання, навички застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі?					

Дякуємо за участь!

Ключ

Кількість балів за кожную відповідь відповідно до запитання

№ п/п	так	скоріше так ніж ні	не знаю	скоріше ні ніж так	ні
19.	4	3	2	1	0
20.	4	3	2	1	0
21.	4	3	2	1	0
22.	4	3	2	1	0
23.	4	3	2	1	0
24.	4	3	2	1	0
Всього	24	18	12	6	0

Рівні	Бали
високий	19-24
достатній	13-18
середній	7-12
початковий	0-6

Інформаційні ресурси, на яких знаходиться інформація стосовно навчання комп'ютерної грамотності дітей та цікаві загальні методичні матеріали:

- ✓ <http://www.doshkolyata.com.ua> – освітній портал про дітей, їх виховання та розвиток.
- ✓ <http://www.solnet.ee/games/g1.html#11> – дитячий портал „Сонечко”, містить корисні методичні матеріали та розвиваючі ігри для малят.
- ✓ <http://www.onlandia.org.ua/html/etusivu.htm> -- проект „Он-ландія” безпечна веб- країна.
- ✓ <http://www.microsoft.com/ukr/ua/> -- сайт корпорації „Microsoft”: навчання та сертифікація, онлайніві навчання комп'ютерній грамотності та основам безпеки дітей в мережі Інтернет.
- ✓ http://www.skazochki.narod.ru/index_flash.html -- „Дитячий світ” містить вірші, загадки, ігри.
- ✓ <http://playroom.com.ru/games.htm> -- дитяча ігрова кімната в якій можна знайти різноманітні казки, розвиваючі та комп'ютерні ігри, розмальовки, матеріали з вивчення англійської мови.
- ✓ <http://www.baby.com.ua/igr.html> -- сайт про дитину і для дитини, розвиваючі та он-лайн ігри для дітей.
- ✓ <http://www.idea.dp.ua/baby/> -- сайт, присвячений підготовці дошкільника до школи, електронні книги, розвиваючі ігри, поради батькам.
- ✓ www.materinstvo.ru – матеріали з виховання, розвитку та навчання дітей.
- ✓ www.kinklub.com – дитячий каталог сайтів.
- ✓ <http://www.ranee-razvitie.net/> -- сайт присвячений методикам раннього розвитку дітей, описані численні розвиваючі ігри для дошкільників.
- ✓ <http://www.kid.ru> -- матеріали з виховання, розвитку та навчання дітей.
- ✓ <http://www.gurenok.ru/> -- дитяча студія пропонує розвиваючі заняття по методу Марії Монтесорі.
- ✓ <http://informatik.kz/> сайт, присвячений вивченню та методиці викладання інформатики.
- ✓ <http://www.poznayka.ru/> -- сайт, присвячений підготовці дошкільника до школи, електронні книги, розвиваючі ігри.
- ✓ www.jivulechka.ru – студія дошкільної освіти та естетичного виховання, розвиваючі ігри, підготовка до школи.
- ✓ www.all-about-child.com – психологічна допомога батькам з розвитку, виховання, навчання дітей.
- ✓ www.7ya.com.ua – сімейний портал в Україні: все про дітей.
- ✓ www.mama-tato.com.ua -- МамаТато – усе, що ви маєте знати про дітей.
- ✓ <http://www.znaika-club.com.ua> – клуб активних батьків.
- ✓ <http://kidscatalog.jino-net.ru> -- каталог дитячих сайтів
- ✓ <http://link.danilka.com> – сайт про розвиток дитини.
- ✓ www.teremoc.ru – дитячі ігри, дошкільний розвиток, мультфільми, загадки.
- ✓ www.feya.net.ua -- Маленька фея та сім гномів
- ✓ <http://razumniki.ru/> -- сайт присвячений методикам раннього розвитку дітей.
- ✓ www.kazka.in.ua -- Українська казка
- ✓ www.dobrieskazki.ru – дитяча література, виховання та освіта через казки.

Додаток Е

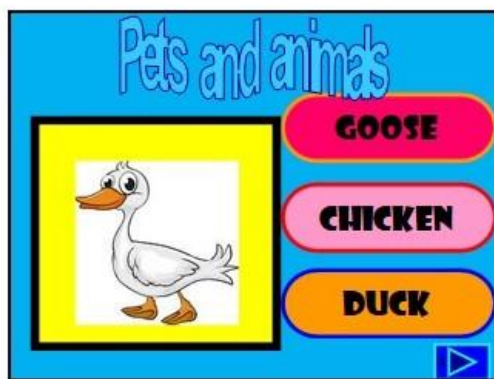
**Співвідношення компонентів, критерії та показників
готовності майбутнього вихователя до застосування
мультимедійних технологій**

№ п/п	Компоненти	Критерії	Показники
1	Мотиваційний	<i>Цілісно-мотиваційний</i>	1. Позитивне ставлення до педагогічної діяльності.
			2. Переконаність у доцільності застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі.
			3. Спрямованість на активне застосування мультимедійних технологій у майбутній педагогічній діяльності.
2	Когнітивний	<i>Змістово-методичний</i>	1. Знання про психолого-педагогічні особливості дошкільника, що проявляються на занятті з використанням мультимедійних технологій.
			2. Знання про мультимедійних технологій (сутність, види, форми, засоби) та вимоги (ергономічні та здоров'язбережувальні) до організації мультимедійної діяльності дошкільників.
			3. Знання основних закономірностей застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі закладу дошкільної освіти
3	Операційно-діяльнісний	<i>діялісно-творчий</i>	1. Наявність професійно-значущих умінь: проектувати мультимедійний навчальний засіб на технологічних засадах.
			2. Уміння підбирати та створювати власні мультимедійні засоби відповідно до предмету, теми, умов проведення заняття та вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку
			3. Уміння організувати навчально-пізнавальну діяльність дошкільників за мультимедійною технологією, використовуючи при цьому усю сукупність мультимедійних засобів.
4	Рефлексивно-корекційні	<i>результативно-корекційний</i>	1. Здатність до самонавчання та об'єктивної самооцінки своїх можливостей та результатів діяльності.
			2. Здатність оцінювати мультимедійні освітні ресурси як власні, так і загальнодоступні.
			3. Уміння організувати самоаналіз проведених мультимедійних занять та уміння відбирати ефективніші власні поведінкові стратегії.

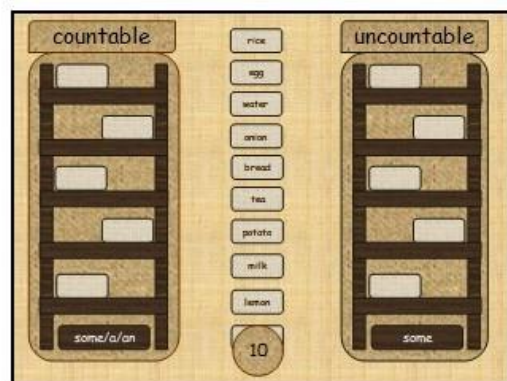
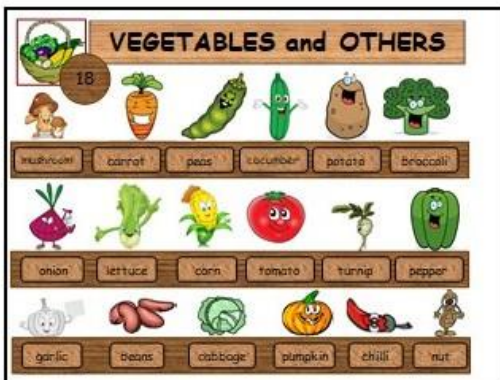
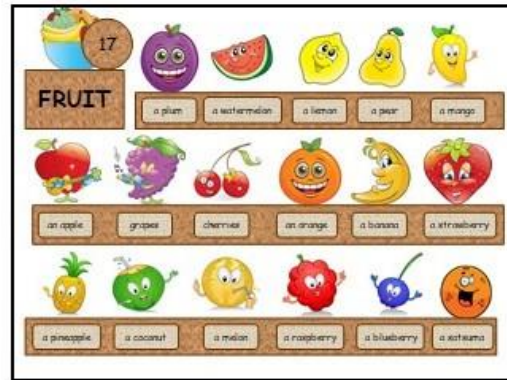
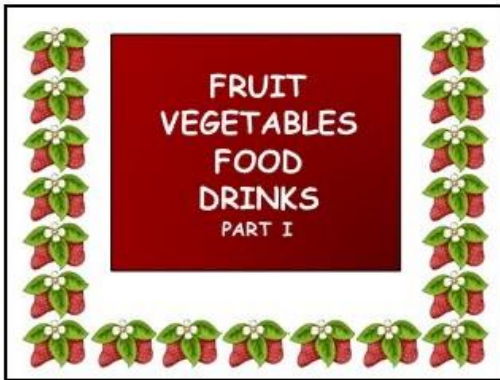
Додаток Ж

Приклади складання мультимедійних навчальних систем для роботи з дітьми дошкільного віку

Презентація-перевірка «My pets»

Презентація-гра «Овочі та Фрукти»

Інтерактивна презентація-гра «Давай одягатися»

Презентація гра-демонстрація «Геометричні фігури»

